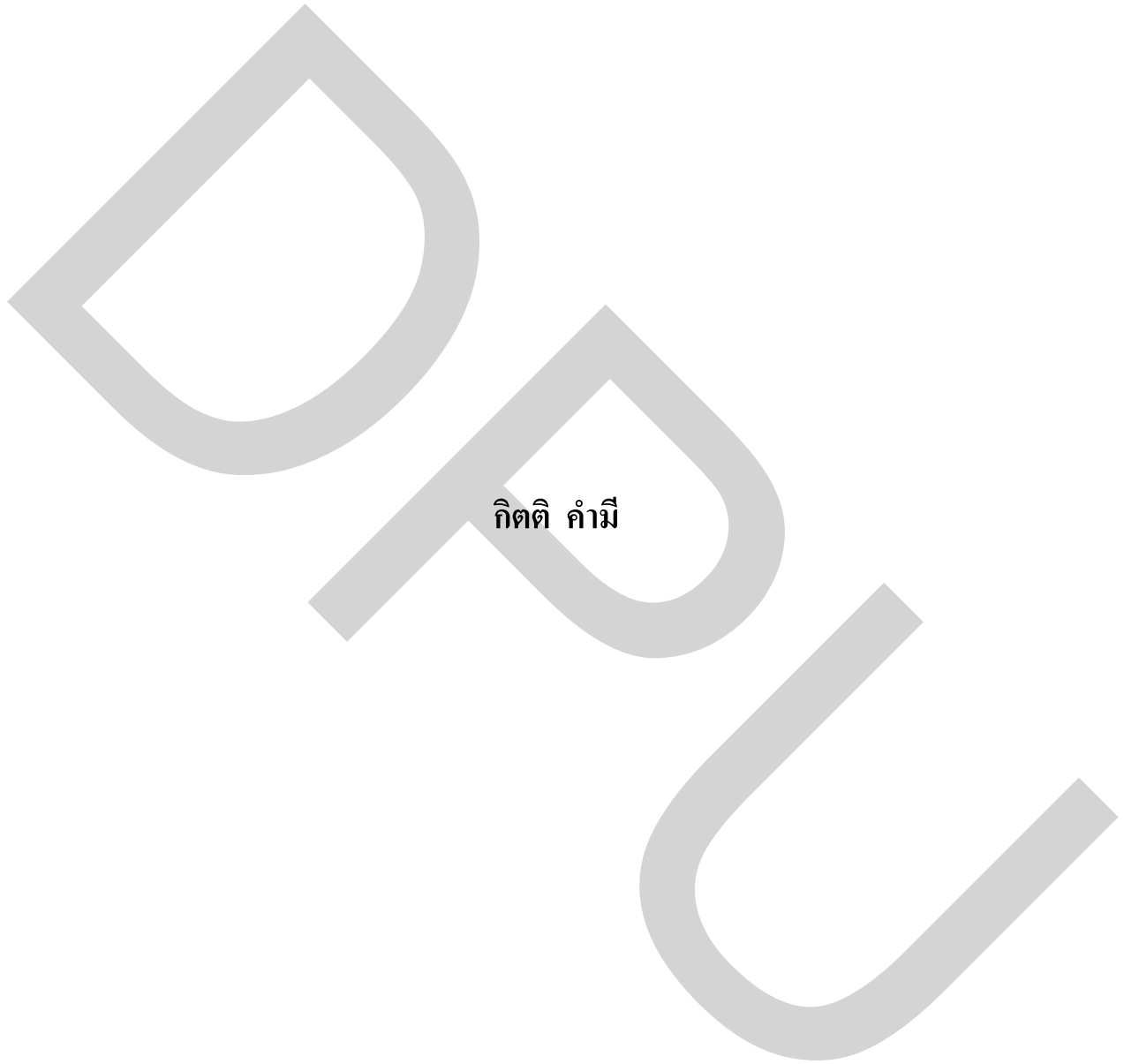

โทษปรับทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

กิตติ คำมี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2550

The Penalty of fine for offences relating to Forestry

Kitti Khammee

A Term Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2007

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จไปด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายด้วยกัน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้ ขอขอบพระคุณพันตำรวจตรี สุวิตร ใจทน ที่กรุณารวบรวมข้อมูลให้คำปรึกษาและคอยให้กำลังใจตลอดมา สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ บิดา – มารดา ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้เขียนมีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งกาย วาจา ใจ มีความรู้ ประสบการณ์ สามารถรับใช้ประเทศชาติจวบจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนขอตั้งปณิธานว่า จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในทางที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ และประเทศชาติสืบไป หวังว่าสารนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาวិชากฤหมาสตามสมควร

กิตติ คำมี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๙
กิตติกรรมประกาศ.....	๑
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 วิธีการศึกษา.....	5
1.5 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้.....	7
2.1 ความสำคัญของป่าไม้.....	7
2.1.1 ประโยชน์ทางตรงของป่าไม้.....	8
2.1.2 ประโยชน์ทางอ้อม.....	9
2.2 ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้.....	11
2.2.1 ราษฎรเป็นผู้กระทำความผิด.....	13
2.2.2 ผู้มีอิทธิพลและนายทุนเป็นผู้กระทำความผิด.....	15
2.2.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำความผิด.....	18
2.3 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม.....	20
2.3.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ.....	20
2.3.2 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม.....	22
2.4 สภาพบังคับต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้.....	23
2.4.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484.....	24
2.4.2 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507.....	25
2.4.3 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504.....	26
2.4.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535.....	28
3 การกำหนดโทษปรับในการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้.....	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษปรับ.....	34
3.1.1 ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับ.....	34
3.1.2 หลักการกำหนดโทษปรับ.....	37
3.1.2.1 หลักความยุติธรรม.....	37
3.1.2.2 หลักมนุษยธรรม.....	37
3.1.2.3 หลักความแน่นอนแต่ยืดหยุ่น.....	39
3.1.2.4 หลักการกำหนดโทษให้สมกับผู้กระทำความผิด.....	39
3.1.3 ลักษณะการกำหนดโทษปรับตามกฎหมาย.....	40
3.1.3.1 การกำหนดไว้อย่างเด็ดขาด.....	40
3.1.3.2 กำหนดไว้อย่างสัมพัทธ์.....	41
3.1.3.3 กำหนดโทษแต่ไม่ระบุนอัตราโทษที่แน่นอน.....	41
3.1.4 ระบบการกำหนดโทษปรับ.....	41
3.1.4.1 ระบบการกำหนดโดยปรับแผนตายตัว (Fixed sum system).....	41
3.1.4.2 การลงโทษปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับ.....	45
3.1.4.3 Day – Fine system.....	48
3.2 ลักษณะของการกระทำความผิดที่กำหนดโทษปรับ.....	48
3.2.1 ความผิดลหุโทษ.....	48
3.2.2 ความผิดไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ.....	48
3.2.3 ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท.....	49
3.2.4 ความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร.....	49
3.3 กรณีตัวอย่างความผิดที่เกี่ยวกับป่าไม้.....	49
3.3.1 ลักษณะของการกระทำความผิด.....	49
3.3.2 กรณีตัวอย่างความผิดที่เกี่ยวกับป่าไม้.....	50
3.3.2.1 กรณีที่ 1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2311/2543.....	50
3.3.2.2 กรณีที่ 2 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6007/2546.....	53
3.3.2.3 กรณีที่ 3 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5350/2545.....	54
3.3.2.4 กรณีที่ 4 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 960/2539.....	56
3.4 การกำหนดโทษปรับที่ไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้.....	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4.1 อัตราโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง.....	58
3.4.2 คุณพินิจของศาล.....	60
4 สันเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายประเทศไทยกับต่างประเทศ	
ในการกำหนดโทษปรับในการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้.....	61
4.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	61
4.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา.....	61
4.1.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	61
4.2 โทษปรับในกฎหมายป่าไม้.....	62
4.2.1 ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484.....	62
4.2.2 ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507.....	63
4.2.3 ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ตามพระราชบัญญัติสงวน และคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535.....	64
4.2.4 ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504.....	64
4.3 The proceeds of crime act (cwth).....	65
4.4 วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา โทษปรับเกี่ยวกับป่าไม้.....	65
4.4.1 กรณีที่ 1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2311/2543.....	65
4.4.2 กรณีที่ 2 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6007/2546.....	68
4.4.3 กรณีที่ 3 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5350/2545.....	70
4.4.4 กรณีที่ 4 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 960/2539.....	73
4.5 ปัญหาการลงโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้.....	76
4.5.1 ปัญหาที่เกิดจากกฎหมายป่าไม้โดยตรง.....	76
4.5.2 ปัญหาการนำหลักการในประมวลกฎหมายอาญามาบังคับ กับการกระทำความผิดกฎหมายป่าไม้.....	77
4.5.3 ปัญหากระบวนการพิจารณาและการกำหนดโทษ.....	78
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	81
5.1 บทสรุป.....	81
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	86

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ประวัติผู้เขียน..... 91

หัวข้อสารนิพนธ์	โทษปรับทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้
ชื่อผู้เขียน	กิตติ คำมี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ (กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา)
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

โทษปรับทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เป็นมาตรการหนึ่งเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่มาตรการดังกล่าวไม่อาจจะใช้บังคับให้ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ของไทยกำหนดไว้ตามระบบตายตัว และนำเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้ในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ด้วย จึงทำให้โทษปรับทางอาญาไม่อาจจะยับยั้งการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ได้

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดโทษตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำความผิด ซึ่งบัญญัติใช้ในกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเศรษฐกิจและประโยชน์สาธารณะ มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ และหลักการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน The Proceeds of Crime Act 1987 ของประเทศออสเตรเลีย และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นมาตรการเสริมการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์การกระทำความผิดในปัจจุบัน

เพื่อให้การนำโทษปรับมาบังคับใช้ในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ให้ได้ผลมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 โดยกำหนดอัตราโทษปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่จะได้รับ บัญญัติความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เป็นความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และนำหลักความรับผิดโดยเด็ดขาด Strict Liability ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมาบังคับใช้กับกระบวนการพิจารณาตีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ จะทำให้โทษปรับทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ได้

Term Paper Title	The Penalty of fine for offences relating to Forestry
Author	Kitti Khammee
Term Paper Advisor	Prof. Veeraphong Boonyopas
Department	Law (Criminal Law)
Academic Year	2006

ABSTRACT

The Penalty of fine for offences relating to forestry is part of the measures used to enforce the law relating to forestry for more effectiveness, but such measure may not be reasonably effective since the penalty for the offence relating to forestry of Thailand has been prescribed in the fixed system and the reasons for mitigating circumstances imposed in accordance with the Criminal Code for the offence relating to forestry have also been enforced, causing the fine penalty for the criminal offence cannot withhold the offence relating to forestry.

According to the study, the penalty prescription based on the amount of fine equal to the amount of interest obtained from the offence commitment which has been enacted in the statute of law for the protection of economy and public interest has been found to be appropriated in applying for use with the offence relating to forestry according to the Process of Crime Act 1987 of Australia and the Anti-Money Laundering Act 1999 has been appropriated for use as the effective supplement measure for the proceedings against the offender who commits the offence relating to forestry and in conformity with the present offence commitment situation.

To have the penalty effectively enforced in the offence relating to forestry, it is necessary for the Forestry Act 1941, National Reserved Forest Act 1964, Wildlife Reservation and Protection Act 1992 and National Park Act 1961 to be amended by prescribing the rate of fine penalty equal to the amount of interest to be obtained and the offence relating to forestry is prescribed as the fundamental offence in the Anti-Money Laundering Act 1999. Also, the strict liability based on the Consumer Protection Law must be enforced in the legal proceedings against the offence relating to forestry to have the criminal penalty enforced effectively and met with the objective.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่มีความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทรัพยากร ร่อยหรอ (Resource Depletion) หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถเกิดขึ้นหรือฟื้นฟูใหม่ได้ (Non-Renewable Resources) หรือปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (Pollution)¹ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ ทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอ คือ การเพิ่มของประชากร (Population Growth) และการขยายตัว ทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Economic Growth and Technological Progress)²

การสูญเสียทรัพยากรอันเกิดจากป่าไม้ถูกทำลายเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ประเทศไทย ประสบมาโดยตลอดและยังไม่มีทีท่าว่าจะปราบปรามให้หมดไปได้ แม้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ทรัพยากรป่าไม้มีความสำคัญและมีประโยชน์มากมายมหาศาลต่อมนุษย์ ทั้งประโยชน์ทางตรงและ ทางอ้อมก็ตาม

การที่ป่าไม้ถูกทำลายอย่างต่อเนื่องจนไม่สามารถเกิดขึ้นหรือฟื้นฟูใหม่ได้ทันนั้น เป็นสาเหตุ ที่ทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมามากมาย เช่น ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ปัญหาความแห้งแล้ง อากาศ ขาดความชุ่มชื้นเมื่อฝนตกเกิดอุทกภัยเกิดการพังทลายของดินและดินโคลนถล่ม³ ซึ่งทำให้เกิด ความสูญเสียทั้งต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ตลอดจนความสูญเสียทางด้านจิตใจที่ไม่อาจประเมินค่าได้ ในส่วนความเสียหายต่อภาครัฐนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว รัฐบาลจะต้องสูญเสียงบประมาณ ปีละหลายร้อยล้านบาทในการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย รวมทั้งจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อป้องกัน เหตุการณ์ไม่ให้เกิดขึ้นอีก อาจกล่าวได้ว่าการที่ป่าไม้ถูกทำลายอย่างมกนั้นก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งต่อประชาชนและประเทศชาติส่วนรวม โดยเฉพาะปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมในเรื่องสิ่งแวดล้อมนี้

¹ นาท ดันทวีรุฬห์. (2527). ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมกับความมั่นคงของชาติ: สรุปผลการสัมมนาปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมกับความมั่นคงของชาติ. หน้า 89.

² อานาต วังศ์บัณฑิต. (2527). กฎหมายสิ่งแวดล้อม. หน้า 89.

³ นิวัติ เรืองพานิช. (2537). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. หน้า 169-172.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ยังให้ความสำคัญโดยได้บัญญัติถึงสิทธิ
ของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา การคุ้มครอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ยังให้ความสำคัญ โดยได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา การคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน⁴

เมื่อคูสถิติเปรียบเทียบเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทยที่เหลืออยู่ในแต่ละปีกับพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ในปี พ.ศ. 2534 ถึงปี 2547 ปรากฏดังนี้⁵

ปีพุทธศักราช	เนื้อที่ป่าไม้คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ทั้งประเทศ
2534	26.64
2536	26.03
2538	25.62
2541	25.28
2543	33.4
2547	32.67
2548	ถูกบุกรุกทำลายเพิ่มอีก 34,836.84 ไร่

จากสถิติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายมาโดยตลอดมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไปในแต่ละปี แต่ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทยลดน้อยลงทุกๆ ปี ซึ่งเนื้อที่ป่าไม้ที่มีเหลืออยู่ในแต่ละปีนั้นแตกต่างกับที่ควรจะเป็นอย่างตรงกันข้ามเลยทีเดียว กล่าวคือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมาเนื้อที่ป่าไม้ควรจะมีเพิ่มมากขึ้นหรืออย่างน้อยที่สุดก็ควรจะมีเนื้อที่คงที่ เนื่องจากปี พ.ศ. 2532 ได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ 2484 มีผลให้การทำไม้ออกจากป่าซึ่งเป็นการทำไม้โดยให้สัมปทานสิ้นสุดลง และหลังจากนั้นก็ไม่มี การอนุญาตให้สัมปทานทำไม้ออกจากป่าอีกเลย อีกทั้งในช่วงเวลาดังกล่าวหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชนได้ร่วมกันรณรงค์ปลูกป่าทดแทนป่าส่วนที่ถูกทำลายไปอย่างต่อเนื่อง

แม้ว่าจะมีการยกเลิกการให้สัมปทานทำไม้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 แต่เหตุการณ์ที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ อยู่เป็นประจำ คือ เมื่อมีฝนตกหนักน้ำป่าไหลพัดพาเอาท่อนซุงจากภูเขามายังพื้นราบ ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และเหตุการณ์ดังกล่าวก็เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนเป็นเรื่องปกติทั้งที่การลักลอบตัดไม้ในป่าเป็นความผิดอาญา โดยกฎหมายที่ใช้บังคับ

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, มาตรา 56.

⁵ สถิติป่าไม้ ปี 2543.

เกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้ในป่ามีหลายฉบับ ได้แก่ พ.ร.บ.ป่าไม้ 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ 2504 พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 รวมทั้งฉบับแก้ไขเพิ่มเติมด้วย และพ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2535

สาเหตุสำคัญของการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าไม้ คือ ผลประโยชน์ตอบแทนมหาศาล ผู้ถูกดำเนินคดีเป็นเพียงประชาชนที่ได้ผลประโยชน์เพียงเล็กน้อยจากการกระทำผิด ส่วนผู้อยู่เบื้องหลัง การกระทำผิดซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่และเป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำผิดไม่ถูกดำเนินคดี ในกรณีที่สามารถดำเนินคดีกับผู้ที่มีอิทธิพลได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามาตรการบังคับทางอาญาของกฎหมายที่ใช้บังคับในกรณีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่ายังไม่เหมาะสมกับประโยชน์ที่ผู้กระทำได้รับ โดยเฉพาะโทษปรับทางอาญาไม่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดและได้รับการลงโทษเกิดความเข็ดหลาบ ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกและเป็นเยี่ยงอย่างให้บุคคลอื่นเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นได้ (Deterrence)

จากการสำรวจอัตราโทษในฐานะความผิดที่มีโทษสูงสุดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของกฎหมายทั้ง 5 ฉบับข้างต้น ปรากฏดังนี้ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ 2484 ฐานทำไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาตในกรณีที่เป็นไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่น เป็นต้น หรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท⁶ ตามพ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507 ฐานแผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาต ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินกว่ายี่สิบห้าไร่หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขาหรือไม้หวงห้ามประเภท ข ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้อื่น เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท⁷ ตามพ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ 2504 ฐานแผ้วถางหรือเผาป่า เก็บหา นำออกไปทำอันตราย ทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ⁸ ตามพ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 ฐานตัด โค่น แผ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้ หรือพฤษชาติอื่น ในเขตรักษาพันธุ์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้กระทำความผิด

⁶ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 11, 73.

⁷ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507, มาตรา 14, 31.

⁸ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504, มาตรา 16, 24.

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁹ ตามพ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2535 ฐานบุกรุกหรือครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าไปกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลาย ทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือก่อให้เกิดมลพิษอันมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁰ อย่างไรก็ตามในเมื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าข้างต้นไม่ได้บัญญัติให้มีการใช้บังคับมาตรการทางอาญาไว้เป็นอย่างอื่น การบังคับใช้มาตรการทางอาญาจึงต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 17 ฉะนั้นเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญาย่อมถูกนำมาใช้ในกฎหมายดังกล่าวด้วย ดังนั้นจำนวนโทษที่จำเลยผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าได้รับ คือ โทษที่ลดแล้ว เมื่อปรากฏเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 ซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับการลดโทษตามมาตรา 78 นี้ บัญญัติให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจลดโทษให้จำเลยไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่จำเลยในความคิดนั้น โดยมีได้ค้ำประกันว่าโทษสุทธิที่จำเลยจะได้รับนั้นจะต่ำกว่าอัตราโทษของความคิดที่จำเลยได้กระทำลงไปหรือไม่ ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องของโจทก์แล้ว ศาลพิจารณาแต่เพียงข้อเท็จจริง

จากคำรับสารภาพของจำเลยเป็นการให้ความรู้แก่ศาล อันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี และเป็นเหตุบรรเทาโทษ ศาลมักใช้ดุลพินิจลดโทษแก่จำเลยกึ่งหนึ่งเสมอจากอัตราโทษตามกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าข้างต้นนั้น ในกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับด้วยนั้น ศาลจะลงโทษปรับได้อย่างมากที่สุดไม่เกินห้าแสนบาทอย่างแน่นอน โดยยังมีได้พิจารณาถึงการลดโทษตามมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา การที่โทษปรับที่จำเลยจะได้รับจากการกระทำความผิดดังกล่าวน่าจะยังไม่เพียงพอในการทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลงโทษเกิดความเจ็บช้ำทรมาน ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกและเป็นเยี่ยงอย่าง ให้บุคคลอื่นเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นได้ และยิ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับแล้ว ยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก ซึ่งอาจเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งให้กระทำผิดขึ้นได้

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อหามาตรการทางอาญา โดยเฉพาะลักษณะโทษปรับที่เหมาะสม ในความคิดเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอันเป็นความคิดที่ให้ประโยชน์ตอบแทนสูง ซึ่งจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าให้สัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

⁹ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535, มาตรา 38, 54.

¹⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535, มาตรา 43, 99.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหา สาระสำคัญของโทษปรับทางอาญาตามพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์การลงโทษปรับทางอาญาในความผิดตามพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

1.2.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงการลงโทษปรับทางอาญาตามพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 โดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับต่างประเทศ

1.2.4 เพื่อศึกษาและค้นหามาตรการทางกฎหมายมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปรับปรุงพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ในส่วนเกี่ยวกับโทษปรับทางอาญาให้เหมาะสมเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

โทษปรับทางอาญาตามพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ไม่เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของประเทศและก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รุนแรง โดยเฉพาะการลงโทษปรับทางอาญาตามกฎหมายดังกล่าว จึงไม่เพียงพอที่จะหยุดยั้งการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้ จึงควรกำหนดโทษปรับทางอาญาในความผิดตามกฎหมายดังกล่าวเสียให้เหมาะสมเพียงพอที่จะยับยั้งการกระทำความผิด

1.4 วิธีการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาข้อมูลโดยการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ และเอกสารต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับโทษปรับทางอาญาในการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484

พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ทั้งนี้โดยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ทั้ง 4 ฉบับ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศกระทรวง รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ คำพิพากษาศาลฎีกา เอกสารการประชุมสัมมนา รวมทั้งข้อเสนอแนะของบุคคลและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องด้วย

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายในเรื่องโทษปรับทางอาญา การกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายการป่าไม้ตามพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 โดยศึกษาถึงสภาพปัญหา สาเหตุสำคัญ ประวัติ ความเป็นมา วัตถุประสงค์การลงโทษปรับทางอาญา ตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ของไทย หลังจากนั้นทำการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์โทษปรับทางอาญาเกี่ยวกับกฎหมายการป่าไม้ของไทยกับต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา สาเหตุสำคัญของโทษปรับทางอาญาตามพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

1.6.2 ทำให้ทราบถึงประวัติ ความเป็นมา และวัตถุประสงค์การลงโทษปรับตามพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

1.6.3 ทำให้ทราบถึงผลการวิเคราะห์กฎหมายของโทษปรับทางอาญา ตามพ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 กับกฎหมายต่างประเทศ

1.6.4 ทำให้สามารถนำมาตรการทางกฎหมายที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายการป่าไม้ ให้มีสภาพบังคับที่เหมาะสมชัดเจนเพียงพอกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

บทที่ 2

การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

2.1 ความสำคัญของป่าไม้

ป่าไม้นับว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าที่สำคัญยิ่งของประเทศ ป่าไม้เป็นแหล่งผลิตไม้และของป่า สำหรับใช้สอยและใช้เป็นสินค้าทั้งภายในประเทศและส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ประเทศไทยได้เคยมีการนำไม้สักและไม้กระยาเลยออกจากป่าปีละหลายล้านลูกบาศก์เมตร เป็นมูลค่าหลายพันล้านบาท ทั้งนี้ยังไม่ได้รวมของป่าอื่นๆ อีก จึงนับว่าป่าไม้นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้ใช้ไม้และของป่าแล้ว ยังอำนวยประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอันมาก! นอกจากนี้ป่าไม้ยังมีประโยชน์ทางอ้อม โดยมีบทบาทสำคัญในการป้องกันบรรเทาภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น ป้องกันการพังทลายของดิน ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย บรรเทาความรุนแรงของลมพายุ ทำให้อากาศอบอุ่น เย็นสบายไม่ร้อนจัดหรือหนาวจัด ช่วยให้ฝนตกเพิ่มขึ้นเฉพาะที่ เฉพาะแห่ง และมีความชุ่มชื้นในอากาศสม่ำเสมอ ทำให้น้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประเทศ เป็นต้น

จากความสำคัญของป่าไม้ มีคุณค่าต่อมวลมนุษยชาติ เนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรอันเป็นปัจจัยการดำรงชีวิตของมนุษย์ กล่าวคือ เป็นแหล่งของปัจจัยสี่ ได้แก่ เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งที่นำมาสร้างที่อยู่ เป็นแหล่งที่สามารถนำไม้และผลผลิตจากป่าไม้มาเป็นยารักษาโรค และเป็นแหล่งที่สามารถนำไม้หรือผลผลิตจากป่าไม้มาเป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับมนุษย์ด้วย เมื่อป่าไม้เป็นแหล่งที่มาแห่งปัจจัยสี่ที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์แล้ว จึงถือว่า ป่าไม้มีคุณค่าต่อมวลมนุษยชาติ จนไม่อาจจะประมาณค่าได้ เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าและความสำคัญของป่าไม้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงขอจำแนกประโยชน์ของป่าไม้ได้ ดังนี้

¹ นิวัติ เรืองพานิช. เล่มเดิม. หน้า 166.

2.1.1 ประโยชน์ทางตรงของป่าไม้

2.1.1.1 ไม้ ไม้เป็นผลผลิตจากป่าที่รู้จักกันดีกว่าผลผลิตอื่นๆ และนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากไม้มีคุณสมบัติพิเศษแตกต่างวัสดุอื่นๆ เช่น เหล็กหรือพลาสติก หรือเหล็ก หรือโลหะอย่างอื่น กล่าวคือ ไม้มีคุณสมบัติยืดหยุ่นตัวได้ดีกว่าวัสดุดังกล่าว ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศโดยเฉพาะอากาศในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีคุณสมบัติพิเศษที่วัสดุก่อสร้างชนิดอื่นไม่มี ได้แก่ การเป็นฉนวนกับความร้อน ไม่เก็บสะสมความร้อนในตัว เป็นต้น ดังนั้นมนุษย์จึงนิยมนำไม้มาปลูกสร้างที่พัก ที่อยู่อาศัย และทำเฟอร์นิเจอร์ที่สวยงาม

2.1.1.2 เป็นเชื้อเพลิง เนื่องจากผลผลิตจากป่า คือ ไม้เป็นแหล่งที่ให้เชื้อเพลิงให้กับมนุษย์เสมอมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยนำวัสดุที่ได้จากไม้มาทำฟืนหรือถ่านมาก่อไฟเพื่อให้ความอบอุ่น ให้ความร้อนเพื่อใช้ปรุงอาหาร และยังนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการทำอุตสาหกรรมบางประเภทด้วย

2.1.1.3 เป็นแหล่งอาหารให้กับมนุษย์ มนุษย์ได้อาศัยผลผลิตจากป่าไม้ เช่น ดอกผล ใบ เมล็ด ฯลฯ มาปรุงเป็นอาหาร รวมทั้งเป็นแหล่งอาหารของสัตว์ป่าด้วย

2.1.1.4 เป็นแหล่งยารักษาโรค มนุษย์เราสามารถใช้ไม้ตลอดจนผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ นำมาเป็นยารักษาโรคภัยไข้เจ็บมาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมไปถึงเป็นยารักษาโรคให้กับสัตว์ป่าด้วย เมื่อมนุษย์ทำลายป่ามากขึ้นไม่ว่าจะโดยทางตรงทางอ้อม ทำให้ป่าไม้เสื่อมโทรมลงย่อมมีผลกระทบต่อมนุษย์และสัตว์ นั่นก็หมายความว่า ทำให้แหล่งที่เป็นที่ผลิตยารักษาโรคได้รับผลกระทบและกำลังปรากฏผลในปัจจุบัน เช่น เกิดโรคติดต่อในสัตว์ปีกหรือเรียกว่าไข้หวัดนกระบาดอยู่ในปัจจุบันและยังไม่สามารถจะสกัดยารักษาโรคนี้ได้ เป็นต้น

2.1.1.5 เป็นแหล่งผลิตเครื่องนุ่งห่ม ป่าไม้เป็นแหล่งผลิต ซึ่งมนุษย์สามารถนำผลิตภัณฑ์จากป่าไม้มาทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม เช่น เส้นใยจากพืช เปลือกไม้ ใบไม้ เป็นต้น

จากการศึกษาของ ProFessor Sir H.G. champion แห่งมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ได้ประมาณการไว้ว่า มนุษย์ 1 คน ควรจะใช้ไม้ราว 1 ลูกบาศก์เมตรต่อปี จึงจะจัดว่ามีมาตรฐานการครองชีพอยู่ในระดับกินดีอยู่ดี สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาควรมีป่า 2.5 ไร่ ต่อพลเมือง 1 คน แต่ถ้าต่อไปได้มีการจัดการป่าไม้ให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นก็อาจจะลดเนื้อที่ป่าลงประมาณครึ่งหนึ่ง หากติดตามอัตรานี้ ประเทศไทยซึ่งมีพลเมือง 62 ล้านคน ก็จะต้องสงวนเฉพาะป่าเศรษฐกิจไว้ให้พลเมืองใช้สอยถึง 140 ล้านไร่ และอาจลดลงเหลือครึ่งหนึ่ง คือ 70 ล้านไร่ หากจัดการให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมถึงพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่จะต้องสงวนไว้เพื่อป้องกันต้นน้ำลำธารและเพื่อการอื่นๆ ด้วย แต่ในขณะนี้ประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าเหลือเพียง 80 ล้านไร่ ได้มีการจัดเป็นป่าอนุรักษ์แล้วประมาณ 75 ล้านไร่

หากจัดป่าที่เหลือเป็นป่าเศรษฐกิจก็จะมีพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพียง 5 ล้านไร่เศษ² ซึ่งไม่เพียงพอที่จะให้ประชาชนได้อยู่ดีกินดีตามเกณฑ์ดังกล่าวได้

2.1.2 ประโยชน์ทางอ้อม นอกจากประโยชน์ในทางตรงของป่าไม้ที่มนุษย์ได้อาศัยประโยชน์จากป่าไม้เป็นแหล่งเชื้อเพลิงแหล่งอาหาร แหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งยารักษาโรค และแหล่งอาหารแล้ว ป่าไม้ยังมีคุณค่าต่อมนุษย์และสัตว์โดยทางอ้อม ดังนี้

2.1.2.1 ป่าไม้เป็นส่วนช่วยให้ฝนตกเพิ่มขึ้น และทำให้มีความชุ่มชื้นในอากาศ
สม่ำเสมอ จากการศึกษาทางวิทยาศาสตร์พบว่า พื้นที่ใดมีป่าไม้ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นจะมีปริมาณฝนตกมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่ไม่มีต้นไม้ เพราะป่าไม้ช่วยป้องกันแสงอาทิตย์ที่จะส่องผ่านลงไปยังพื้นโลก เมื่อแสงอาทิตย์ไม่สามารถส่องผ่านลงไปยังพื้นดินโดยตกได้ อุณหภูมิในพื้นที่บริเวณนั้น ก็จะลดลง เมื่ออุณหภูมิพื้นผิวบริเวณป่าไม้มีอุณหภูมิต่ำกว่าพื้นที่อื่น ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดฝนตกอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับผิวดิน เอื้อต่อการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์บริเวณนั้น ทำให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น นั้นย่อมหมายถึง แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเพาะพันธุ์ สัตว์ป่ามากขึ้น จากการศึกษาในประเทศเยอรมันพบว่า ในพื้นที่ที่มีป่าไม้ในระดับความสูงเหนือระดับน้ำทะเล 700 – 800 เมตร ฝนจะตกเพิ่มขึ้นร้อยละ 43³

2.1.2.2 ป้องกันการพังทลายของดิน ในพื้นที่ที่มีป่าไม้ เมื่อฝนตกลงมา ต้นไม้จะช่วยสกัดกั้นความรุนแรงของฝนมิให้ตกกระทบผิวดินโดยตรง น้ำบางส่วนจะค้างตามเรือนยอดของต้นไม้ (interception) บางส่วนจะไหลไปตามลำต้น (Stem Flow) บางส่วนจะตกทะลุเรือนยอด (Through Fall) ลงสู่พื้นป่าบริเวณป่าจะมีเศษไม้ ใบไม้และซากเหลือต่างๆ ของทั้งพืชและสัตว์ คอยดูดซับน้ำฝนและชะลอความเร็วของน้ำที่ไหลบ่า ประกอบกับดินในบริเวณที่มีป่าไม้มักจะเป็นดินดี มีอินทรีย์วัตถุสูง มีการดูดซับน้ำได้ดี น้ำจึงซึม (infiltrate) ลงดินได้มาก ทำให้น้ำที่ไหลบ่าลดลงเมื่อป่าไม้สามารถสกัดกั้นแรงปะทะของเม็ดฝนและลดปริมาณและความเร็วของน้ำที่ไหลบ่าดังกล่าวได้ ป่าไม้จึงป้องกันการพังทลายของดินได้เป็นอย่างดี

2.1.2.3 บรรเทาความรุนแรงของลมพายุ เมื่อเกิดลมพายุ เมื่อมาถึงพื้นที่ที่มีป่าไม้ เป็นฉากกำบังอยู่ ก็จะลดความเร็วลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสูง ความหนาแน่นของหมู่ไม้ และเรือนยอดของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดที่มีความหนาแน่นเพียงใด จากการศึกษาพบว่า การปลูกต้นไม้ไว้เป็นฉากกำบังลม หรือแนวป้องกันลม (Shelter belts) ที่สูงจากพื้นดิน 2 ฟุต แนวกันลมจะสามารถ

² นิวัติ เรืองพานิช. แหล่งเดิม. หน้า 169.

³ แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

ลดความเร็วของลมพายุให้เหลือเพียงร้อยละ 20 และแนวกันลมนี้จะมีผลป้องกันลมคิดได้เป็นระยะทางเท่ากับ 20 – 25 เท่า ของความสูงของต้นไม้ในด้านใต้ลมและ 3 เท่าในด้านเหนือลม⁴ แนวป้องกันลมจะช่วยป้องกันบ้านเรือนและไร่นาที่อยู่ด้านใต้ลมมิให้ถูกพายุทำอันตรายให้เสียหายได้ตามสมควร อีกทั้งช่วยป้องกันความชุ่มชื้นของดินและผิวดินที่อุดมสมบูรณ์มิให้ถูกลมพัดพาไป นอกจากนี้ตามริมฝั่งทะเลป่าไม้ก็สามารถช่วยป้องกันการขยายตัวของเนินทราย (sand dunes) มิให้ลมพัดเอาทรายเข้ามาทับถมที่ประกอบการเกษตรและบ้านเรือนเสียหายได้ด้วย

2.1.2.4 พื้นที่ป่าไม้ช่วยบรรเทาอุทกภัย (Flood) การทำลายป่า นอกจากจะทำให้เกิดการพังทลายของดินแล้ว ยังทำให้ปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่แม่น้ำลำธารเพิ่มขึ้นภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว และน้ำที่ไหลมาข่มขู่สูงขึ้น เพราะเต็มไปด้วยกรวดทรายและดินตะกอนต่างๆ เมื่อไหลลงไปถึงลำน้ำ ก็จะทำให้ระดับน้ำในลำน้ำนั้นๆ สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว หากล้นตลิ่งก็จะกลายเป็นอุทกภัยทำลายเรือสวนไร่นาและบ้านเรือนสองฝั่งน้ำให้เสียหายได้ หิน กรวด ทราย และตะกอนที่น้ำพัดพามา จะกีดขวางตลิ่งพัง หรือทำให้สายน้ำต้องเปลี่ยนทิศทางและทำให้ลำน้ำตื้นเขินอย่างรวดเร็ว เมื่อลำน้ำตื้นเขิน ความจุย่อมลดลง พอมิฝนตกและน้ำไหลมาเพียงเล็กน้อยก็ทำให้เกิดอุทกภัยขึ้นได้ง่าย และเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ฉะนั้น แม้จะมีฝนตกปริมาณเท่ากัน ณ ที่ต้นน้ำเดียวกับลำน้ำที่ป่าไม้ตอนต้นน้ำถูกทำลาย ย่อมมีโอกาสที่น้ำจะเอ่อล้นป่าได้ง่ายกว่าลำน้ำที่มีการรักษาป่าไม้บริเวณต้นน้ำไว้เป็นอย่างดี

2.1.2.5 ทำให้มีน้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี พื้นที่ใดที่มีป่าไม้อย่างอุดมสมบูรณ์ย่อมเป็นแหล่งจับน้ำฝนที่ตกลงมาไว้ แล้วก็จะปล่อยให้ให้น้ำให้ไหลลงสู่ที่ลุ่มได้ในปริมาณที่เหมาะสมต่อเนื่องตลอดทั้งปี ทำให้พื้นดินบริเวณป่าไม้หรือบริเวณใกล้เคียงชุ่มชื้นอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากพื้นดินได้ป่าไม้เป็นอ่างเก็บน้ำธรรมชาติที่สะสมน้ำเอาไว้ในฤดูฝน แล้วระบายออกในฤดูแล้งนั่นเอง ซึ่งต่างกับที่ดินที่ไม่มีป่าไม้หรือสิ่งปกคลุม โอกาสที่น้ำจะซึมลงดินมีน้อย น้ำส่วนใหญ่จะไหลบ่าตามผิวดิน จึงไม่มีน้ำมาหล่อเลี้ยงลำธารในฤดูแล้ง

2.1.2.6 เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ป่าไม้ นอกจากจะให้ผลิตผลและประโยชน์ต่างๆ แก่มนุษย์แล้ว ยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าชนิดต่างๆ ซึ่งมนุษย์ใช้เป็นอาหาร เป็นเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ สัตว์ป่าบางชนิดมีประโยชน์ต่อการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ และแมลงบางชนิดก็เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ในการทำลายศัตรูพืช นอกจากนี้ยังช่วยรักษาความสมดุลทางธรรมชาติไว้ด้วย ซึ่งถ้าหากไม่มีป่าไม้ สัตว์ป่าต่างๆ ดังกล่าว ก็จะสูญพันธุ์ไป เพราะไม่มีแหล่งที่อยู่อาศัยและปราศจากแหล่งหากิน

⁴ นิวัติ เรื่องพานิช. แหล่งเดิม. หน้า 169.

2.1.2.7 เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เมื่อความเจริญทางวัตถุมากขึ้น มนุษย์พากันเข้ามาอยู่รวมตัวกันในเมืองมากขึ้นในสภาพแออัดขัดเคียด จนเกิดมลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียงและมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความเครียดและโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อถึงจุดหนึ่งมนุษย์ได้หวนนึกถึงธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ภูเขา น้ำตก ฯลฯ เมื่อได้ไปสัมผัสกับบรรยากาศภายในป่า ก็จะพบกับความสงบเยือกเย็นอากาศบริสุทธิ์ มีทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงาม จึงเกิดการเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมอากาศในป่ากับสภาพที่ตนอยู่ จึงพบว่าสภาพบรรยากาศตามป่าเขามีประโยชน์ต่อสุขภาพ ช่วยรักษาอาการเครียดการเจ็บป่วยบางรายการได้ดี จึงนิยมไปพักผ่อนตามป่าธรรมชาติ ทางรัฐบาลจึงจำเป็นต้องจัดป่าไม้บางแห่งที่มีทิวทัศน์ที่สวยงามไว้ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนพลเมือง เช่น จัดทำเป็นอุทยานแห่งชาติ (national park) วนอุทยาน (forest parks) และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในป่า (forest recreation areas) เป็นต้น

2.2 ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

การที่มีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับป่าไม้นั้นเป็นการที่รัฐมีผลประโยชน์สองอย่างชัดเจน คือ ความต้องการที่จะอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ไว้เพื่อความสมดุลทางธรรมชาติ และความต้องการใช้พื้นที่ป่าไม้เพื่อการยังชีพ ซึ่งผลประโยชน์ทั้งสองอย่างเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะให้ความสำคัญทั้งคู่และหาจุดที่พอสมควรระหว่างกัน ซึ่งความผิดดังกล่าวบางครั้งขึ้นอยู่กับนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เช่น ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและใช้ทรัพยากรป่าไม้ในเชิงเศรษฐศาสตร์มากกว่าการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์ นโยบายอีกประการหนึ่ง คือ การให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกินและบุกรุกเข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยการผ่อนผันให้ราษฎรดังกล่าวสามารถอยู่อาศัยโดยการแจ้งการครอบครองหรือผ่อนผันมิให้ดำเนินคดีแก่ราษฎรเหล่านี้ ซึ่งกฎหมายรับรองสิทธิของผู้บุกรุกโดยอนุญาตให้ราษฎรผู้บุกรุกออกหนังสือสำคัญได้ตั้งแต่วันที่ 2512 ต่อมาในปี 2533 ได้มีการผ่อนผันอีกครั้งหนึ่งซึ่งมีผลทำให้ผู้บุกรุกในทุกเวลาสามารถออก น.ส. 3 ก ได้ การผ่อนผันดังกล่าวทำให้กฎหมายที่พยายามหวงกั้นสิทธิของที่ดินในเขตป่าสงวนมิให้ตกเป็นของเอกชนกลายเป็นหมัน หรือขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ป่าไม้และพื้นที่ป่าลดลงอย่างมากจากที่เคยมีอยู่ในอดีต แต่อย่างไรก็ตามหลังจากที่รัฐได้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้อย่างจริงจังแล้ว การกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ของไทยก็ยังมีอยู่ตลอดมาและดูเหมือนว่าไม่ได้ลดน้อยลงเลย ในบทนี้จึงจะได้ศึกษาถึงลักษณะของการกระทำผิดเกี่ยวกับการป่าไม่ว่าเป็นอย่างไร มีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด

ดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการบังคับโทษให้เหมาะสมและมีผลในการป้องกันการกระทำความผิดได้อย่างแท้จริง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดมีหลายประการมีทั้งปัจจัยจากภายนอกและปัจจัยที่อยู่ในตัวผู้กระทำ เช่น ปัจจัยทางสังคม ความจำเป็น สภาพแวดล้อม มูลเหตุจูงใจของผู้กระทำผิดหรือผลประโยชน์ที่คาดหวังจากการกระทำสภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด พฤติกรรมในอดีต ประวัติผู้กระทำผิด สันดานผู้กระทำ

ลักษณะของผู้กระทำผิด

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2.1 การคำนึงถึงลักษณะของผู้กระทำความผิดเพื่อประกอบดุลพินิจในการลงโทษ ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดตามทฤษฎีการลงโทษ เพราะหากจำเลยมีสภาพแวดล้อมหรือข้อเท็จจริงอย่างไร จะทำให้ศาลกำหนดโทษได้ถูกต้องตามทฤษฎีการลงโทษจากสภาพแวดล้อมหรือข้อเท็จจริงนั้น⁵ และเป็นสิ่งที่ทำให้รัฐสามารถกำหนดนโยบาย แนวทางในการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดให้ได้ผลอย่างแท้จริง

การกระทำความผิดผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้มีผู้กระทำหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นราษฎรผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำกินเพื่อหาเลี้ยงชีพ⁶ หรือกลุ่มผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเป็นผู้มีอิทธิพลหรือนายทุนที่มีความตั้งใจที่จะได้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ หรือการค้าโดยไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยสาธารณะ⁷ ผู้กระทำผิดบางรายเป็นผู้มีอิทธิพล บางรายมีสายลับซึ่งเป็นราษฎร โดยจะคอยส่งสัญญาณเพื่อให้ผู้กระทำผิดรู้ตัวโดยการยิงปืนหรือจุดพลุสัญญาณเพื่อให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีก่อนที่จะเข้าหน้าที่จะไปถึง ในบางกรณีเมื่อจับได้แล้วอาจมีการขัดขวางโดยมีราษฎรมาล้อมเจ้าหน้าที่และจะขอให้ปล่อยหรือเดินขบวนไปหารัฐบาล ผู้ว่าราชการ หรือขอให้เจ้าพนักงานระงับการดำเนินคดี⁸ ผู้บงการหรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลัง การจับกุมจะจับได้แต่ลูกน้องหรือลูกจ้างที่รับว่าเป็นผู้กระทำความผิดผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล ช่มชู้ หรือให้สินบนเจ้าพนักงาน⁹ การบังคับโทษไม่กระทบถึงนายทุน

⁵ นพพร โพธิ์รังสิยากร. (2523). การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ. หน้า 150.

⁶ พัฒพงษ์ พงษ์นิกร และสายทิพย์ สุกดีพันธ์. (2544). ปัญหาป่าไม้และที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์: มิติทางกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย. หน้า 734.

⁷ ณรงค์ ใจหาญ. (2534). “การดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507.” วารสารนิติศาสตร์, 21, 2. หน้า 194.

⁸ แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

⁹ แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

หรือผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง¹⁰ บางครั้งมีการใช้กฎหมายโดยการเดินขบวนเรียกร้องให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ระดับชั้นการดำเนินคดีแก่ราษฎรหรือผู้นำชุมชนในการบุกรุกป่า¹¹ บางครั้งเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เป็นผู้กระทำผิดเองหรือมีส่วนสนับสนุนหรือละเว้นโดยมิชอบจากลักษณะของผู้กระทำความผิดที่มีสภาพและฐานะต่างกันใน การจะกำหนดโทษหรือการลงโทษเพื่อก่อให้เกิดผลในการลดการกระทำความผิดนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดโทษที่แตกต่างกันในแต่ละลักษณะของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ถ้าเป็นผู้ที่มีฐานะดี การปรับมีความจำเป็นต้องเป็นการปรับที่มีอัตราสูงจนถึงขนาดที่ทำให้ผู้นั้นมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของเขา แต่หากการปรับเป็นจำนวนสูงกับผู้มีฐานะยากจนคนเหล่านี้ก็ไม่อาจชำระค่าปรับได้และมีผลให้ต้องบังคับโทษกักขังแทนค่าปรับแทน บางกรณีผู้กระทำความผิดอาจเป็นนิติบุคคล

2.2.1 ราษฎรเป็นผู้กระทำความผิด

การบุกรุกป่าที่เป็นการบุกรุกโดยราษฎรมีปัจจัยสำคัญให้มีการบุกรุก คือ การหาที่ทำกิน การหนีความแห้งแล้ง การชักชวนกันมา หรือการตกเป็นเครื่องมือของนายทุน และมีปัจจัยส่งเสริมให้มีการบุกรุกเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ นายทุนที่ต้องการซื้อไม้หรือต้องการซื้อที่ดินจากผู้บุกรุก รายละเอียดมูลเหตุการบุกรุก มีดังนี้

1) การเพิ่มขึ้นของประชากรในระยะที่ผ่านมาประเทศไทยมีการเพิ่มของประชากรค่อนข้างสูง สิ่งที่เป็นผลตามมา คือ ความต้องการหาที่ทำกินและที่อยู่อาศัยก็มีเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย จากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อถึงวัยทำงานจะมีทางออกอยู่ 3 ทาง ในการทำมาหากิน คือ ทำเกษตรกรรม ทำงานรับจ้าง ทำงานด้านบริการ หากไม่สามารถทางออกในการเลี้ยงชีพได้ ก็เป็นผู้ที่ว่างงานไป สำหรับประเทศไทย พื้นฐานเดิมประชากรส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ฉะนั้นทางเลือกทางแรกของประชากรส่วนใหญ่มักจะเลือกอาชีพเกษตรกรรม แต่ก็ไม่อาจจะเป็นเกษตรกรได้ทั้งหมด เพราะข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ทำกินมีจำนวนจำกัด ในภาคเกษตรกรรมมีความจำเป็นในการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะปลูกค่อนข้างมาก ดังนั้นเมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงเกิดการแสวงหาที่ทำกินใหม่ ในอดีตที่ใคร่ร้างว่างเปล่า ราษฎรก็สามารถเข้าไปบุกเบิกจับจองใช้เพาะปลูกได้อย่างอิสระ ปัจจุบันที่ดินว่างเปล่าแทบจะไม่มีเหลือ ยกเว้นที่สาธารณะ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ด้วยความต้องการที่ทำกินประกอบกับความไม่ศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายหรือข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้ราษฎรส่วนหนึ่งบุกรุกเข้าไปตั้งถิ่นฐานที่ทำกินในป่าสงวนแห่งชาติ พบว่าในบริเวณเขตป่าสงวนแห่งชาติ

¹⁰ ณรงค์ ใจหาญ. แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

¹¹ แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

ทั่วประเทศไทย มีราษฎรเข้าไปอาศัยอยู่นับล้านคน บริเวณที่ราษฎรเข้าไปอาศัยอยู่นั้น สภาพป่าจะหมดหรือเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว

2) ราษฎรมีระดับการศึกษาต่ำ หรือมีอัตราคนไม่รู้หนังสือมาก นับเป็นต้นเหตุของปัญหาใหญ่ๆ หลายประการ เช่น ก่อให้เกิดปัญหาอัตราการเกิดของประชากรสูง ปัญหาการขาดระเบียบวินัยและไม่เคารพกฎหมาย ปัญหาย่ำต่อการปลูกระดุม และปัญหาเรื่องการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ป่าไม้จะเป็นของรัฐบาล รัฐบาลจะเป็นเจ้าของทรัพยากรอันเป็นสมบัติส่วนรวมของชาติ แต่จากการที่ประชาชนได้รับการศึกษาน้อย ทำให้ประชาชนคิดว่าเมื่อป่าไม้เป็นของรัฐ ก็ควรจะเป็นส่วนกลางของราษฎรทุกคน ฉะนั้นทุกคนจึงควรจะได้รับสิทธิในป่าซึ่งเป็นของรัฐนั้น ดังนั้นเมื่อราษฎรต้องการที่ดินสำหรับทำการเพาะปลูก จึงบุกกรุกเอาเนื้อที่ป่าไม้เป็นที่ดินทำกินของตนโดยไม่คำนึงถึงกฎหมาย การศึกษาต่ำทำให้ไม่เข้าใจถึงความเสียหายจากการทำลายป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร หรือภัยจากความแห้งแล้งเมื่อป่าถูกทำลาย เมื่อมีการเอาจริงเอาจังกับนโยบายการอนุรักษ์ป่าไม้เพิ่มมากขึ้น การดำเนินการมักจะถูกคัดค้านจากราษฎร เนื่องจากราษฎรไม่ได้เข้าใจถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อรัฐบาลเข้าดำเนินการปราบปรามราษฎรก็มักจะอ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม ในอดีตเมื่อเกิดกรณีเช่นนี้จะล่อแหลมที่ฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ประสงค์ดีต่อชาติบ้านเมืองจะเข้าแทรกแซงโดยการปลูกระดุมราษฎรที่กำลังได้รับความเดือดร้อนหรือเสียประโยชน์ ชักจูงราษฎรโดยอ้างว่าการเข้าร่วมขบวนการต่อต้านรัฐบาลจะทำให้พวกตนได้รับที่ดินและผลประโยชน์ เมื่อชนะรัฐบาลและชี้ว่าการดำเนินการของรัฐรังแกประชาชนทำลายประชาชน หรือคนจนถูกเอาเปรียบ ความด้อยการศึกษา ทำให้ราษฎรคล้อยตามผู้ไม่ประสงค์ดีต่อชาติ อีกทั้งยังอาจตกเป็นเครื่องมือของผู้ที่มีความรู้หรือได้รับการศึกษาสูงกว่า

3) ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร การทำกสิกรรมในประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนามีส่วนในการทำลายป่าไม้ ทั้งนี้เพราะราษฎรยังใช้วิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่ครั้งโบราณกาล การเพิ่มผลผลิตที่สูงขึ้นมักจะกระทำโดยการขยายพื้นที่ให้มากขึ้น การขยายพื้นที่เพาะปลูกมักจะนิยมขยายโดยการบุกเบิกป่า เพราะราษฎรถือว่าป่าเป็นของสาธารณะและเป็นพื้นที่ที่มีสภาพดินอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการทำการเกษตร ป่าที่บุกเบิกใหม่ๆ พื้นที่ยังไม่มีการปรับให้ราบเรียบยังทำนาได้ไม่ดี ราษฎรมักจะเลือกปลูกพืชไร่ และพืชที่นิยมปลูกคือมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชที่ต้องการแร่ธาตุในดินมาก จึงทำให้ดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์ลงอย่างรวดเร็วกว่าปกติ ทำให้ผลผลิตน้อยลง วิธีการแก้ไขปัญหของราษฎรก็โดยการขยายพื้นที่เพาะปลูกหรือหาที่ดินที่มีความสมบูรณ์กว่าเก่า ทางออกของราษฎร คือ การบุกกรุกป่าเพื่อต้องการหาพื้นที่อุดมสมบูรณ์แหล่งใหม่ๆ ตลอดเวลา เพื่อให้ได้ผลผลิตตามต้องการ การทำเกษตรกรรมแบบนี้ก่อให้เกิดการบุกกรุกแผ้วถางป่ามากขึ้นอย่างรวดเร็ว

4) ราษฎรอพยพหนีความแห้งแล้ง โดยเฉพาะราษฎรที่บุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแควระบบ-สี่ัค ส่วนใหญ่เป็นชาวอีสานซึ่งได้รับการบอกเล่าถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าแควระบบ-สี่ัค และได้รับการชักชวนให้อพยพไปอยู่ด้วยกันโดยขายบ้านและที่ทำกินเก่า แล้วไปซื้อป่าจากอิทธิพล

5) การชักนำราษฎรเข้ายึดครองป่าสงวน เช่น ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กลับใจ โดยทางกองทัพเปลี่ยนมาเป็นนักพัฒนาชาติไทย ได้รวมตัวกันตั้งเป็นหมู่บ้าน หรือมีการชักชวนญาติพี่น้องคนรู้จักมาจากภาคอีสานให้อพยพหนีความแห้งแล้งมาซื้อที่ดินในป่าสงวนซึ่งอุดมสมบูรณ์กว่า การจ้างคนงานมาบุกแผ้วถางป่าเพื่อปลูกมันสำปะหลัง ภายหลังผู้ที่ถูกจ้างมาได้เข้าจับจองพื้นที่ทำกินเอง

2.2.2 ผู้มีอิทธิพลและนายทุนเป็นผู้กระทำผิด

ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นใช้ป่าสงวนแห่งชาติเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งในเรื่องการตัดไม้มีค่าขาย หรือหลอกขายป่าสงวนให้กับราษฎร หรือร่วมมือกับนายทุน ซึ่งวิธีการที่แสวงหาประโยชน์นี้ มีชาวบ้านเป็นเครื่องมือของผู้มีอิทธิพลและนายทุนดังนี้

1) ผู้มีอิทธิพล

ผู้มีอิทธิพล คนพวกนี้จะแบ่งเขตกันหาผลประโยชน์ๆ ที่ผู้มีอิทธิพลได้รับโดยตรงมีอยู่ 2 อย่าง คือ การซื้อป่าขายให้ราษฎรที่ต้องการที่ดิน และผลประโยชน์จากการตัดไม้ทำไม้เถื่อนส่งนายทุนจากในเมือง การหาผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพลต้องอาศัยราษฎรเป็นสำคัญ เช่น การซื้อป่าสงวนแห่งชาติจะมีราษฎรเป็นคนซื้อ การขายมีการไปชักชวนราษฎรมาจากภาคอีสาน บางครั้งมีการนำรถยนต์ไปปรับมาเป็นคันรถเพื่อให้ราษฎรมาซื้อป่าบุกเบิกเป็นที่ทำกิน นอกจากผู้มีอิทธิพลจะได้เงินจากการขายป่าสงวนแล้ว ยังใช้ราษฎรเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานอำนาจ คือ ถ้ามีจำนวนราษฎรที่เข้าไปอาศัยอยู่มากเท่าไร ก็จะเป็นเงื่อนไขในการต่อรองในการขับไล่หรือดำเนินการตามกฎหมาย ราษฎรเมื่อเสียเงินซื้อไปแล้วก็จะคืนรนต่อสู้ ถ้าจะมีการอพยพหรือให้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ทั้งนี้เพราะราษฎรส่วนมากขายที่ดินและบ้านเดิมไปหมดแล้ว เมื่อมีการดำเนินการของรัฐบาล ราษฎรเหล่านี้มักจะไม่ว่อมหรือคือดิ่งต่อกฎหมาย เบื้องหลังของปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ ผู้มีอิทธิพลจะเป็นผู้สนับสนุนชี้แนะให้ชาวบ้านขัดขืนต่อกฎหมาย หากสูญเสียที่เกิดขึ้น ราษฎรเป็นผู้เสียหายคนแรกเพราะเสียเงินซื้อที่ป่าสงวนๆ ผู้ที่เสียถัดมา คือ ประชาชนทั้งประเทศที่ต้องสูญเสียป่าไป เนื่องจากการบุกรุกแผ้วถางป่าของราษฎรเหล่านั้น แต่ผู้มีอิทธิพลกลับได้รับผลประโยชน์แต่เพียงผู้เดียว คือ ได้เงินจากการขายป่าสงวนๆ และอีกหนทางหนึ่ง ผู้มีอิทธิพลก็มีรายได้จากการตัดไม้มีค่าขาย แต่การตัดไม้ไม่อาจกระทำได้มากไม่มีแรงงาน เมื่อราษฎรมาซื้อที่และอาศัยอยู่ผู้มีอิทธิพลก็อาจจ้างราษฎรเหล่านั้นตัดไม้ให้ตนเอง โดยผู้มีอิทธิพลจะเป็นคนกลางที่ว่าจ้างราษฎรตัดไม้ แล้วนำไม้เถื่อน

ส่งขายให้กับนายทุนโรงเลื่อยต่อไป เช่น ผู้มีอิทธิพลในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติแควกระบม-สียัด ตำบลคลองตระเกรา อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีอยู่ 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มนายแดนไทย อุทุมพร (ชาติ ภูไท) พื้นที่ป่าทั้งหมดที่กลุ่มนี้เข้าควบคุม มีหลายหมื่นไร่ นายชาติได้ขายให้กับชาวบ้านที่ไปชักนํามาจากภาคอีสาน ส่วนมากมาจากอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย วิธีการขายป่าสงวน คือ ขายให้ชาวบ้านที่ชักนํามาไร่ละ 1,500-3,000 บาท จ่ายโดยการผ่อนชำระด้วยการเลื่อยไม้ในป่าให้นายชาติตอนฤดูฝน คือ เลื่อยขายเป็นยกๆ ละ 900-1,000 บาท แล้วนำไปหักค่าที่ดินที่นายชาติขายให้ และที่ดินที่นายชาติขายให้ชาวบ้านจะมีสิทธิ ต่อเมื่อได้เผาป่าที่แผ้วถางเรียบร้อยแล้วในเขตป่าสงวนที่นายชาติคุมอยู่ นายชาติได้ผลประโยชน์ ไร่ละ 100 บาท คิดเป็นเงิน 3,000,000 บาท

กลุ่มนายสิงห์ ไทรทอง กลุ่มนี้ได้จัดขายที่ให้ชาวบ้านที่ชักนํามาทั้งหมดแล้ว และส่วนมากจะได้รับค่าที่เกือบครบทุกรายมีเพียงส่วนน้อยที่ยังไม่จ่ายค่าที่ กลุ่มชาวบ้านนี้เมื่อเข้าไป อยู่แล้ว จะเลื่อยไม้ในป่าสงวนขายกันเอง ไม่ได้หักค่าที่เหมือนกลุ่มนายชาติ ภูไท

กลุ่มผู้ใหญ่ชน นายชาญน้อย และญาติ กลุ่มนี้ส่วนมากเข้าไปทำไม้เถื่อน แล้วแปรรูปขาย กลุ่มนี้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนชุดที่เข้าไปพัฒนาให้ความร่วมมือ

2) นายทุน การบุกรุกป่าเพื่อหาที่ทำกินของราษฎรนับว่าเป็นต้นเหตุสำคัญ ของการทำลายป่าไม้ แต่การบุกรุกจะเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้นเมื่อนายทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยนายทุน เข้ามาเกี่ยวข้อง 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

นายทุนรับซื้อไม้เถื่อน นายทุนโรงเลื่อยจะรับซื้อไม้เถื่อนจากผู้มีอิทธิพล ในป่าสงวน โดยมีชาวบ้านผู้เลื่อยไม้แปรรูปส่งให้ผู้มีอิทธิพล โดยมากจะเป็นการเลือกตัดไม้ที่มีค่า หรือไม้หวงห้าม หรือไม้สงวน เพราะไม้เหล่านี้ราคาสูงและหายาก ถัดจากไม้มีค่าก็จะตัดไม้ขนาดใหญ่ ที่ตลาดต้องการ บางหมู่บ้านนายทุนจะเข้าไปติดต่อซื้อไม้โดยตรงจากชาวบ้าน การซื้อขายนายทุน จะรับผิดชอบในการขนไม้โดยการนำรถเข้าไปขนไม้เถื่อนเอง สำหรับชาวบ้านจะได้เงินจากการทำ ไม้เถื่อนจำนวนไม่น้อย หากได้ไปส่งเขตบริเวณป่าแควกระบม-สียัด จะพบว่าพื้นที่ที่ถูกบุกร้างถางป่า เพื่อใช้ปลูกพืชไร่ นั้น เมื่อเทียบกับจำนวนราษฎรที่อาศัยอยู่ ผลผลิตที่ได้ไม่น่าจะพอเพียงกับการเลี้ยงชีพ ของราษฎรเหล่านั้น แต่ถ้าจะพิจารณาชีวิตความเป็นอยู่ จะพบว่าหลายครอบครัวมีโทรทัศน์ดู มีรถจักรยานยนต์ ผู้มีอิทธิพลมีรถยนต์ขับ หากเป็นการทำไร่ตามปกติ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีราคาสูงเช่นนี้จะหาซื้อมาได้ยาก คำตอบของแหล่งเงินก็จะจะไม่พ้นเรื่องการค้าไม้เถื่อนกับนายทุน โดยมากการทำไม้เถื่อนมักจะทำในฤดูฝน เพราะเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยเข้ามาตรวจ ส่วนฤดูอื่นก็จะพัก ทำไร่บ้าง การทำไร่เป็นเพียงฉากบังหน้าของชาวบ้านแถบนี้ไป หากราษฎรส่วนมากยังยึดอาชีพ การทำไม้โดยมีนายทุนเป็นผู้รับซื้อไม้เถื่อน การบุกรุกทำลายป่าไม้ก็คงจะไม่อาจแก้ไขได้ แม้ว่ารัฐบาล

จะยกเลิกสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศแล้วก็ตาม ในทางตรงกันข้ามจะเกิดผลที่เป็นการเร่งการทำลายป่าไม้มากขึ้น เพราะเมื่อรัฐบาลออกกฎหมายยกเลิกการให้สัมปทานการทำไม้ทั่วประเทศ ไม้จะเกิดการขาดแคลน และไม้ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศราคาสูงแล้วจะทำให้ไม้ในประเทศมีราคาสูงขึ้นและเมื่อราคาไม้สูงขึ้นก็จะเป็นสิ่งจูงใจให้นายทุนและราษฎรลักลอบตัดไม้เพิ่มมากขึ้น การบุกรุกกลับจะรวดเร็วกว่าเดิมป่าก็จะถูกทำลายมากขึ้น

ความต้องการพื้นที่เพื่อการลงทุน ในกรณีนี้จะเป็นนายทุนที่ต้องการพื้นที่เพื่อทำการปลูกพืชไร่ หรือนายทุนต้องการพื้นที่เพื่อลงทุนปลูกยูคาลิปตัส สำหรับพื้นที่เพื่อการลงทุนนั้นส่วนมากจะทำการเป็นพื้นที่กว้างนับหมื่นไร่ โดยจะใช้พื้นที่ในป่าสงวนที่เป็นป่าเสื่อมโทรม เพราะราคาที่ดินถูก แต่แปลงจะต้องการเนื้อที่จำนวนมากจึงจะคุ้มกับการลงทุนความต้องการพื้นที่มากๆ นี้ นายทุนได้ใช้วิธีการส่งนายหน้าออกไปกว้านซื้อที่ดินที่เป็นป่าเสื่อมโทรมหรือหมดสภาพแล้วจากราษฎรที่บุกรุกถางป่าสงวน นายทุนบางรายขาดความรับผิดชอบเมื่อต้องการพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมแต่พื้นที่มีไม่มากหรือราษฎรที่บุกรุกขายราคาสูง นายทุนเหล่านี้ก็หันไปจ้างราษฎรหรือใช้คนงานของตนเข้าไปบุกแผ้วถางป่า หรือใช้แทรกเตอร์บุกรุกถางป่าให้ป่าหมดสภาพหรือเป็นป่าเสื่อมโทรม หลังจากนั้นจึงจะเข้าขายพื้นที่ที่ทางกรมป่าไม้จะอนุญาตให้สัมปทานปลูกป่า หากหมดสภาพหรือเสื่อมโทรม ก็จะอนุญาตปลูกป่ายูคาลิปตัส การเร่งขยายพื้นที่ปลูกป่า โดยการกว้านซื้อหรือการจ้างราษฎรถางป่า นับว่าเป็นตัวเร่งการทำลายป่าธรรมชาติให้หมดเร็วขึ้น

การกว้านซื้อที่ดินถึงราคาของนายทุน เมื่อราคาที่ดินสูงขึ้น ชาวไร่ ชาวนาส่วนหนึ่งยอมขายที่ดินไปเพราะราคาดีแล้วหาที่ดินทำกินใหม่ ราษฎรเหล่านี้ก็กลายเป็นกลุ่มคนที่เดินหน้าเข้าป่าบุกรุกถางป่าเพื่อสร้างที่ทำกินใหม่ การบุกรุกป่าสงวนนับว่าเป็นวิธีที่ง่ายและมักจะได้ผลในการยึดครองมากที่สุด เมื่อราษฎรบุกรุกถางป่าแล้วขายให้กับนายทุนได้ราคาสูง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสิ่งล่อใจให้ผู้แสวงโชคเดินทางมาบุกรุกจับจองบุกแผ้วถางป่ามากขึ้น บางคนอ้างการหาที่ทำกินปลูกพืชไร่เล็กๆ น้อยๆ ในขณะที่เดียวกันก็แอบตัดไม้ขายเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง นายทุนบางคนมีความละโมภอยากได้ที่ดินเป็นจำนวนมากๆ ถึงกับขนเอาลูกจ้างและบริวารมาจับจองพื้นที่ในป่ากันอย่างคึกคัก จากความโลภของนายทุนที่หวังแต่ประโยชน์ส่วนตนและความไม่รู้กฎหมายของราษฎรผู้รับเคราะห์กรรม คือ ราษฎรผู้ยากไร้และราษฎรที่เป็นเครื่องมือของนายทุนที่เข้าไปยึดที่ทำกินก่อนแล้วบุกแผ้วถางป่าขายให้นายทุนที่ต้องการที่ดิน การเพิ่มจำนวนประชากรที่บุกรุกมากขึ้นอย่างรวดเร็วราคาที่ดินแพงขึ้น ชาวบ้านตื่นตัวต่อการกว้านซื้อที่ดินและถึงราคาที่ดินขาย เรื่องนี้กลายเป็นเหตุผลในส่วนลึกที่ราษฎรคัดค้านคือดึงต่อการให้อพยพออกจากพื้นที่ ทั้งนี้เพราะจะทำให้แต่ละคนสูญเสียประโยชน์จากที่ดินที่ถือครองไว้เป็นจำนวนไม่น้อย และผู้ที่สนับสนุนให้ราษฎรในป่าสงวนคัดค้านการอพยพเคลื่อนย้ายไปอยู่ที่ใหม่ ได้แก่ กลุ่มผู้มีอิทธิพลและนายทุน เพราะผู้มีอิทธิพลถือครองพื้นที่

เคยขายและกำลังจะขายเป็นจำนวนนับพันนับหมื่นไร่ซึ่งจะได้ผลประโยชน์มหาศาล และกลุ่มนายทุนที่ได้ลงทุนซื้อที่ดินในบริเวณนี้แบบมือเปล่าไปแล้วเป็นเงินจำนวนมาก ถ้าราษฎรอพยพไปก็เท่ากับทุกคนหมดสิทธิถือครองป่าสงวนมาเป็นเจ้าของ ฉะนั้นวิธีการใดก็ตามที่จะทำให้ราษฎรไม่ต้องอพยพ ทั้งผู้มีสิทธิพลและนายทุนจะต้องให้การสนับสนุนการเรียกร้องของราษฎร นอกจากนี้ยังมีนักการเมืองส่งคนเข้ามาซื้อ ซึ่งการซื้อไม่มีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นหลักฐาน จะเห็นได้ว่าผู้มีสิทธิพลหรือนายทุนใช้ราษฎรเป็นแนวหน้าในการบุกแผ้วถางป่าแล้วนายทุนก็ตามไปซื้อ ซึ่งราษฎรมักจะถูกหลอกใช้เป็นเครื่องมือโดยไม่รู้ตัว

2.2.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำผิด

2.2.3.1 เจ้าหน้าที่ป่าไม้

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เป็นเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ป่าไม้โดยตรง โดยมีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกแผ้วถางป่า แม้เจ้าหน้าที่ป่าไม้จะไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดเองโดยตรงแต่ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก คือ พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับผลประโยชน์ที่ได้รับมักมีการกล่าวหาว่า ถ้าเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้มงวดป่าคงไม่ถูกทำลายมากขนาดนี้ แม้จะไม่มีหลักฐานแน่ชัดเกี่ยวกับการประพฤตินชอบหรือการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แต่มีผู้บอกเล่าว่า เจ้าหน้าที่ป่าไม้บางคนข่มขู่ราษฎรที่บุกรุกป่าสงวนฯ ราษฎรต้องจ่ายเงินให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เพื่อผ่อนผันให้มีการอาศัยอยู่หรือสร้างบ้านในบริเวณป่าสงวนจนกระทั่งราษฎรเพิ่มมากขึ้นทุกปี ในที่สุดจำนวนราษฎรก็มีมากเกินกว่าจะจัดได้ หรือเมื่อพบผู้กระทำผิดกำลังตัดไม้หรือเลื่อยไม้แปรรูปอาจงดเว้นการจับกุมถ้ามีประโยชน์แลกเปลี่ยน หรือการรู้เห็นเป็นใจกับผู้มีสิทธิพลหรือนายทุนที่ตัดไม้เถื่อนให้มีการแอบตัดขนไม้กันเป็นลำเป็นสันแล้วแบ่งผลประโยชน์กัน ลักษณะนี้พบทั่วไปในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติ พฤติกรรมเหล่านี้จะมีมากเพียงใดจะสังเกตได้จากจำนวนป่าที่ลดลงไปอย่างรวดเร็ว แต่คดีการจับกุมมีน้อย

2.2.3.2 ตำรวจ

ตำรวจนับว่าเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อการควบคุมการบุกรุกและการทำลายป่า เพราะผู้อยู่เบื้องหลังการบุกรุกป่ามักจะเป็นผู้มีสิทธิพลมีอาวุธสงครามหากการปราบปรามเข้มงวด ผู้มีสิทธิพลไม่มีอาวุธการดำเนินการทำลายป่าก็จะชะงักไป แต่ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับตำรวจ คือ การไม่จับกุมการลักลอบขนส่งไม้ไปสู่อู่โรงเลื่อยโดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์กันเมื่อเป็นเช่นนี้ การตัดไม้ก็เป็นไปโดยราบรื่น

2.2.3.3 เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเกี่ยวข้องกับการที่ราษฎรบุกรุกเข้ามาอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ โดยเมื่อประชาชนบุกรุกเข้าไปอยู่ในป่าสงวนอย่างหนาแน่นก็ตั้งเป็นชุมชนขึ้น เมื่อราษฎรเข้าไปอาศัยอยู่มากแล้วก็จะมีการประกาศเพิกถอนป่าสงวน แล้วทางราชการก็จะเข้าไปจัดระเบียบการปกครอง โดยส่งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ เข้าไปบริการประชาชน

2.2.3.4 ทหาร

เท่าที่ผ่านมามทหารเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องป่าไม้ 2 เรื่อง คือ การปราบปรามผู้ก่อการร้ายที่ใช้ป่าเป็นที่หลบซ่อน กับอีกกรณีหนึ่ง คือ การตัดเส้นทางยุทธศาสตร์หรือเส้นทางความมั่นคง บางครั้งการตัดเส้นทางผ่านป่าสงวนแห่งชาติจะมีอัตราการบุกรุกเข้ายึดครองพื้นที่ป่าสงวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.2.3.5 นักการเมือง

ปกติแล้วนักการเมืองจะแสดงบทบาทเป็นตัวแทนของประชาชนในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นปากเสียงแทนประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ด้วยบทบาทเหล่านี้ยังผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับคะแนนเสียง ชื่อเสียง ความชื่นชมจากประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญของนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่ในขณะเดียวกันนักการเมืองจะต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อการบริหารประเทศ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติส่วนรวม ในกรณีที่ราษฎรบุกรุกแผ้วถางป่าสงวนและได้มีการดำเนินการตามกฎหมาย คือ จับกุมผู้บุกรุกเพื่อที่รักษาป่าต้นน้ำลำธารไว้ การดำเนินการดังกล่าวส่วนราชการถูกโจมตีอย่างรุนแรงและนักการเมืองเข้ามามีบทบาทโดยแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในลักษณะที่เห็นใจราษฎรที่บุกรุกป่าสงวน บทบาทของนักการเมืองที่แสดงออกโดยเป็นตัวแทนผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของราษฎรที่บุกรุกป่าสงวนและให้ราษฎรอยู่ในป่าสงวนต่อไป หากพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อส่วนรวม การยินยอมดังกล่าวก็เท่ากับเรายอมสูญเสียป่าสงวนแห่งนั้นไป ประเด็นนี้นักการเมืองควรพิจารณาให้รอบคอบว่าจะก่อให้เกิดปัญหาใหญ่ในภายหลังการกระทำดังกล่าวเป็นการสนับสนุนให้ราษฎรหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังได้ผลประโยชน์จากการบุกรุกป่าสงวนทั้งยังคิดว่าการกระทำของตนถูกต้อง หากรัฐบาลยังยอมก็กลายเป็นมูลเหตุการบุกรุกป่าสงวนต่อไป¹²

¹² กิตติ ประทุมแก้ว. (2532). การบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ (รายงานการวิจัย). หน้า 42-61.

2.3 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

การที่กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ไม่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ได้ จึงทำให้การกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้เพิ่มขึ้น ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ก็ไม่เกิดความเกรงกลัวต่อโทษตามกฎหมาย คือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เป็นเรื่องธรรมดา ปริมาณการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้จึงเพิ่มสูงขึ้นและนับวันจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น ผู้กระทำความผิดเดิมเป็นประชาชนผู้ยากไร้ขาดแคลนที่ทำกิน กระทำผิดในปริมาณเล็กน้อย พื้นที่ทำลายเล็กน้อยเพียง 4 – 5 ไร่ แต่เนื่องจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี ความต้องการพื้นที่ในการทำเกษตรเพื่อการค้า ความต้องการของประชาชนที่จะไปพักผ่อนหย่อนใจ จึงมีการกระทำความผิดบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าในปริมาณสูงมาก นับ 100 ไร่ หรือ 1,000 ไร่ ผู้กระทำผิดก็ล้วนเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและผู้มีอิทธิพลทำให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

2.3.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ในทางเศรษฐศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรป่าไม้ ถือเป็นทุนประเภทหนึ่ง เปรียบเสมือนสต็อกของแร่ธาตุที่มีอยู่ในดิน¹³ การลดลงของพื้นที่ป่าธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมมากขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้เพราะสินค้าและบริการทางอ้อมที่เกิดจากพื้นที่ป่า นอกจากจะมีจำกัดแล้วยังหาได้ยากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการขาดแคลนทรัพยากรน้ำในบางพื้นที่และบางฤดูกาล การเพิ่มขึ้นของการชะล้างพังทลายของดิน เป็นต้น แม้ว่าสินค้าบริการทางอ้อมจากป่าธรรมชาติจะมีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะและไม่มิตลาดหรือราคาปรากฏ เพื่อให้คำนวณมูลค่าได้ แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจากพื้นที่ป่าดังกล่าวมีประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น การมีทรัพยากรน้ำที่อุดมสมบูรณ์จะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านอื่นๆ ได้แก่ การเกษตร การคมนาคมขนส่ง และการอุตสาหกรรม เป็นต้น¹⁴

¹³ ณรงค์ศักดิ์ ธีรวินิจฉัยชัย. (2544). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติ. หน้า 129.

¹⁴ สมพร อัคริลาพันธ์. (2540). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: หลักและทฤษฎี.

ทรัพยากรป่าไม้ นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนี้

1) เป็นสิ่งจำเป็นขั้นมูลฐานในการพัฒนาการเกษตร เนื่องจากหากเกษตรกรต้องพึ่งพาธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลผลิตหรือผลผลิตที่มีคุณภาพในภาคเกษตรกรรม และเป็นที่ทราบกันว่าผลผลิตของภาคเกษตรกรรมจะเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตปัจจัยสี่

2) เป็นวัตถุดิบสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเกือบทุกชนิดต้องอาศัยวัตถุดิบจากทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นถ้าขาดวัตถุดิบแล้วอุตสาหกรรมจำนวนมากจะเกิดขึ้นไม่ได้ ผลกระทบการกระทำความคิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่มีต่อภาคอุตสาหกรรม ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะทรัพยากรน้ำ ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่จำเป็นต่อการทำอุตสาหกรรม เพราะว่า เมื่อมีการทำลายป่ามากขึ้น ปริมาณน้ำในดินก็จะลดน้อยลงไม่เพียงพอที่จะหล่อเลี้ยงภาคอุตสาหกรรมได้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเหตุให้โรงงานอุตสาหกรรมจำต้องปิดลงมีผลกระทบต่อแรงงานไทยที่เข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิต ผลิตภัณฑ์ก็ไม่ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ไม่สามารถจัดส่งมอบให้กับคู่สัญญาตามกำหนดเวลาได้ ซึ่งประเทศไทยเคยประสบเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้ว ที่นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี

3) ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์มีแนวโน้มที่จะทำให้ประชาชนในประเทศมีโอกาสยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ป่าไม้ก่อให้เกิดอาหารและการผลิตปัจจัยสี่สำหรับมนุษย์ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผลิตในภาคการผลิตต่างๆ ทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและบริการกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามมา เกิดการว่างงานและก่อให้เกิดรายได้ที่จะนำไปใช้จ่ายและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ต่อไป เช่น ยกตัวอย่างมาแล้วในข้อ 2 น้ำเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมเกษตรกรรม หากพื้นที่ป่าถูกทำลายไปมาก พื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ขาดการหลากหลายทางนิเวศวิทยา จึงไม่สามารถจะดูดซับน้ำไว้ในปริมาณที่เพียงพอได้ จึงไม่มีน้ำไหลหล่อเลี้ยงภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมตลอดทั้งปีดังเดิมได้ จึงส่งผลต่อภาคเกษตรกรรม ไม่มีน้ำหล่อเลี้ยงพืชพันธุ์ที่ปลูกไว้ได้ ทำให้เสียหายไปจำนวนมากมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนภาคอุตสาหกรรมนั้นก็เช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดการลดอัตราการจ้างหรือเลิกจ้าง และไม่สามารถจะส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศ ทำให้ประเทศขาดรายได้¹⁵

¹⁵ ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย. เล่มเดิม. หน้า 31.

4) ทำให้ต้นทุนผลิตสูงขึ้น การที่พื้นที่ป่าถูกทำลายไปมาก จึงส่งผลกระทบต่อวัตถุดิบที่มีความจำเป็นต่อการผลิตทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม หากไม่ได้ส่งวัตถุดิบให้กับภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมได้อย่างต่อเนื่องหรือขาดแคลน ทำให้ภาคการผลิตต้องสั่งซื้อวัตถุดิบจากแหล่งอื่นหรือสั่งจากต่างประเทศ ทำให้ต้นทุนผลิตสูงขึ้น เช่น การขาดน้ำในการผลิตไฟฟ้า การขาดน้ำในการทำเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เป็นต้น

2.3.2 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เมื่อคนในประเทศไทยมีแนวคิดเห็นแก่ตัวมากกว่าส่วนรวมยกย่องคนที่ร่ำรวย นิยมกินของป่า มีค่านิยมในการใช้เครื่องเรือนที่ทำจากไม้ จึงทำให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้อย่างต่อเนื่อง เพื่อแสวงหาที่ดินทำกิน สำหรับประชาชนผู้ยากไร้ แสวงหาที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ได้ พื้นที่ป่าเขาเพื่อทำรีสอร์ท หรือไร่ปลูกสัตว์ขนาดใหญ่ เพื่อทำการค้าเพื่อแสวงหาเงินทองเพื่อความร่ำรวยของตน การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกหรือทำลายป่า การทำไม้หรืออันตรายแก่ไม้หวงห้ามโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การทำไม้โดยไม่มียุทธการยึดถือครอบครองที่ดินในป่าสงวนแห่งชาติ การก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การยึดถือครอบครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ การยึดถือ ครอบครองที่ดินเพื่อปลูก หรือก่อสร้างสิ่งใดในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น ทุกข้อกล่าวหาดังกล่าว ล้วนแต่เป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงทั้งนั้น แต่ผู้กระทำความผิดกลับไม่เกรงกลัวบทลงโทษ ยังคงกระทำความผิดอย่างต่อเนื่องเสมอมา นับวันยิ่งจะรุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อพื้นที่ป่าลดลงย่อมมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา

ระบบนิเวศวิทยา (Ecosystem) หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ กับบริเวณสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตดำรงอยู่¹⁶ ระบบนิเวศหนึ่งจะมีความสัมพันธ์กับอีกระบบนิเวศหนึ่งที่อยู่ใกล้เคียง เช่น ระบบนิเวศปะการังสัมพันธ์กับระบบนิเวศทะเลและมหาสมุทร ระบบนิเวศสัตว์ป่าสัมพันธ์กับระบบนิเวศป่าไม้ เป็นต้น เมื่อป่าไม้สูญเสียต้นไม้อันเป็นทรัพยากรหลักของป่า ความอุดมสมบูรณ์ของหน้าดินก็ขาดหายไป ดินไม่สามารถอุ้มน้ำไว้ได้ เมื่อฝนตกลงมาก็จะไหลลงสู่ที่ลุ่มจนหมดเกิดความแห้งแล้ง ระบบนิเวศที่ใกล้เคียงป่วยไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ สัตว์ป่าไม่มีอาหารกินก็พากันล้มตายหรืออพยพไปอยู่ที่อื่น ส่งผลกระทบต่อความเจริญเติบโตของทั้งพืชและสัตว์ในบริเวณป่าด้วย

¹⁶ ยุพดี เสตพรณ. (2537). ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม. หน้า 418-419.

2) ทำให้ปริมาณน้ำในดินลดลง เนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่า จึงไม่มีวัชพืชหรือรากพืช จะอุ้มน้ำฝนที่ตกลงมาได้ น้ำฝนที่ตกลงมาก็จะไหลไปตามหน้าดิน ไม่ซึมผ่านลงไปดิน ทำให้ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการบริโภคของทั้งพืชและสัตว์ ทำให้พื้นดินบริเวณนั้นแห้งแล้งลง

3) เกิดพายุลมแรง เป็นที่ทราบกันว่า พื้นที่ป่าไม้เป็นแนวป้องกันลมให้กับมนุษย์และสัตว์ป่าเป็นอย่างดี เมื่อพื้นที่ป่าถูกทำลายลง เมื่อเกิดลมพายุก็จะไม่มีแนวกันลม ทำให้ลมทวีความรุนแรงขึ้น ทำลายสิ่งที่อยู่อาศัยและชีวิตของพื้นที่มนุษย์และสัตว์

4) ทำให้ปริมาณน้ำฝนลดลง กล่าวคือ พื้นที่ป่าไม้คอยบดบังแสงอาทิตย์ที่จะส่องมายังพื้นดิน ไม้จะคอยปกป้องความร้อนของแสงอัลตราไวโอเล็ตที่ส่องมาทำลายทั้งพืชและสัตว์ขนาดเล็กได้ พื้นผิวหน้าดินก็ชุ่มชื้น รากของต้นไม้ก็อุ้มน้ำไว้ ทำให้มีน้ำไหลตลอดทั้งปี จึงทำให้อุณหภูมิบริเวณพื้นที่ป่าจึงแตกต่างจากที่อื่น มีสภาพอากาศที่เย็นชื้น เมื่อลมพัดหอบเอาไอน้ำจากแม่น้ำทะเล พัดผ่านมายังบริเวณป่าก็จะกระทบกับความเย็นจนกลั่นตัวเป็นหยาดฝน จึงทำให้พื้นที่บริเวณป่ามีปริมาณฝนตกชุก จึงเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับพื้นที่บริเวณป่าและส่งผลกระทบต่อพื้นที่บริเวณตะเข็บรอยต่อระหว่างป่ากับที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนด้วย

2.4 สภาพบังคับต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในสารนิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาเฉพาะโทษปรับทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้โดยตรงเท่านั้น เช่น การเก็บหาหรือทำอันตรายแก่ของป่า หวงห้ามในป่า โดยมิได้รับอนุญาต การแปรรูปป่าในเวลากลางคืนโดยมิได้รับอนุญาต การบุกรุกหรือทำลายป่า การทำให้หรืออันตรายแก่ไม้หวงห้ามโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ ประทับไว้โดยมิชอบ การทำไม้ที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การตัดโค่นต้นขวงผึ้งโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 การยึดถือหรือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่าสงวนแห่งชาติ โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การทำไม้ การเก็บหาของป่า การกระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 การยึดถือครอบครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่าในเขตอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2507 การยึดถือ ครอบครองที่ดินเพื่อปลูกหรือก่อสร้างสิ่งใดในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การยึดถือครอบครองที่ดิน ตัด โค่น แผ้วถาง เผา ทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น

ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า การขุดแร่ ดิน หิน เลี้ยงสัตว์ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า การเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนองบึง ท่วมทันหรือเหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายแก่สัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ในพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดข้อห้าม และบทลงโทษทางอาญาไว้ ดังนี้

2.4.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีสาระสำคัญครอบคลุมเรื่องป่าไม้อย่างกว้างขวาง มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุม ดูแล จัดการรักษาป่าไม้ เป็นการวางระบบการควบคุม การใช้ประโยชน์จากป่า และทรัพยากรทั้งหลายจากป่า โดยมีบทบังคับทางอาญา ดังนี้

1) การบุกรุกหรือทำลายป่า มาตรา 72 ทวิ บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 54 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทำจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าได้กระทำในเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

มาตรา 54 ห้ามมิให้ผู้ใดก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่าหรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม หรือรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือโดยได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

2) ทำไม้หรืออันตรายแก่ไม้หวงห้ามโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 73 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 31 หรือมาตรา 48 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าการกระทำความผิดนั้นเกี่ยวกับ

1. ไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข หรือ

2. ไม้อื่นที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกัน

เกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่แปรรูปรวมปริมาตรไม่เกินสองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท

มาตรา 11 ผู้ใดทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง หรือในการอนุญาต

3) ทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้โดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย มาตรา 12 และมาตรา 73

มาตรา 12 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้ เว้นแต่จะได้มีข้อความระบุอนุญาตไว้ในใบอนุญาต”

4) ทำไม้ที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 13 มาตรา 73
มาตรา 13 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตทำไม้ที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัด”

5) ตัดโค่นต้นยวงผึ้ง โดยมิชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 31 มาตรา 73

มาตรา 31 บัญญัติว่า “ในท้องที่ใดที่ได้กำหนดยวงผึ้งเป็นของหวงห้าม ห้ามมิให้ ผู้ใด แม้จะเป็นผู้รับอนุญาตหรือผู้รับสัมปทานเก็บหาของป่าก็ตาม ตัดหรือโค่นต้นยวงผึ้ง หรือ ต้นไม้ที่ผึ้งจับทำรังอยู่ หรือทำอันตรายด้วยประการใดแก่ต้นไม้ที่กล่าวแล้วโดยไม่จำเป็นแก่การเก็บหา ยวงผึ้ง”

6) เก็บหาหรือทำอันตรายแก่ของป่าหวงห้ามในป่าโดยมิได้รับอนุญาต มาตรา 71 ทวิ
“ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 มาตรา 29 ทวิ มาตรา 39 มาตรา 39 ตริ มาตรา 40 วรรคหนึ่ง มาตรา 43 วรรคสอง หรือมาตรา 53 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 29 บัญญัติว่า “ผู้ใดเก็บหาของป่าหวงห้ามหรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และต้องเสียค่าภาคหลวง กับต้อง ปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต

2.4.2 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

เนื่องจากพื้นที่ป่าไม่มีประโยชน์อันสำคัญยิ่งต่อคนในประเทศ กล่าวคือ ป่าไม้ เป็นแหล่งที่ประชาชนได้รับประโยชน์ในทางเศรษฐกิจจากผลผลิตของป่า โดยนำมาใช้เป็นเครื่องอุปโภค บริโภค และในขณะเดียวกันป่ายังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แมลง ต้นไม้ต่างๆ และเป็นแหล่งต้นน้ำ ลำธาร การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มจำนวนประชากรที่สูงขึ้นและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเมือง มีผลทำให้จำนวนพื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง รัฐบาลจึงบัญญัติ กฎหมายฉบับนี้ขึ้นโดยมีสภาพบังคับทางอาญา ดังนี้

1) ยึดถือ ครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ก่นสร้าง แผ้วถาง หรือเผา ป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 31 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 14 ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันถึงห้าหมื่นบาท

ในกรณีความผิดตามมาตรา ๑๓ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่

1. ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือ

2) ไม้อื่นที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกัน เกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรได้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือ

3) ต้นน้ำลำธาร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท”

มาตรา 14 บัญญัติว่า “ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด ยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ”

2.4.3 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดบริเวณที่ดินใดๆ ที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจ ให้อยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้และของป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่า และภูเขา ให้อยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป โดยมีมาตรการบังคับทางอาญาความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ดังนี้

1) ยึดถือ ครอบครอง ที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า ในเขตอุทยานแห่งชาติ มาตรา 24 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (1) (2) (3) (4) หรือ (5) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(1) ยึดถือ หรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึง ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า

(2) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ ยาง ไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น

(3) นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์

(4) ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมเสียสภาพแก่ดิน หิน

กรวด หรือทราย

(5) เปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน หรือเหือดแห้ง

2) ปิด หรือทำให้เกิดขวางแก่ทางน้ำ หรือทางบกในเขตอุทยานแห่งชาติ
มาตรา 25 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (6) (7) (9) (10) (11) มาตรา 17 หรือ มาตรา 18
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(6) ปิด หรือทำให้เกิดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก

3) เก็บหา นำออกไป หรือ กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้
เสื่อมสภาพซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาวในเขตอุทยานแห่งชาติ

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(7) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ
ซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว

4) นำหรือปล่อยปลุสัตว์เข้าไปในอุทยานแห่งชาติ มาตรา 16 (11) มาตรา 25

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(11) นำ หรือปล่อยปลุสัตว์เข้าไป

มาตรา 25 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (6) (7) (9) (10) (11) มาตรา 17 หรือมาตรา 18
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

5) เก็บหรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ มาตรา 27 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (8) (12) (14) (15) (16) (17) (18) หรือ
(19) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(8) เก็บหรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้

6) เข้าไปดำเนินการหาประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติโดยมิได้รับอนุญาต
มาตรา 27 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (8) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) หรือ
(19) ระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(13) เข้าไปดำเนินการหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะปฏิบัติตาม
ระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี

2.4.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

มีโทษทางอาญา ดังนี้

1) ยึดถือ ครอบครองที่ดินเพื่อปลูกหรือก่อสร้างสิ่งใดในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยมีขอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 54 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 38 หรือมาตรา 42 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 38 ในเขตรักษาพันธุ์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือหรือครอบครองที่ดินหรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โคน แฝ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้ พืชชนิดอื่นหรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์ หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตื้น เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า

2) ตัด โคน แฝ้วถาง เผา หรือ ทำลายต้นไม้ หรือพืชชนิดอื่นในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 38 มาตรา 54 อัตราโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3) ขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์ หรือสัตว์ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อัตราโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4) เปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตื้น หรือเหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายแก่สัตว์ป่าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

5) ยึดถือ ครอบครองที่ดิน ตัด โคน แฝ้วถาง เผา ทำลายต้นไม้หรือพืชชนิดอื่นในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า มาตรา 54 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 38 หรือมาตรา 42 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 42 วรรคสอง เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(1) ล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทนั้น

(2) เก็บ หรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า ซึ่งห้ามมิให้ล่า

(3) ยึดถือ ครอบครองที่ดิน หรือตัด โคน แฝ้วถาง เผา ทำลายต้นไม้หรือพืชชนิดอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตื้น เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับ

อนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือเมื่ออธิบดีได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราวๆ ในเขตห้ามล่าแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ

อัตราโทษทางอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ดังกล่าวจะพบว่า กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ได้บัญญัติโทษทางอาญาไว้ 2 อย่างด้วยกัน คือ โทษจำคุกและโทษปรับ ทั้งนี้มาตรการทางอาญาดังกล่าวเพื่อปกป้องคุ้มครองป่าให้ยังคงอยู่คู่แผ่นดินไทยในประเทศที่เหมาะสมกับจำนวนประชากร โทษทางอาญาดังกล่าวเพื่อข่มขู่ ยับยั้ง (deterrence) ให้ผู้กระทำความผิดตลอดจนบุคคลโดยทั่วไปเกิดความเกรงกลัว จะได้ไม่ต้องกระทำความผิดอีกต่อไป การที่กฎหมายกำหนดบทลงโทษปรับลงไปด้วย เพื่อเพิ่มโทษทางอาญาให้รุนแรงยิ่งขึ้น เพราะโทษปรับเป็นการลงโทษต่อตัวทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยที่สมมติฐานว่าตามธรรมชาติของมนุษย์ย่อมหวงแหนในทรัพย์สินของตน หากได้กระทำความผิดลงไป และถูกดำเนินคดีจนศาลมีคำพิพากษาให้ปรับตามอัตราที่กฎหมายกำหนด ทำให้ผู้กระทำความผิดคิดว่าทรัพย์สินของตนที่เสาะแสวงหาด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนใช้ระยะเวลาสะสมมาเป็นเวลานาน หากพลาดพลั้งถูกจับดำเนินคดีและถูกศาลพิพากษาให้ปรับก็จะทำให้ทรัพย์สินที่เสาะแสวงหาเก็บสะสมมานานสูญหายไปพร้อมกับการกระทำความผิดครั้งเดียว เมื่อจะตัดสินใจกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ บุคคลเหล่านั้นต้องคิดพิจารณาอย่างถี่ถ้วน คำนวณผลดีผลเสียอย่างละเอียดรอบคอบ หากเห็นว่าการกระทำความผิดของตนส่งผลเสียต่อการลงโทษอย่างรุนแรง ทั้งจำคุกและปรับแล้ว อาจจะไม่ตัดสินใจไม่กระทำความผิดตามที่คิดไว้ตั้งแต่ต้นได้

แต่อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้บัญญัติโทษไว้ทั้งจำคุกและปรับ ในอัตราที่สูงพอสมควร แต่เนื่องจากแรงจูงใจในผลประโยชน์ตอบแทนจากการกระทำความผิดนั้นมากกว่าโทษปรับตามกฎหมายหลายเท่าตัว จึงทำให้ผู้กระทำความผิดตัดสินใจกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ จึงส่งผลให้พื้นที่ป่าถูกทำลายได้อย่างต่อเนื่อง สูญเสียพื้นที่ป่าในแต่ละปีในปริมาณมหาศาล เมื่อคิดคำนวณเป็นจำนวนเงินแล้ว พบว่าปีหนึ่งๆ ประเทศไทยสูญเสียพื้นที่ป่าคิดเป็นมูลค่าประมาณ 80,818 ล้านบาทต่อปี¹⁷

สำหรับโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ทั้ง 4 ฉบับ พบว่า อัตราโทษปรับที่กฎหมายบัญญัติไว้สูงที่สุด ได้แก่

1) กระทำความผิดฐานทำไม้หรืออันตรายนแก่ไม้หวงห้าม โดยมีขอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 11 วรรคหนึ่ง มาตรา 73 การทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้ โดยมีขอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 12 มาตรา 73 ทำไม้ที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัด โดยมีขอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 13 มาตรา 73 และตัด โค่นต้นขวงฝิ่ง โดยมีขอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 31 และมาตรา 73

¹⁷ อิศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2550, 5 กุมภาพันธ์). “กลไกเยียวยาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ.” ไทยรัฐ.

ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กำหนดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าเป็นการกระทำเกี่ยวกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่น เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร กำหนดอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท

2) ยึดถือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผา ป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 14 มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กำหนดอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันถึงหนึ่งหมื่นบาท ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่ยี่สิบห้าไร่หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้สัก ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข ตามกฎหมายป่าไม้ หรือไม้อื่น เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง รวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือเสียหายแก่ต้นน้ำ ลำธาร จำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นถึงหนึ่งแสนบาท

3) สำหรับอัตราโทษทางอาญา ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 38 มาตรา 54 ฐานความผิดยึดถือ ครอบครองที่ดินเพื่อปลูกหรือก่อสร้างสิ่งใด ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตัดโค่น แผ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์ป่า ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้น หรือเหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายแก่สัตว์ป่าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และ ยึดถือครอบครองที่ดิน ตัดโค่น แผ้วถาง เผา ทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่นในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามมาตรา 42 วรรคสอง มาตรา 54 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4) อัตราโทษตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 (1) (2) (3) (4) (5) มาตรา 24 ข้อหา ยึดถือ ครอบครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ อัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ข้อหาปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบกในเขตอุทยานแห่งชาติ มาตรา 16 (6) มาตรา 25 เก็บหา นำออกไป หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั้ง ต้นไม้ เปลือกไม้ มูลค้างคาวในเขตอุทยานแห่งชาติ เก็บหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ อัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน 1 พันบาท

จากอัตราโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ทั้ง 4 ฉบับ พบว่า อัตราโทษปรับสูงสุดได้แก่ โทษปรับตั้งแต่ 5 พันบาทถึงสองแสนบาท ในความผิดฐานทำไม้หรืออันตรายแก่ไม้หวงห้าม โดยมีขอบด้วยกฎหมาย โดยกระทำเกี่ยวกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้น หรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร จากอัตราโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ดังกล่าว พบว่า การกำหนดโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ของไทยกำหนดตามระบบตายตัว (Fixed Sum System) หมายความว่า กฎหมายเปิดช่องให้ผู้พิพากษาใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษปรับได้ โทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ดังกล่าว ถ้าดูอย่างผิวเผินก็อาจจะเข้าใจได้ว่าโทษปรับรุนแรงเพียงพอที่จะกำราบปราบปรามผู้กระทำความผิดได้ แต่เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจะพบว่า กรณีที่ศาลจะกำหนดโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาทได้ เมื่อปรากฏข้อความจริงว่าผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร หมายความว่า จะลงโทษปรับผู้กระทำความผิดผู้กระทำความผิดต้องทำความผิดรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือที่แปรรูปแล้วรวมกันเกินสองลูกบาศก์เมตร และการลงโทษปรับ กฎหมายให้ปรับได้ตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท หมายความว่า ศาลจะกำหนดโทษปรับอย่างไร เท่าใดก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่าห้าพันบาทและสูงสุดไม่เกินสองแสนบาท มีประเด็นสมควรพิจารณาเพิ่มเติมเกินกว่ากฎหมายบัญญัติว่า หากผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดฐานทำไม้ หรือไม้หวงห้าม โดยมีขอบด้วยกฎหมาย มีปริมาณเป็นท่อนหรือเป็นต้นมีจำนวนมากถึง 1,000 ต้นหรือท่อน จำนวน 10,000 ท่อนหรือต้น ศาลจะกำหนดโทษปรับอย่างไรจะกำหนดโทษปรับให้สูงกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้หรือไม่ในเรื่องนี้กฎหมายป่าไม้ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น แม้ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดต่อต้นไม้รวมกันแล้วจำนวน 1,000 ท่อน 10,000 ต้นหรือท่อน หรือ 100,000 ต้นหรือท่อนก็ตาม ศาลก็จะต้องพิจารณาพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดเสียค่าปรับไม่เกินสองแสนบาทได้เท่านั้น ทั้งนี้สอดคล้องกับมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” หมายความว่า ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับผิดในทางอาญา หากการกระทำนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในขณะกระทำว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และจะมีผลย้อนหลังให้เป็นผลร้ายต่อผู้กระทำความผิดมิได้¹⁸ เพราะฉะนั้น

¹⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2542). คำอธิบายกฎหมายอาญามาตรา 1. หน้า 13 – 20.

แม้ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เกินกว่ากฎหมายกำหนดตามกฎหมายศาลเช่นใด ศาลก็จะต้องพิพากษาให้ลงโทษปรับ ตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาทได้เท่านั้น

หากเปรียบเทียบผลประโยชน์ตอบแทนที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการกระทำความผิดแล้ว พบว่า เนื่องจากในปัจจุบันความต้องการบริโภคไม้ของคนในสังคมสูงมาก เพราะปัจจุบันพื้นที่ป่าลดลงไปมากไม้นี้จะนำมาจำหน่ายหรือนำมาทำแปรรูปจำหน่ายหายาก นอกจากนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีผลทำให้การนำไม้ออกจากป่าโดยอาศัยสัญญาสัมปทานสิ้นสุดลง เมื่อปริมาณไม้ที่นำออกจากป่าลดน้อยลง แต่ความต้องการใช้ไม้ของประชาชนในสังคมกลับเพิ่มสูงขึ้น จึงทำให้ราคาไม้ในท้องตลาดสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้กระทำความผิดพยายามกระทำความผิดเพิ่มขึ้น คดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามแม้กฎหมายจะมีบทลงโทษรุนแรงเพียงใด แต่ผู้กระทำความผิดกลับไม่เกรงกลัวต่อโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการยุติธรรมไม่อาจจะเอาผิดผู้กระทำความผิดได้อย่างเต็มที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีปัญหาการดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้กระทำความผิดปรากฏในทุกขั้นตอนของกระบวนการ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด การสอบสวนหรือสังคดีและกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งดำเนินการโดยศาล กล่าวคือ ในขั้นตอนของการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดนั้น พบว่า ประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ เป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดจำนวนมากรอดพ้นจากการจับกุมของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดจึงสามารถบุกรุกหรือตัดไม้ในเขตป่าสงวนได้โดยปราศจากการตรวจตราของเจ้าหน้าที่เกิดปัญหาในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปราม ขั้นตอนการสอบสวนและการสังคดี การสอบสวนและสังคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้กระทำโดยเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังเช่นคดีอาญาโดยทั่วไป ในทางปฏิบัติปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีบางคดีผู้ต้องหาหลุดพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด เพราะเหตุที่การสอบสวนโดยมิชอบหรือมีผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิด เช่น¹⁹

1) เจ้าหน้าที่ป่าไม้จับไม้ผิดกฎหมายได้ และยึดยานพาหนะหรือสัตว์พาหนะไว้เป็นของกลางในคดีอาญา แต่ผู้ต้องหาหลบหนี พนักงานสอบสวนจึงไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการสอบสวนและกระบวนการพิจารณาของศาลได้ เพราะไม่มีตัวผู้กระทำความผิดส่งฟ้องศาลได้

2) พนักงานสอบสวนมักจะมิยอมรับการร้องทุกข์จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ซึ่งจับหรือยึดของกลางมายังสถานีตำรวจ โดยอ้างว่ายังไม่ได้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

¹⁹ ณรงค์ ใจหาญ. เล่มเดิม. หน้า 187 – 190.

3) การสอบสวนมิได้สืบสวนข้อเท็จจริงไปถึงผู้บงการหรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลัง ส่วนใหญ่จะได้แต่ลูกน้องหรือลูกจ้างที่รับว่าเป็นผู้กระทำผิด

4) พนักงานสอบสวนบิดเบือนข้อเท็จจริงโดยจงใจให้การช่วยเหลือผู้กระทำผิด ให้ได้รับโทษน้อยกว่าความเป็นจริง เช่น ผู้ต้องหาบุกรุกป่าสงวน 25 ไร่ แต่พนักงานสอบสวน กลับรายงานว่า พบการบุกรุกจริงเพียง 2 ไร่ เป็นต้น

จากสถิติคดีของอัยการ สรุปว่า คดีที่พนักงานสอบสวนส่งมายังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการไม่อาจฟ้องคดีเป็นจำนวนเกือบร้อยละ 50 เพราะไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิดและ พยานหลักฐานไม่พอฟ้อง หรือผู้ต้องหาหลบหนี

ขั้นตอนการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ไม่ค่อยมีปัญหายุ่งยากมากนัก ทั้งนี้ เพราะคดีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลมักจะเป็นคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพมาตั้งแต่ชั้นสอบสวน และในชั้นพิจารณาและจำเลยจะขอความกรุณาจากศาลให้รอการลงโทษ เมื่อชั้นสู่ชั้นพิจารณาของศาล ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการลงโทษเป็นปัญหาที่น่าพิจารณาคดีที่ชั้นสู่ศาล ศาลมักจะพิพากษาลงโทษ จำเลยเพราะจำเลยให้การรับสารภาพ แต่จะลงโทษจำคุกและปรับจำนวนเท่าใด และจะให้รอการลงโทษ หรือไม่ ขึ้นกับดุลยพินิจของศาล เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตลอดตั้งแต่ชั้นสอบสวนจนถึงชั้นพิจารณา ของศาล ย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็” ดังนั้น เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพศาลก็จะลดโทษให้กึ่งหนึ่งเสมอ โดยเฉพาะโทษปรับเมื่อจำเลยให้การ รับสารภาพและแถลงต่อศาลว่า จำเลยเป็นผู้มีฐานะยากจน หาเข้ากินค่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ เนื่องจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์กระทำผิดด้วยความจำเป็น อยู่ในสภาพบังคับที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ เพื่อให้ศาลใช้ดุลยพินิจลดค่าปรับให้ จะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายป่าไม้จะบัญญัติโทษสูงเพียงใดก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถจะลงโทษจำเลยเต็มตามบทบัญญัติของกฎหมายได้ ทำให้กฎหมายป่าไม้ไม่มีผลบังคับ ในทางปฏิบัติ จากปัญหาดังกล่าวจะได้ศึกษาถึงแนวทางแก้ไขปัญหาพร้อมข้อเสนอในบทต่อไป

บทที่ 3

การกำหนดโทษปรับในการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

3.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษปรับ

การลงโทษปรับเป็นการลงโทษต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยเชื่อว่าเป็นการลงโทษตามวัตถุประสงค์ เพื่อการป้องปรามหรือการข่มขู่ (Deterrence) กล่าวคือ เป็นการลงโทษเพื่อมิให้ผู้ถูกลงโทษนั้นเองกระทำความผิดนั้นขึ้นอีก และเพื่อให้ผู้อื่นเห็นตัวอย่างและเกิดความยำเกรงไม่กระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นในภายหน้า¹ โดยถือว่าโทษปรับมีขึ้นเพื่อทำให้เกิดความเสียหายหรือกระทบต่อความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดซึ่งอาจจะนำไปสู่การกระทบกระเทือนต่อชีวิตความเป็นอยู่ หรือทำให้บุคคลต้องลดความมั่งมี ความมั่งคั่ง หรือความสามารถในการมีโภคทรัพย์ลงได้ ค่าปรับ จึงมีความหมายถึง การลงโทษใดๆ ที่เกี่ยวกับเงินตรา หรือการชดเชยความเสียหายใดๆ แก่ผู้เสียหายเป็นเงินตรา ซึ่งในที่นี้ หมายความว่า ค่าปรับที่เป็นการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเงินตราเท่านั้นอันเป็นความหมายอย่างแคบ² ในปัจจุบันเป็นที่เข้าใจกันว่าโทษปรับ คือ โทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สิน อันได้แก่ ตัวเงินของผู้กระทำความผิดเพื่อตกได้แก่แผ่นดินเป็นโทษทางอาญาที่แยกออกจากการชดเชยค่าเสียหาย (compensation) ซึ่งเป็นเรื่องทางแพ่งที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากการถูกกระทำผิด

3.1.1 ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับ

การลงโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิด เป็นแนวความคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ ยับยั้ง (deterrence) กล่าวคือ เป็นการลงโทษต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดหวาดกลัวไม่กระทำความผิดอีก ตามธรรมชาติมนุษย์ย่อมมีความหวงแหนในทรัพย์สินของตน การลงโทษปรับจึงเป็นแนวทางการลงโทษแนวทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการลงโทษ

¹ วีรพล ปานะบุตร. (2522). โทษปรับในสวีเดน. หน้า 27.

² พิรุฬห์ โตศุกถวรรณ์. (2532). การลงโทษปรับทางอาญา. หน้า 62.

³ J.D.Mc Clean and J.C.WOOD. (1969). *Fines and Monetary Penalties, Criminal Justice and*

ผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นการลักทรัพย์ ชักขอก
หรือการฉ้อโกง นอกเหนือไปจากการบรรลุผลในการลงโทษดังกล่าวแล้ว

การลงโทษปรับยังเป็นการลงโทษที่รัฐไม่ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ แต่กลับมีรายได้จากค่าปรับที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศชาติซึ่งแตกต่างจากการลงโทษโดยวิธีอื่น⁴

1) เป็นโทษที่บังคับเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และทรัพย์สินนั้น ก็คือเงิน การบังคับเอาทรัพย์สินอื่น เช่น ข้าวของเครื่องประดับ หรือทรัพย์มีค่าอย่างอื่น ไม่ใช่โทษปรับ ถ้าทรัพย์นั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ก็ถือว่าเป็นโทษเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน (Confiscation)⁵

2) เงินที่บังคับได้มาหรือค่าปรับ ต้องตกเป็นของแผ่นดินหรือตกเป็นของหลวง ลักษณะข้อนี้ต้องใช้เวลาอันพอสมควรกว่าจะแยกโทษปรับออกจากเรื่องค่าเสียหายในทางแพ่งได้อาจกล่าวได้ว่าลักษณะข้อนี้เริ่มชัดเจนขึ้นเมื่อได้เปลี่ยนความคิดจาก “ระบบความยุติธรรมโดยเอกชน” มาเป็น “ระบบความยุติธรรมโดยรัฐ” กล่าวคือ รัฐเข้ามาเป็นผู้เสียหายหรือรัฐเข้ามาเป็นผู้จัดการยุติธรรมแทนผู้เสียหายและเมื่อมีการแยกกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาชัดเจนขึ้น ความคิดเรื่องโทษปรับกับค่าเสียหายย่อมเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน เมื่อ พ.ศ. 2479 ได้มีผู้พยายามอธิบายความแตกต่างระหว่างโทษปรับในทางอาญากับค่าปรับในทางแพ่งตามกฎหมายไทย ดังนี้

เงินค่าปรับอันเป็นโทษในทางอาญานั้นต่างกับเงินค่าปรับในทางแพ่ง ดังนี้

(1) การปรับในทางแพ่งเพื่อชดใช้ความเสียหายแก่เอกชนผู้ได้รับความเสียหาย แต่การปรับในทางอาญาเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด

(2) เงินค่าปรับทางแพ่ง คู่กรณีเป็นผู้ตกลงกันได้ แต่เงินค่าปรับในทางอาญากฎหมายกำหนดไว้

(3) เงินค่าปรับทางแพ่งจะบังคับให้ผู้ถูกปรับจำแทนไม่ได้ แต่เงินค่าปรับทางอาญาให้ผู้ถูกปรับจำแทนได้

(4) การปรับทางอาญาเป็นโทษยอมเป็นการเสื่อมเสียเกียรติยศแก่ผู้ถูกปรับอยู่ในตัว แต่การปรับในทางแพ่งไม่ใช่โทษ จึงไม่เป็นการเสื่อมเสียเกียรติยศแก่ผู้ถูกปรับ

ตามกฎหมายเก่าบัญญัติถึงโทษปรับไว้มาก แต่กฎหมายเก่าใช้คำว่า โหม และการโหมมักมีการโหมเป็นสินไหมกึ่ง พินัยกึ่ง สินไหมนั้น ได้แก่ผู้เสียหาย เป็นการชดใช้ความเสียหาย พินัยตกเป็นของหลวง

⁴ พิษยนต์ นิพาสพงษ์. (2542). โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine). หน้า 4.

⁵ การริบทรัพย์สินอาจเป็นการริบทั้งหมด (general confiscation) ดังที่ในสมัยอยุธยา เรียกว่า ริบราชบาท หรืออาจเป็นการเรียกทรัพย์เฉพาะส่วน (special confiscation) ซึ่งตรงกับกรรริบทรัพย์สินในปัจจุบัน

โทษปรับโดยมากเป็นโทษที่คู่เคียงไปกับโทษจำคุกเสมอ ความผิดที่ไม่มีโทษปรับ คู่เคียงไปกับโทษจำคุกเฉพาะความผิดชนิดอุกฉกรรจ์ ส่วนความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวโดยไม่มีโทษจำคุกคู่เคียงไปด้วยก็เฉพาะแต่ความผิดชนิดที่ไม่ร้ายแรง เมื่อพิจารณาถึงความแพร่หลายของโทษแล้ว โทษปรับมีมากกว่าโทษชนิดอื่นๆ ทั้งสิ้น และมีมากกว่าโทษจำคุกด้วย แต่ในทางปฏิบัติศาลใช้โทษจำคุกมากกว่าโทษปรับ ทั้งนี้เนื่องจากว่าโทษปรับเป็นการบังคับเอาจากทรัพย์สินของผู้ถูปรับ ถ้าจำเลยเป็นคนยากจน ย่อมทำให้เดือดร้อนแก่การเงิน การอยู่ของผู้นั้น และเดือดร้อนไปถึงลูกเมียครอบครัวของผู้นั้นด้วย⁶

3) โทษปรับเป็นโทษที่อาจใช้เป็นเอกเทศโดยไม่มีโทษอื่นด้วยก็ได้ หรืออาจใช้ควบคู่กับโทษอาญาสถานอื่นก็ได้ กฎหมายต่างประเทศนิยมใช้โทษปรับสถานเดียวสำหรับความผิดเล็กน้อย ตามกฎหมายไทย โทษปรับสถานเดียวจะใช้ในความผิดที่สมควรมีโทษเล็กน้อย หรือมีจะนั้นก็มักนิยมใช้กับความผิดใหม่ๆ ซึ่งเพิ่งสร้างขึ้นให้เป็นความผิดอาญา ตัวอย่างจะเห็นได้ชัดในกรณีความผิดอาญาทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองผู้บริโภค การค้าที่ไม่เป็นธรรม ความผิดของกรรมการในกรณีนิติบุคคลควรรับโทษทางอาญา⁷ นำมาใช้ในความผิดใหม่ๆ มักเป็นโทษปรับที่รุนแรงมีปริมาณมาก ในทำนองว่า ถ้าจะลงโทษจำคุกก็เห็นว่าอาจเป็นโทษหนักเกินไป จึงลงโทษปรับแทน แต่เมื่อมีการกำหนดโทษปรับแล้วก็กำหนดโทษปรับให้สูงสมความผิดนั้นเป็นความผิดทางเศรษฐกิจเรียกได้ว่า เป็นการลงโทษแก่เศรษฐกิจผู้กระทำความผิดก็ว่าได้⁸

ส่วนการใช้โทษปรับควบคู่กับความผิดอาญาสถานอื่น เช่น จำคุกและปรับก็เพื่อให้ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้น รุนแรงขึ้น อันจะมีผลเป็นการข่มขู่ได้ดีกว่าโทษใดโทษหนึ่งเพียงสถานเดียว

ตามกฎหมายลักษณะอาญาของไทย โทษปรับมีความหนักเบาอยู่ในอันดับสามรองลงมาจากโทษประหารชีวิตและจำคุก แต่ก็ถือว่าหนักกว่าการกักบริเวณ การยึดทรัพย์และเรียกประกันทัณฑ์บน ตามประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันโทษปรับอยู่ในอันดับที่สี่ ถือว่าหนักรองลงมาจากโทษประหารชีวิต โทษจำคุก และโทษกักขัง แต่ถือว่าหนักกว่าริบทรัพย์สิน มีผู้ให้ความเห็นว่าโทษปรับเหมือนกับเป็นโทษใช้แทนโทษที่เกี่ยวกับเสรีภาพของผู้กระทำความผิด โดยกฎหมายเห็นว่าถ้าผู้กระทำความผิดไม่ควรลงโทษถึงขนาดตัดรอนเสรีภาพ ก็ให้ลงโทษต่อทรัพย์สิน คือ โทษปรับแทน⁹

⁶ เคนดิบัณชิต. (2479). “โทษปรับ.” นิติสารสนแผนกสามัญ, 9, 12. หน้า 1006 - 1008.

⁷ รองพล เจริญพันธ์. (2521). การใช้โทษปรับเป็นมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องค่าพรณาคคุณภาพสินค้าหรือการโฆษณาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค. หน้า 316 - 319.

⁸ พิรุฬห์ โตศุกดววรรณ. เล่มเดิม. หน้า 18 - 21.

⁹ สมพร พรหมพิคาธาร. (2512). โทษปรับ. หน้า 443.

ดังนั้น ถ้าหากจะทำให้การลงโทษปรับเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ โทษปรับจะต้องกำหนดให้ได้สัดส่วนกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน ถ้าหากไม่ได้คำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดแต่ละคน โทษปรับหรือจำนวนค่าปรับย่อมไม่มีผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจ หรือความเป็นอยู่ของบุคคลนั้นๆ สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3.1.2 หลักการกำหนดโทษปรับ

โทษปรับเป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่ง การกำหนดโทษจึงต้องพิจารณาตามหลักเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาทั้งหลาย กล่าวคือ

3.1.2.1 หลักความยุติธรรม

ในการที่จะลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย ต้องคำนึงถึงหลักความยุติธรรมด้วย ไม่ว่าจะเป็นความยุติธรรมต่อผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิดก็ตาม ในแง่ของหลักสิทธิมนุษยชน ปริญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (2) กล่าวว่า “จะถือว่าบุคคลใดมีความผิดทางอาญา เพราะเหตุการกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด อันยังมีได้ถือว่าเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายแห่งชาติ หรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่กระทำการนั้นหาได้ไม่ และจะลงโทษให้หนักไปกว่าโทษที่ใช้ในขณะที่กระทำความผิดหาได้ไม่” จากหลักนี้เองย่อมแสดงอยู่ในตัวว่า กฎหมายที่กำหนดโทษปรับเป็นกฎหมายอาญาจึงไม่อาจกำหนดความผิดและกำหนดโทษบุคคลใดในทางที่ขัดกับปริญญาสา กล่าวคือ จะออกกฎหมายที่มีโทษปรับย้อนหลังไม่ได้ หลักที่ว่ากฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังไม่ได้หมายถึงแต่เฉพาะไม่ได้ย้อนหลังไปลงโทษจำคุกหรือประหารชีวิตเท่านั้น แม้ย้อนหลังไปลงโทษปรับก็ทำไม่ได้¹⁰ เพราะโทษปรับเป็นโทษทางอาญาย่อมตกอยู่ในหลักของการใช้กฎหมายอาญา หลักความยุติธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการลงโทษ คือ โทษจะต้องบังคับใช้ต่อผู้กระทำความผิด โดยองค์การหรือกระบวนการที่เป็นกลางและได้รับมอบหมายไว้โดยเฉพาะเท่านั้น ซึ่งโดยปกติทั่วไปก็คือ ศาล นั่นเอง

3.1.2.2 หลักมนุษยธรรม

โทษทางอาญาต้องสอดคล้องกับหลักมนุษยธรรมด้วย หลักมนุษยธรรมที่สำคัญในการลงโทษ คือ โทษต้องไม่ทารุณโหดร้าย ไม่ว่าประเภทของโทษหรืออัตราโทษ ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การลงโทษที่ทารุณโหดร้าย เช่น ตัดคอ ฝ่าออก หรือเผาทั้งเป็น เป็นโทษ

¹⁰ กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. (2547). หน้า 211.

ที่ผิดมนุษยธรรม ขัดต่อปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 5 ประเทศใดที่ยังมีโทษดังกล่าว จะถูกตำหนิอย่างมาก การกำหนดโทษทางอาญาของประเทศทั้งหลายจึงมักจำกัดอยู่ในประเภทของโทษไม่กี่ชนิดที่คล้ายคลึงกัน ผู้ร่างกฎหมายจะระมัดระวังอยู่เสมอว่า เมื่อใดควรใช้โทษประเภทใดและวิธีการลงโทษแต่ละชนิดก็จะไม่ให้รู้สึกว่าการลงโทษร้ายเกินไป ในส่วนโทษปรับ แม้ปรัชญาสากลจะไม่ได้ถือเป็นเรื่องใหญ่ คงปล่อยให้ตกอยู่ในหลักมนุษยธรรมทั่วไป ที่ว่า ต้องไม่ทารุณโหดร้าย แต่รัฐธรรมนูญอเมริกาได้แยกมาบัญญัติเป็นเรื่องหนึ่งต่างหากว่า จะปรับเกินสมควรไม่ได้ (Excessive Fine) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะถือว่าแม้การลงโทษปรับที่เกินสมควรจะถือเป็นเรื่องทารุณโหดร้ายหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้ากำหนดเกินสมควรเสียแล้ว ย่อมตัดโอกาสของผู้กระทำผิดไม่ให้ต้องรับโทษชนิดนี้ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ต้องไปรับโทษอื่นแทนและเป็นการลงโทษทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบกว้างขวางทำนองเกี่ยวกับการเรียกประกันเกินสมควร (Excessive Bail) ซึ่งเท่ากับเป็นการตัดโอกาสไม่ให้มีทางได้รับประกันตัวนั่นเอง

หลักการห้ามเรียกค่าปรับเกินสมควร (Excessive Fine) มีที่มาจาก Magna Carta ของอังกฤษในสมัยศตวรรษที่ 13 และได้นำมากำหนดอีกครั้งใน Bill of Rights เมื่อศตวรรษที่ 17 จนต่อมาได้กลายมาเป็นหลักในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ความมุ่งหมายของหลักนี้ คือ ต้องการจำกัดอำนาจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในอันที่จะไม่กำหนดหรือเรียกค่าปรับที่เกินสมควรจนจะเป็นภาระแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องโทษ เมื่อแรกเริ่มต้องการจำกัดอำนาจศาลเท่านั้นก็ได้ เพราะอังกฤษและสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้คอมมอนลอว์ จึงเกรงว่าศาลจะกำหนดโทษปรับตามอำเภอใจ ต่อมาก็คงจะต้องการจำกัดอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เพราะเจ้าหน้าที่อาจกำหนดค่าปรับได้เองในบางกรณี โดยเฉพาะความผิดเล็กน้อย

ในประเทศไทยและประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย หลักนี้ไม่มีความสำคัญนัก เพราะกฎหมายที่กำหนดโทษปรับและโทษอื่นๆ ล้วนมาจากความเห็นชอบของรัฐสภา ปัญหาจึงมองให้เป็นดุลพินิจของรัฐสภาว่าควรวางอัตราโทษหรือระวางโทษปรับอย่างไร หรือควรกำหนดโทษชนิดใด ในประเทศไทยซึ่งใช้ระบบกำหนดค่าปรับตายตัวในกฎหมาย (fixed-sum) ไม่มีข้อจำกัดอำนาจของรัฐสภาในเรื่องนี้ แต่ในการร่างกฎหมายก็มีสูตรเป็นนโยบายอาญาอยู่ว่าความผิดสถานเบาให้มีโทษปรับน้อยเพื่อจะได้เปรียบเทียบได้ ถ้าความผิดหนักขึ้นก็ให้มีโทษปรับเกินอัตราที่จะเปรียบเทียบได้ในบางกรณีก็ให้มีโทษจำคุกด้วย โดยถืออัตราโทษจำคุก 1 ปี จะถูกปรับ 2,000 บาท ซึ่งมีข้อตกลงในการร่างกฎหมายเป็นเกณฑ์อยู่แล้ว

หลักมนุษยธรรมต่อไป คือ บุคคลจะถูกลงโทษ 2 ครั้ง ในกรรมเดียวกันไม่ได้ ข้อนี้เกิดจากหลักที่ว่า โทษทางอาญาย่อมทำให้บุคคลตกอยู่ในทุกข์ทรมาน (Jeopardy) ฉะนั้นหากจะฟ้องร้องลงโทษใครก็ควรจะทำให้เสร็จในคราวเดียวกันไม่ว่าจะลงโทษกี่สถานก็ตาม เมื่อคดีเสร็จสิ้นแล้ว ไม่ว่าผู้นั้นจะพ้นโทษหรือรับโทษอยู่ ย่อมฟ้องร้องลงโทษเป็นครั้งที่ 2 เนื่องจากการกระทำความผิดเดิมในครั้งก่อนไม่ได้ หลักนี้ คือ หลักการฟ้องซ้ำในคดีอาญานั้นเอง

3.1.2.3 หลักความแน่นอนแต่ยืดหยุ่น

ความแน่นอน (certainty) ก็คือ ความแน่ชัด แต่มักนำไปสู่หลักเกณฑ์ที่ตายตัว ซึ่งดูจะสวนทางกับความยืดหยุ่นหรือผ่อนปรน แต่ที่จริงหลักทั้งสองใช้ควบคู่กันได้ เพราะความแน่นอนของโทษ ก็คือ ความชัดเจน เมื่อบุคคลใดกระทำความผิด เขาควรได้รู้ว่าตนจะต้องรับโทษอะไร ไม่ใช่อาจเป็นโทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุกก็ได้ ข้อนี้เองที่ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศทั้งหลายจะบัญญัติโทษไว้ชัดเจน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนที่กระทำผิดอย่างเดียวกันก็จะต้องรับโทษเท่ากัน แต่หมายความว่า ทุกคนที่ทำผิดอย่างเดียวกันจะต้องรับโทษภายในกรอบหรือระวางโทษในกฎหมายเหมือนกันไม่มากไม่น้อยไปกว่าระวางโทษดังกล่าว ส่วนใครจะรับโทษจำคุกหรือปรับมากน้อยเท่าใดภายในกรอบหรือระวางโทษนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายประการ การคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ นี้เอง ที่เรียกว่า ความยืดหยุ่น เพราะถ้าลงโทษคนที่ลัทธิจักรยานยนต์บ่อยครั้งในช่วงเวลาที่มีสถิติคดีประเภทนี้สูงขึ้น เท่ากับคนที่นานๆ กระทำผิดฐานนี้สักทีหนึ่ง อาจทำให้เกิดความชัดเจนแน่นอน แต่ขาดความยืดหยุ่น¹¹

3.1.2.4 หลักการกำหนดโทษให้สมกับผู้กระทำความผิด

ในการลงโทษไม่ว่าสถานใดก็ตาม ศาลต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ในทางปฏิบัติไม่ว่าในประเทศใดๆ ก็ตาม ศาลมักใช้ดุลพินิจกำหนดโทษความผิดต่างๆ ไป ในทางที่ไม่สูงเกินไปนัก ในประเทศไทยโทษที่ศาลนิยมใช้มากที่สุด คือ โทษปรับและจำคุก ส่วนโทษอื่นๆ อยู่ในลำดับรองลงมา โดยเฉพาะโทษกักขังนั้นมีที่ใช้น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องกักขังแทนโทษปรับ เพราะไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจศาลให้ลงโทษกักขังโดยตรง¹²

¹¹ พิรุฬห์ โดศกุลวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 28-32.

¹² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2527). การบริหารงานยุติธรรม. หน้า 440.

การกำหนดโทษปรับนอกจากจะต้องคำนึงถึงหลักการทั่วไปดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงตามหัวข้อ 2.3.1 นอกจากนั้นยังมีข้อเท็จจริงที่จะต้องพิจารณาประกอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับตามทฤษฎีการลงโทษ ดังนี้

- 1) สภาพความรุนแรงของการกระทำความผิด
- 2) ฐานะการเงินของผู้กระทำความผิด
- 3) การตัดมิให้ผู้กระทำความผิดได้ประโยชน์จากการกระทำความผิด
- 4) โอกาสที่จะผลักภาระค่าปรับไปยังผู้บริโภค
- 5) ขนาดของนิติบุคคลที่ทำผิดและมาตรการที่จะให้พนักงานของนิติบุคคลรับผิดชอบป้องกันการกระทำความผิดมาพิจารณาพร้อมด้วย
- 6) ถ้ามีการชดใช้ค่าเสียหายด้วยก็ต้องระวางไม่ปรับมากไปจนผู้กระทำความผิดไม่อาจชดใช้ค่าเสียหายได้¹³

3.1.3 ลักษณะการกำหนดโทษปรับตามกฎหมาย

ในเรื่องโทษปรับก็มีปัญหาในเรื่องการกำหนดโทษปรับตามกฎหมายและเรื่องดุลพินิจในการกำหนดอัตราค่าปรับของศาล ในหลายประเทศมีกฎหมายกำหนดอัตราค่าปรับตายตัว เช่น ต้องปรับเป็นจำนวนเงินเท่านั้นเท่านี้ เท่ากับเป็นการไม่ให้ศาลใช้ดุลพินิจ เว้นแต่จะมีเหตุบรรเทาโทษ ในบางกรณีก็กำหนดอัตราค่าปรับขั้นสูง บางครั้งกำหนดแต่อัตราค่าปรับขั้นต่ำ หรือมีขั้นต่ำและขั้นสูง หรืออาจกำหนดเป็นสัดส่วนกับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคให้ปรับเป็น 2 เท่า พระราชบัญญัติการประมงของไทยให้ปรับ 3 เท่า ปัญหาในเรื่องการกำหนดอัตราค่าปรับของศาลนั้นเป็นเรื่องของการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติมาควบคุมดุลพินิจการลงโทษปรับของศาลนั่นเอง ซึ่งการกำหนดโทษปรับไว้ในกฎหมายอาจทำได้ 3 แนวทาง คือ

3.1.3.1 การกำหนดไว้อย่างเด็ดขาด (definite) คือ ระบบตายตัว ศาลไม่มีโอกาสใช้ดุลพินิจได้ เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 10 พ.ศ. 2490 มาตรา 3 ซึ่งกำหนดให้ปรับ 4 เท่า ของราคาของและค่าอากรรวมกัน

¹³ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2536). โทษทางอาญาทางเศรษฐกิจ. หน้า 577.

3.1.3.2 กำหนดไว้อย่างสัมพัทธ์ (Relative) หมายถึง กำหนดกรอบของโทษปรับไว้แล้วให้ศาลใช้ดุลพินิจภายในกรอบ เช่น กำหนดชั้นสูงแต่ไม่กำหนดชั้นต่ำ หรือกำหนดชั้นต่ำแต่ไม่กำหนดชั้นสูง ตลอดจนอาจกำหนดทั้งชั้นสูงและชั้นต่ำก็ได้

3.1.3.3 กำหนดโทษแต่ไม่ระบุอัตราโทษที่แน่นอน เช่น กำหนดโทษปรับ แต่ไม่ระบุอัตราโทษไว้ว่าปรับเท่าใด กฎหมายสมัยใหม่ที่จะกำหนดไว้เช่นนี้ มักจะเป็นแต่โทษสถานเบา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการลงโทษปรับ เช่น ตามกฎหมายอาญาเยอรมันจะมีใช้แต่ในกรณีนี้กับการกำหนดโทษปรับเท่านั้น¹⁴

จากหลักทั่วไปที่สรุปได้ว่า ด้วยความที่โทษปรับเป็นสถานเบา จึงน่าจะตกอยู่ในความยืดหยุ่นได้ง่ายที่สุดกว่าโทษอื่นๆ เช่นกัน แต่ก็มิได้หมายความว่า รัฐจะใช้โทษปรับอย่างไรก็ได้ เพราะอย่างน้อยที่สุดก็ตกอยู่ในหลักเช่นเดียวกับโทษอาญาชนิดอื่นๆ

3.1.4 ระบบการกำหนดโทษปรับ

ส่วนปัญหาในเรื่องการกำหนดอัตราค่าปรับของศาลนั้นเป็นเรื่องของการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติมาควบคุมดุลพินิจการลงโทษปรับของศาลนั่นเอง ซึ่งมีผู้ทำการวิจัยพบว่า มีระบบการควบคุมการใช้ดุลพินิจของศาล ดังนี้

3.1.4.1 Fixed Sum System หรือ ระบบการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว ซึ่งอาจเป็นการระบุอัตราเดียว เช่น 500 เหรียญ หรือระบุเฉพาะอัตราชั้นสูง เช่น ไม่เกิน 500 เหรียญ หรือเฉพาะอัตราค่าปรับชั้นต่ำ เช่น ไม่ต่ำกว่า 100 เหรียญ หรือมีทั้งอัตราชั้นสูง ชั้นต่ำ เช่น ไม่ต่ำกว่า 100 เหรียญ แต่ไม่เกิน 500 เหรียญ

ในประเทศเดนมาร์กและในประเทศนอร์เวย์ นับตั้งแต่ปี 1946 เป็นต้นมา มีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษปรับที่ไม่มีกำหนดเพดานชั้นสูงและชั้นต่ำของโทษปรับไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้ศาลกำหนดโทษปรับได้ตามที่เห็นสมควรให้ได้สัดส่วน และมีความสัมพันธ์กับสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด¹⁵ ในประเทศอังกฤษ Crown court หรือ ศาลแผ่นดิน ก็ได้ใช้หลักที่ว่า unlimited fining jurisdiction คือ การกำหนดโทษปรับโดยไม่มีเพดานชั้นสูง ชั้นต่ำไว้ แต่อย่างไรก็ตาม หลักที่ว่ามานี้ก็ยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดเรื่อง excessive fine หรือการที่กำหนดโทษปรับสูงเกินสมควรไม่ได้

¹⁴ หยุด แสงอุทัย. (2539). กฎหมายอาญา ภาค 1. หน้า 305.

¹⁵ Scandinavian National Report. p. 911.

อันเป็นหลักที่มีมาตั้งแต่ใน Magna Carta และใน Bill of Rights ในประเทศอิตาลี โปแลนด์ ฮังการี เบลเยียม ฝรั่งเศส ก็ยังมีการกำหนดอัตราโทษ หรือระวางโทษปรับขั้นต่ำและขั้นสูงเอาไว้ในกฎหมาย ส่วนในประเทศญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ นิยมกำหนดโทษปรับขั้นต่ำเท่านั้น แต่ไม่มีขั้นสูง ในหลายประเทศ ศาลสามารถที่จะเดินออกนอกกรอบที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้อันถือว่าเป็นข้อยกเว้น ในหลายกรณีด้วยกัน คือ ศาลสามารถที่จะกำหนดโทษให้สูงขึ้นไปได้ หรืออาจจะกำหนดโทษให้ต่ำกว่าก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

ระบบ Fixed Sum ชนิดที่มีอัตราโทษปรับขั้นต่ำและขั้นสูงห่างกัน เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจได้เช่นกัน แต่ขึ้นอยู่กับว่าในช่วงอัตราค่าปรับนั้นศาลจะใช้ประโยชน์จากการที่ฝ่ายนิติบัญญัติเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจนี้โดยเอาปัจจัยอื่นมาประกอบด้วยเพียงใด

การกำหนดโทษปรับในระบบนี้อาจไม่ได้สัดส่วนกับภาวะเงินเฟ้อ หรือ inflation ภาวะเงินเฟ้อทำให้เกิดปัญหาทางเทคนิคขึ้นว่าควรจะกำหนด Fixed-sum หรือการกำหนดอัตราโทษปรับตายตัวที่กำหนดไว้แล้วนั้นให้เข้ากับภาวะเงินเฟ้อหรือการตกต่ำของค่าเงินได้อย่างไร โทษปรับนั้นตรงข้ามกับโทษจำคุกอยู่ตรงที่ว่า โทษจำคุกนั้น เมื่อลงแก่บุคคลใดแล้ว แม้จะลงให้ทัณฑ์เหมือนกัน ก็ไม่มีผลกระทบอย่างอื่นมากนัก กลับจะดูเป็นความยุติธรรม แต่โทษปรับนั้นเป็นเรื่องของการเงินการเงิน จึงเป็นเรื่องของความสามารถแต่ละบุคคลในการมีหรือไม่มีเงิน จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงโทษปรับในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น ในรูปแบบที่เรียกว่า day-fine system หรือในบางประเทศก็ยอมให้มีการผ่อนชำระโทษปรับได้ด้วย อย่างไรก็ตามทั้งระบบ fixed sum และ day-fine ต่างก็จะต้องชำระเป็นเงินก่อนเดี๋ยวมเหมือนกัน แต่ในหลายกรณีอาจจะยินยอมให้มีการผ่อนชำระเป็นงวดๆ ได้ ในบางประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสังคมนิยม เมื่อมีการกำหนดโทษปรับมักจะมิวิตถุประสงค์ไปในทางที่ว่าการให้โทษปรับเป็นโทษในเชิงปราม หรือทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ หวาดกลัว และเป็นการให้การศึกษาสั่งสอนไปในตัว

การใช้วิธีกำหนดโทษปรับตามสัดส่วนอาจไม่ได้ผลเสมอไป แต่ก็เป็นที่นิยมใช้ และคิดกันว่าอาจให้ความเป็นธรรมได้ ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้โทษปรับโดยคำนึงถึงสัดส่วนหรือความสัมพันธ์กับเรื่องใด ซึ่งปกติจะมีดังนี้

1) การกำหนดสัดส่วนหรือการกำหนดโทษปรับให้ได้สัดส่วนกับภัยอันตราย และความผิด (Proportionment according to Harm and Guilt) เกณฑ์ในการกำหนดโดยทั่วไปและหลักในการกำหนดโทษปรับให้ได้สัดส่วนกันนั้น อาจจะใช้หลักเดียวกันในการกำหนดโทษจำคุกให้ได้สัดส่วนกันกับความรุนแรงของการกระทำความผิดก็ได้ อย่างไรก็ตามบางครั้งการกระทำ ความผิดของผู้กระทำผิดหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น อาจนำมาใช้ในการพิจารณากำหนดโทษปรับได้อย่างจริงจังมากกว่าในกรณีการกำหนดโทษจำคุกเสียอีก ในส่วนของภัยอันตรายหรือความเสียหาย

ต่อสังคม (social harm) นั้น ก็ยังมีปัญหาว่าจะยึดอะไรเป็นเกณฑ์ เช่น บริษัทผลิตวัตถุอันตราย อาจปล่อยของเสียทางเคมีออกมาทั้งที่กำจัดไม่ดีพอ เมื่อปล่อยออกมาแล้วผลอาจเกิดเสียหาย ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นจำนวนล้านบาทก็ได้ แล้วความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม จะคำนวณโดยเอาอะไรเป็นเกณฑ์

2) การกำหนดสัดส่วนตามภาวะทางเศรษฐกิจและการเงิน (Proportionment According to Economy or Financial Circumstances) ฟิแลนเจียรี (Filangieri) และ เบนธัม (Bentham) ได้เคยเสนอความคิดว่า การปรับต้องได้สัดส่วนกับฐานะการเงินของผู้ต้องหา นักนิติศาสตร์สองท่านนี้ มีความเห็นว่า บุคคลสองคนที่ทำความผิดร้ายแรงเท่ากันจะได้รับโทษเสมอภาคกันแม้ว่าผู้กระทำผิด ทั้งสองจะถูกปรับในจำนวนที่ไม่เท่ากัน แต่เมื่อเทียบในสัดส่วนของทุนทรัพย์ที่มีอยู่แล้วเท่ากัน เช่น โทษในการกระทำความผิดอาญาอาจถูกกำหนดให้เป็นโทษปรับ 1 ใน 3 1 ใน 4 หรือ 1 ใน 10 ของจำนวนทรัพย์สินที่ผู้ต้องหาถืออยู่ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวก็ยังไม่ทำให้เกิด ความเสมอภาคในการลงโทษด้วยเหตุว่า 1 ใน 10 ของผู้ต้องหาที่มีเงินหนึ่งล้านย่อมมีค่าต่างกับ 1 ใน 10 ของผู้ต้องหาที่มีเงิน 1,000 บาท ความเห็นของนักนิติศาสตร์ผู้นี้มีข้อโต้แย้งว่า การลงโทษเช่นนี้มีใช้ การลงโทษปรับ แต่เป็นการยึดทรัพย์ของผู้ต้องหาและการลงโทษวิธีนี้นำมาใช้ไม่ได้กับผู้ต้องหา ที่ไม่มีเงิน

ต่อมา มีนักอาชญาวิทยาผู้เสนอวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการลงโทษ โดยยึดหลักสัดส่วนในฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหา จึงมีการเสนอแนะให้คำนวณโทษปรับ โดยคำนวณจากค่าแรงในแต่ละวันของผู้ต้องหา แต่หลักนี้ถูกโต้แย้งโดย ออโตแลน (Ortolan) ว่าวิธีการนี้ นำมาใช้ไม่ได้กับคนไม่ทำงาน แต่มีทรัพย์สิน

ด้วยเหตุนี้ ได้มีนักอาชญาวิทยาหลายท่านได้เสนอให้กำหนดโทษปรับ ตามอัตราส่วนของรายได้ของผู้ต้องหา แต่ข้อเสนอนี้มีปัญหาว่าอย่างไรจึงจะสามารถคำนวณรายได้ ของผู้ต้องหา แต่ละคนได้ออโตแลนเห็นว่าวิธีนี้กระทำได้ง่ายมากถ้ากฎหมายให้อำนาจศาล ตรวจสอบรายได้ของผู้ต้องหาแต่ละคนและประเมินพยานหลักฐานในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ ของผู้ต้องหาในสังคมนั้น การตรวจสอบคำนวณรายได้ของผู้ต้องหาจะไม่ยุ่งยากสำหรับประเทศ ที่มีการเก็บภาษีรายได้ที่ดี เพราะผู้พิพากษาสามารถยึดหลักฐานการเก็บภาษีของสรรพากรมาใช้ เป็นเกณฑ์ได้ ด้วยเหตุนี้ Von Liszt จึงเสนอต่อ Congres du Christiannia ใน ค.ศ. 1891 ให้กำหนด อัตราโทษปรับโดยยึดถือเกณฑ์รายได้ของผู้ต้องหาตามที่ปรากฏในหลักฐานการเก็บภาษีประจำปี หรือโดยยึดถือเอาเงินเดือนของผู้ต้องหาเป็นเกณฑ์ และในความผิดแต่ละฐานให้ผู้พิพากษากำหนด โทษปรับเป็นสัดส่วนของรายได้ในกฎหมาย แต่ข้อเสนอนี้ถูกโจมตี เนื่องจากเห็นว่าวิธีนี้

ไม่สามารถใช้ได้และไม่ชัดเจน อีกประเด็นหนึ่ง คือ กฎหมายอาญาไม่จำเป็นต้องรับรู้หรือมีส่วนร่วมในความยุ่งยากของการเก็บภาษี

ในปี ค.ศ. 1918 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝรั่งเศสบางท่านได้เสนอให้ผู้พิพากษาลงโทษปรับในระดับเท่าเทียมกันตามความผิดของผู้ต้องหาโดยไม่ต้องคำนึงถึงสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหานั้น และหลังจากนั้นให้ตรวจสอบไปยังกรมสรรพากร หากพบว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี ให้ผู้ต้องหานั้นถูกปรับเพิ่มในจำนวนเงินเป็นกึ่งส่วนของรายได้ที่ต้องนำมาคำนวณภาษีแล้วแต่จะกำหนด แต่ข้อเสนอนี้ไม่ได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการร่างกฎหมายแพ่งและอาญา โดยให้เหตุผลว่าผู้พิพากษาต้องรับรู้ล่วงหน้าถึงโทษที่จะกำหนดให้แก่บุคคลอื่น และจะต้องเป็นผู้ตัดสินที่เด็ดขาด นักอาชญาวิทยา ชื่อ Stooss มีข้อโต้แย้งที่นำมาหักล้างหลักการให้ผู้ต้องหาต้องเสียค่าปรับตามสัดส่วนของภาษีเงินได้ โดยให้ความเห็นว่าวิธีนี้จะทำให้ผู้ต้องหาเข้าใจผิดพลาดในส่วนที่เกี่ยวกับโทษปรับทางอาญาว่าเป็นการหารายได้ของรัฐมากกว่ามุ่งลงโทษผู้กระทำผิด

Thyren เห็นว่าควรกำหนดสัดส่วนค่าปรับโดยไม่คำนึงถึงทรัพย์สินหรือรายได้ของผู้ต้องหา แต่ให้คำนึงถึงความสามารถในการจ่ายค่าปรับโดยยึดหลักฐานทางเศรษฐกิจที่แท้จริงที่สามารถตรวจสอบได้

Seidler ได้เสนอความคิดเห็นว่า ศาลต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ในการคำนวณโทษปรับ

1. คำนึงถึงหลัก Progressivity ค่าปรับต้องแปรเปลี่ยนไปตามฐานะของผู้ต้องหา
2. คำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ของผู้ต้องหาด้วย เช่น จำนวนบุตรที่ผู้ต้องหาอุปการะ สุขภาพของผู้ต้องหาและของสมาชิกในครอบครัว ภาระในการเลี้ยงดูบุคคลอื่น เป็นต้น
3. คำนึงถึงที่มาของรายได้ หากรายได้มาจากทรัพย์สินที่มีอยู่ การลงโทษควรสูงกว่าผู้มีรายได้จากการทำงาน เพราะคนเหล่านี้ถือได้ว่าอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่า

Seidler ยังได้เสนอให้กำหนดรายละเอียดของวิธีการนี้ลงในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อที่ผู้พิพากษาจะนำมาใช้ได้

Stooss ได้เสนอวิธีตัดสินปัญหาโดยบอกว่า ควรใช้วิธีที่เห็นว่าง่ายที่สุด ต้นร่างประมวลกฎหมายอาญาสวีต ค.ศ. 1893 บัญญัติว่า โทษปรับจะต้องเป็นไปตามอัตราส่วนของทรัพย์สินหรือรายได้ของผู้ต้องหา วิธีการนี้เป็นผลงานซึ่งให้แนวทางแก่ผู้พิพากษา เพื่อนำมาใช้วิธีการในประมวลกฎหมายอาญาสวีต สอดคล้องกับมติที่ประชุมคณะกรรมการด้านกฎหมาย

ของเยอรมัน ครั้งที่ 22 ซึ่งมีมติว่า ตัวบทกฎหมายจะต้องเขียนให้ชัดเจนที่ผู้พิพากษาจะนำมาปรับใช้ได้ แต่วิธีการนี้ต้องไม่ผูกมัดให้ผู้พิพากษาต้องปฏิบัติตาม

Magnol ยอมรับในประเด็นว่า ไม่มีใครสามารถคำนวณโทษปรับ ที่ถูกต้องที่สุดจากหลักฐานการเงินของผู้ต้องหา ด้วยเหตุนี้จึงไม่ต้องการผูกมัดผู้พิพากษาให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ผู้พิพากษาควรคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละกรณีและตัดสินโดยเที่ยงธรรม (ex aequo et bono) เพื่อกำหนดอัตราค่าปรับ

Neymark ได้แสดงความคิดเห็นว่า ต้องให้อำนาจผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหา รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อฐานะทางการเงินของผู้ต้องหา นอกจากนี้ผู้พิพากษาต้องให้เหตุผลด้วยว่าเหตุใดจึงกำหนดค่าปรับในอัตราเท่านี้ ข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นที่สนใจของนักอาชญาวิทยาทั่วไป เพราะถือว่าเป็นทางสายกลางที่รวมความคิดเห็นที่แตกต่างกันเข้าด้วยกัน

Craven ได้เสนอวิธีการที่เรียกว่า “ความเสมอภาคโดยคำนึงถึงโทษปรับกับการกระทำผิด” วิธีการนี้กำหนดวิธีให้ผู้พิพากษากำหนดค่าปรับโดยคำนึงความสามารถในการจ่ายค่าปรับ จะต้องพิจารณาเป็นกรณีไปโดยคำนึงถึงสถานภาพของบุคคล อาชีพ และครอบครัวของผู้ต้องหา ทรัพย์สิน รายได้ และภาระของผู้ต้องหา อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์นี้อาจแยกออกเป็นสองระบบใหญ่ๆ ดังนี้

ระบบที่ 1 ผู้พิพากษาเป็นผู้กำหนดโทษปรับโดยคำนึงถึงความหนักเบาของโทษ และความสามารถในการจ่ายค่าปรับของผู้ต้องหา องค์ประกอบที่ต้องนำมาพิจารณาถึงความสามารถของผู้ต้องหาในการเสียค่าปรับ ได้แก่ รายได้ ทุนทรัพย์ สถานภาพของบุคคล ภาระต่อครอบครัว อายุ และสุขภาพ

ระบบที่ 2 ระบบนี้แตกต่างจากระบบที่ 1 ในลักษณะการกำหนดโทษปรับ ระบบนี้มีหลักการ 2 ข้อ คือ

1. การคำนวณความหนักเบาของโทษของผู้ต้องหา
2. ทำให้เกิดดุลระหว่างผลของค่าปรับที่ต้องเสียกับโทษของผู้ต้องหา

โดยพิจารณาถึงสถานภาพทางการเงินเป็นเกณฑ์

3.1.4.2 การลงโทษตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับ

การลงโทษปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับ จะพบได้มากตามกฎหมายหรือพระราชบัญญัติต่างๆ ที่มุ่งคุ้มครองเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์ของสาธารณะ เช่น ในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พุทธศักราช 2535 มาตรา 296 บัญญัติว่า

“ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 238 มาตรา 239 มาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 243 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกิน 2 เท่าของผลประโยชน์ที่บุคคลนั้นๆ ได้รับไว้ หรือพึงจะได้รับ เพราะการกระทำฝ่าฝืนดังกล่าว แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” จะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พุทธศักราช 2535 กำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยกำหนดค่าปรับเป็นจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ เพื่อที่มุ่งหมายคุ้มครองเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศชาติโดยการกำหนดบทลงโทษปรับที่หนัก เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดหรือไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษเพื่อการป้องปราม (deterrence) โดยทั้งนี้ การกำหนดอัตราโทษปรับดังกล่าวของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พุทธศักราช 2535 ยังได้กำหนดเพดานขั้นต่ำของค่าปรับไว้ด้วย ดังจะเห็นได้จากที่บัญญัติในมาตรา 296 ดังกล่าว ได้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับขั้นต่ำไว้ไม่น้อยกว่า 500,000 บาท ซึ่งหมายความว่า แม้จำนวนเงินค่าปรับที่กำหนดไว้ว่าเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 2 เท่าของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดนั้นๆ ได้รับไว้ หรือพึงจะได้รับไว้เป็นจำนวนเงินไม่กี่หมื่นบาท แต่บุคคลผู้กระทำความผิดตามมาตราที่กำหนดไว้ในมาตรา 296 ดังกล่าว ก็ยังต้องเสียค่าปรับเป็นจำนวนเงินตามเพดานขั้นต่ำที่กำหนดไว้คือ ไม่น้อยกว่า 500,000 บาท จึงเห็นได้ว่าการลงโทษปรับโดยกำหนดตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับดังกล่าว จึงเป็นการกำหนดอัตราโทษปรับเพื่อมุ่งคุ้มครองผลประโยชน์ของมหาชนเป็นหลัก โดยมีได้คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดแต่อย่างใดว่าจะมีเงินเพียงพอชำระค่าปรับหรือไม่ หรือในเรื่องการคุ้มครองประชาชนก็มีการกำหนดโทษปรับสำหรับการคุ้มครองผู้บริโภค การค้าที่ไม่เป็นธรรม¹⁶ โดยเห็นว่าความผิดดังกล่าวเป็นเรื่องการกระทำต่อมหาชน เป็นความผิดเกี่ยวกับทางเศรษฐกิจ จึงต้องมีการกำหนดอัตราโทษปรับที่ค่อนข้างสูง

ในประเทศออสเตรเลีย ผู้พิพากษาของ Tee Austailan Industrial Court คือ Sir Percy Emest Joske ได้กล่าวว่า ความผิดที่มีโทษปรับสูงมาก แต่ไม่มีหลักการคำนวณค่าปรับเขียนไว้ในตัวกฎหมายจะก่อให้เกิดความลำบากใจแก่ผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาตัดสินคดีดังกล่าวซึ่งในปัจจุบันนี้ มีทฤษฎีในการคำนวณค่าปรับเกี่ยวกับความผิดที่กระทำต่อผลประโยชน์ของประชาชนดังกล่าวอยู่ 4 ทฤษฎี¹⁷ คือ

¹⁶ รongพล เจริญพันธุ์, เล่มเดิม, หน้า 316-319.

¹⁷ แหล่งเดิม, หน้า 322-323.

1) ทฤษฎีใน Hartnell Case คือ คุณลักษณะความรุนแรงของความผิด และดูว่าขัดต่อศีลธรรมมากน้อยเพียงใด (ทฤษฎีของ Sir Percy Ernest Joske)

2) ทฤษฎีตามประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา ซึ่งทฤษฎีดังกล่าว คำนวณค่าเสียหาย โดยอาศัยปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นหลัก เช่น ในมาตรา 1400 ของ Criminal Code Reform Act of 1973 ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดและได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน (Pecuniary gain) จากการกระทำผิดนั้นต้องเสียค่าปรับ 2 เท่าของผลเสียกำไรที่ได้รับ หรือสองเท่าของความเสียหายที่เกิดขึ้น ขึ้นอยู่กับว่าจำนวนใดมากกว่ากัน

3) ทฤษฎีของ Breit และ Elizinga ซึ่งเห็นว่า การคำนวณหาผลกำไร (profits) ที่จำเลยได้รับจากการกระทำผิดนั้นย่อมทำได้เขาจึงเสนอทฤษฎีว่า ให้คำนวณค่าปรับ โดยคิดเป็น 25% จากผลกำไรทั้งหมดประจำปี (annual turn-over) ของจำเลย ทฤษฎีนี้ได้รับการสนับสนุน ในสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก

4) ทฤษฎีนี้เทียบเคียงจากหลักการในเรื่องโทษปรับที่ใช้ในกฎหมาย ป้องกันการผูกขาด หรือกฎหมายจำกัดเสรีภาพทางเศรษฐกิจส่วนบุคคล (Anti-trust Law or Restrictive Trade Practices)

ทฤษฎีนี้จะคำนวณโทษปรับโดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ 2 ประการ คือ

1. ผลกำไรที่ได้จากการกระทำผิดซึ่งคำนวณได้อย่างใกล้เคียง
2. ผลทางศีลธรรมและความรุนแรงของการกระทำผิด

ดร.รองพล เจริญพันธุ์¹⁸ เห็นว่า ทฤษฎีที่ 4 เป็นทฤษฎีที่เหมาะสมและควรนำไปใช้ในการคุ้มครองประชาชน ทั้งนี้เพราะความผิดเหล่านี้เป็นความผิดทางเศรษฐกิจที่เกิดจากพฤติกรรมทางธุรกิจที่เอาเปรียบ (Aggressive business behavior)

สำหรับในประเทศไทยการกำหนดอัตราโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับทางเศรษฐกิจผลประโยชน์ของสาธารณชน ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนเหมือนในต่างประเทศ เพียงแต่กำหนดอัตราโทษปรับในอัตราที่ค่อนข้างสูง เพื่อมุ่งคุ้มครองผลประโยชน์ของมหาชนมากกว่าจะพิจารณาสถานะของผู้กระทำความผิด แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า บรรดาผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ที่กระทำความผิดต่างๆ เหล่านี้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พุทธศักราช 2535 ย่อมต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอที่จะสามารถซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ได้ ดังนั้น การกำหนดอัตราโทษปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์

¹⁸ รองพล เจริญพันธุ์, แหล่งเดิม, หน้า 324.

ที่ได้รับดังกล่าวจึงเป็นเจตนารมณ์ของผู้บัญญัติกฎหมายที่มุ่งกำหนดอัตราโทษปรับดังกล่าวให้เหมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิด ประกอบกับเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของมหาชนพร้อมกัน

สำหรับในประเทศไทย การกำหนดอัตราโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ของสาธารณชนซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนเหมือนในต่างประเทศ เพียงแต่กำหนดอัตราโทษปรับในอัตราที่ค่อนข้างสูง เพื่อมุ่งคุ้มครองผลประโยชน์ของมหาชนมากกว่าจะพิจารณาสถานะของผู้กระทำความผิด

3.1.4.3 Day – fine System หรือระบบวัน - ปรับ (Jours - amends)¹⁹

3.2 ลักษณะของการกระทำความผิดที่กำหนดโทษปรับ

ลักษณะของการกระทำความผิดที่กำหนดโทษปรับเป็นลักษณะความผิด เพราะกฎหมายห้าม (Mala prohibita)²⁰ เช่น ความผิดฐานค้ากำไรเกินควร ความผิดตามกฎหมายจราจร ความผิดตามกฎหมายป่าไม้ สำหรับความรับผิดที่สามารถกำหนดโทษปรับได้นั้น ได้แก่ ความผิดที่มีลักษณะ ดังนี้

3.2.1 ความผิดลหุโทษ ได้แก่ ความผิดที่มีโทษสถานเบา หรือเป็นความผิดที่มีโทษน้อย ความผิดเช่นนี้หากผู้กระทำความผิดยอมชำระค่าปรับต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ก็ทำให้คดีอาญาในการกระทำผิดลักษณะเช่นนี้เลิกกันไป ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาในมาตรา 367 ถึงมาตรา 398 นอกจากนี้ก็ยังมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอื่นที่กำหนดโทษทางอาญาไว้ ส่วนใหญ่ มักจะเป็นความผิดที่รัฐบัญญัติไว้ให้ประชาชนในสังคมทุกคนปฏิบัติตามเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เช่น ความผิดในพระราชบัญญัติจราจรทางบก เป็นต้น

3.2.2 ความผิดไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ

ได้แก่ ความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ ก็คือ ความผิดลหุโทษนั่นเอง

¹⁹ พิรุฬห์ โตศุกถาวรณ. เล่มเดิม. หน้า 69-73.

²⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 58.

3.2.3 ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท

คดีประเภทนี้มีโทษความผิดลหุโทษ เพราะปรับเกิน 1,000 บาท แต่โดยที่มีโทษปรับสถานเดียวและอัตราค่าปรับก็ไม่สูงจนเกินไปนัก จึงไม่ใช่เรื่องร้ายแรง จึงให้เจ้าหน้าที่เปรียบเทียบได้

3.2.4 ความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร

ความผิดตามประมวลรัษฎากร กฎหมายศุลกากรและกฎหมายเกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือน ซึ่งมีอัตราโทษปรับอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท นั้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีโทษจำคุกหรือไม่

3.3 กรณีตัวอย่างความผิดที่เกี่ยวกับป่าไม้

3.3.1 ลักษณะของการกระทำความผิด

การคำนึงถึงลักษณะของผู้กระทำความผิดเพื่อประกอบดุลพินิจในการลงโทษ ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดตามทฤษฎีการลงโทษ เพราะหากจำเลยมีสภาพแวดล้อมหรือข้อเท็จจริงอย่างไร จะทำให้ศาลกำหนดโทษได้ถูกต้องตามทฤษฎีการลงโทษจากสภาพแวดล้อมหรือข้อเท็จจริงนั้น²¹ และเป็นสิ่งที่ทำให้รัฐสามารถกำหนดนโยบายแนวทางในการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดให้ได้ผลอย่างแท้จริง

การกระทำความผิดผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้มีผู้กระทำความผิดหลายลักษณะ ไม่ว่าจะ เป็นราษฎรผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำกินเพื่อหาเลี้ยงชีพ²² หรือกลุ่มผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเป็นผู้มีอิทธิพล หรือนายทุน ที่มีความตั้งใจที่จะได้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจหรือการค้าโดยไม่ได้อำนาจถึงความปลอดภัย สาธารณะ²³ ผู้กระทำความผิดบางรายเป็นผู้มีอิทธิพลบางรายมีสายสัมพันธ์ซึ่งเป็นราษฎร โดยจะคอยส่งสัญญาณ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดรู้ตัวโดยการยิงปืนหรือจุดพลุสัญญาณเพื่อให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีก่อนที่จะเจ้าหน้าที่ จะไปถึงในบางกรณีเมื่อจับได้แล้วอาจมีการชดเชยโดยมีราษฎรมาล้อมเจ้าหน้าที่และจะขอให้ปล่อย หรือเดินขบวนไปหารัฐบาล ผู้ว่าราชการ หรือขอให้เจ้าพนักงานระงับการดำเนินคดี²⁴ ผู้บงการหรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลังการจับกุมจะจับได้ แต่ลูกน้องหรือลูกจ้างที่รับว่าเป็นผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดมีอิทธิพลข่มขู่หรือให้สินบนเจ้าพนักงาน²⁵ การบังคับโทษไม่กระทบถึงนายทุน

²¹ นพพร โพธิ์รังสิยากร. เล่มเดิม. หน้า 150.

²² พัฒพงษ์ พงษ์นิกร และสายทิพย์ สุดดีพันธ์. เล่มเดิม. หน้า 734.

²³ ณรงค์ ใจหาญ. เล่มเดิม. หน้า 194.

²⁴ แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

²⁵ แหล่งเดิม. หน้า 197.

หรือผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง²⁶ บางครั้งมีการใช้กฎหมายโดยการเดินขบวนเรียกร้องให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ระดับชั้นบังคับคดีแก่ราษฎรหรือผู้นำชุมชนในการบุกกรุป่า²⁷ บางครั้งเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เป็นผู้กระทำผิดเอง หรือมีส่วนสนับสนุน หรือละเว้นโดยมิชอบจากลักษณะของผู้กระทำความผิดที่มีสภาพและฐานะต่างหากนี้ การจะกำหนดโทษหรือการลงโทษเพื่อก่อให้เกิดผลในการลดการกระทำความผิดนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดโทษที่แตกต่างกันในแต่ละลักษณะของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ถ้าเป็นผู้ที่มีฐานะดีการปรับมีความจำเป็นต้องเป็นการปรับที่มีอัตราสูงจนถึงขนาดที่ทำให้ผู้นั้นมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของเขา แต่หากการปรับเป็นจำนวนสูงกับผู้ที่มิฐานะยากจนคนเหล่านี้ก็ไม่อาจชำระค่าปรับได้และมีผลให้ต้องบังคับโทษกักขังแทนค่าปรับแทน บางกรณีผู้กระทำความผิดอาจเป็นนิติบุคคล

3.3.2 กรณีตัวอย่างความผิดที่เกี่ยวกับป่าไม้

3.3.2.1 กรณีที่ 1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2311/2543

คดีนี้โจทก์ฟ้องและแก้ไข้อฟ้อง มีใจความว่า เมื่อประมาณเดือนธันวาคม 2540 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2541 เจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 2 ได้ตรวจค้นและอายัดไม้สักท่อนจำนวน 13,215 ท่อน ของโจทก์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 2 ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ให้ดำเนินคดีแก่โจทก์ในข้อหาไม้สักท่อนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต อันความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และทำไม้สักท่อนจำนวน 13,215 ท่อน ของโจทก์ไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการละเมิดต่อโจทก์ ขอให้จำเลยทั้งสองมีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดไม้สักท่อนและไม้สักแปรรูปดังกล่าวของโจทก์ก่อนที่จำเลยทั้งสองจะยื่นคำให้การ โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัดไม้จำนวนดังกล่าวของโจทก์ โดยโจทก์ขอวางหลักประกันเป็นเงิน 150,000,000 บาท

²⁶ ณรงค์ ใจหาญ. แหล่งเดิม. หน้า 194.

²⁷ แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

จำเลยที่ 2 ยื่นคำคัดค้านว่า ไม้สักท่อนจำนวนดังกล่าวเป็นไม้ที่เจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 2 ตรวจสอบพบว่า ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีการแจ้งหลักฐานออกไปเบิกทางนำไม้เคลื่อนที่อื่นเป็นเท็จ จึงทำการยึดไว้ และจำเลยที่ 2 ได้มอบให้จำเลยที่ 1 ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดฐานร่วมกันมีไม้สักท่อนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 69 พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์และยึดไม้สักท่อน จำนวน 13,215 ท่อน ไว้เป็นของกลางในคดีอาญา ขณะนี้คดีอาญาอยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ไม้สักท่อนดังกล่าวจึงตกอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนซึ่งยึดไว้เป็นของกลาง เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานอันสำคัญแห่งคดีในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาของศาล หากศาลสั่งถอนการอายัดและโจทก์รับไม้สักท่อนของกลางไปทำการแปรรูป จำหน่าย จ่ายโอน ก็จะไม่พยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด และถ้าศาลมีคำพิพากษาให้รับไม้สักท่อนของกลางในที่สุด ก็ย่อมไม่มีไม้สักท่อนของกลางให้รับหลักทรัพย์หรือหนังสือค้ำประกันของธนาคารที่โจทก์จะวางต่อศาล ไม้ไซ้ของกลางที่ศาลจะริบได้ ขอให้ยกคำร้อง

ศาลชั้นต้นไต่สวนคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้เพิกถอนการยึดของจำเลยที่ 2 โดยให้โจทก์วางหลักประกันจำนวน 150,000,000 บาท

จำเลยที่ 2 อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษากลับ ให้ยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของโจทก์

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านตากรับคำร้องทุกข์จากจำเลยที่ 2 และมีคำสั่งให้ยึดไม้สักท่อน จำนวน 13,215 ท่อน เป็นของกลางในการสอบสวนคดีอาญาแล้ว ก็ถือได้ว่าไม้สักท่อนของกลางดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมไว้เพื่อดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด การที่จำเลยที่ 2 ดูแลรักษาไม้ของกลางในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน จึงเป็นการกระทำแทนพนักงานสอบสวน กรณียังไม่เป็นที่พอใจว่า คำฟ้องโจทก์ที่ขอให้บังคับจำเลยที่ 2 เพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัดไม้สักของกลางมีมูล จึงไม่อาจอนุญาตให้นำวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษามาใช้บังคับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 255 ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ให้ยกคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของโจทก์นั้น ชอบแล้ว ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น

กรณีนี้ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ได้เข้าตรวจสอบไม้สักท่อน ที่กองอยู่บริเวณหมอนไม้ของโจทก์ที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก จากการตรวจสอบน่าเชื่อว่า ใบเบิกทางนำไม้เคลื่อนที่ของไม้สักท่อนเหล่านั้นเป็นเท็จ จึงได้อายัด ไม้สักจำนวน 15,085.83 ลูกบาศก์เมตร และได้มอบหมายให้จำเลยที่ 1 ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อให้ดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์และยึดไม้สักท่อนจำนวนดังกล่าวเป็นของกลางในคดี คดีอยู่ในระหว่างสอบสวน ในระหว่างการอายัดก่อนที่จะมีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน โจทก์ได้ขออนุญาตนำไม้สัก ที่ถูกอายัดไปแปรรูป จำนวน 5,576 ท่อน คงเหลือไม้สักจำนวน 9,302 ท่อน เมื่อพนักงานสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จได้เสนอฟ้องต่อศาล คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล โจทก์ได้มีคำร้องต่อศาลขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาขอให้ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัด ไม้จำนวนดังกล่าวของโจทก์พร้อมทั้งขอร้องหลักประกันเป็นเงิน 150,000,000 บาท ศาลชั้นต้น ได้สวนคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้เพิกถอนการยึดของจำเลยที่ 2 โดยให้โอกาสวางหลักประกันจำนวน 150,000,000 บาท จำเลยที่ 2 อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษากลับให้ยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว ก่อนพิพากษาของโจทก์ โจทก์ฎีกา และศาลฎีกามีคำพิพากษาขึ้นตามศาลอุทธรณ์ภาค 2

คดีนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับโทษปรับทางอาญาตามความผิดเกี่ยวกับกฎหมาย ป่าไม้โดยตรง ที่ยกตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นว่า การกระทำความผิดกฎหมายป่าไม้มีจำนวนมากมาย มหาศาล ซึ่งตอนที่บัญญัติกฎหมายในเรื่องโทษปรับ คงคาดไม่ถึงว่า จะพบการกระทำความผิดมากมาย ขนาดนี้มาก่อน จึงบัญญัติโทษฐานความผิดมิไว้ในกรอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูป โดยมิได้รับอนุญาต มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าเป็นการกระทำเกี่ยวกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้าม ประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อน เกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกิน 4 ลูกบาศก์เมตร จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท จะเห็นได้ว่า กฎหมายบัญญัติอัตราโทษปรับไว้จำนวนห้าพันบาท ถึงสองแสนบาท ในกรณีที่มีไว้ในกรอบครองไม่เกินกว่า 20 ต้นหรือท่อน แต่ในความผิดในคดีนี้ พบไม้สักอยู่ในกรอบครองโดยผิดกฎหมายถึง 13,215 ท่อน ในขณะที่ผู้กระทำความผิดยื่นคำร้องขอ ให้ศาลสั่งเพิกถอนการอายัดไม้ของกลาง วางหลักประกันถึง 150,000,000 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้แล้ว นับว่าน้อยมาก อัตราโทษปรับตามกฎหมายไม่อาจจะป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ได้

3.3.2.2 กรณีที่ 2 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6007/2546

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 4 6 7 8 9 14 31 35 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 5 6 7 11 73 74 74 ทวิ 74 จัตวา ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ริกของกลาง และจ่ายเงินสินบนนำจับตามกฎหมาย จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14 31 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง 73 วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมาย มาตรา 83 เป็นความผิดกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษฐานทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุกคนละ 1 ปี และปรับคนละ 10,000 บาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คนละกึ่งหนึ่ง คงจำคุกคนละ 6 เดือน และปรับคนละ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี ไม่ชำระค่าปรับ ให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 ริกไม้ของกลาง ส่วนที่ขอให้ ริกบริจกรยานยนต์และรถเข็นล้อของกลาง ให้ยกคำขอจ่ายเงินสินบนนำจับตามกฎหมาย

โจทก์อุทธรณ์ ขอให้ ริกบริจกรยานยนต์และรถเข็นล้อของกลาง ศาลอุทธรณ์พิพากษา ให้ ริกบริจกรยานยนต์และรถเข็นล้อของกลาง แต่ไม่จ่ายเงินสินบนนำจับ นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14, 31 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง, 73 วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 เป็นความผิดกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษฐานทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมาย มาตรา 90 จำคุกคนละ 1 ปี และปรับคนละ 10,000 บาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คนละกึ่งหนึ่ง คงจำคุกคนละ 6 เดือน และปรับคนละ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษมีกำหนด 2 ปี เมื่อศาลชั้นต้นมิได้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 73 วรรคหนึ่ง แต่ลงโทษจำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 31 วรรคหนึ่ง อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด และพระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติให้จ่ายเงินสินบนนำจับ ดังนั้นศาลชั้นต้นพิพากษาให้จ่ายเงิน

สินบนนำจับตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 74 จัตวา หาได้ไม่ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาไม่จ่ายสินบนนำจับ จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว พิพากษาขึ้น

3.3.2.3 กรณีที่ 3 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5350/2545

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งห้ากับพวกอีก 5 คน ที่ยังไม่ได้ตัวมาฟ้องร่วมกัน บุกรุกเข้าไปแผ้วถางและทำไม้ในป่าไร่ดอก โดยตัด ฟันเลื่อยไม้ยาง ไม้สัก ไม้คง ไม้เสนบาน ไม้แดงควน ไม้บากบุก และไม้เลื้อยควาย ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก จำนวน 27 ต้น ปริมาตร 28.83 ลูกบาศก์เมตร แล้วยึดถือครอบครองที่ดินประมาณ 5 ไร่ โดยไม่ได้รับอนุญาต และจำเลยทั้งห้ากับพวกร่วมกันมีไม้หวงห้ามประเภท ก อันยังมีได้แปรรูปจำนวนดังกล่าวไว้ในครอบครองโดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย และจำเลยทั้งห้ากับพวกซื้อหรือรับไว้ซึ่งเครื่องเลื่อยยนต์ 1 เครื่อง ราคา 3,000 บาท ซึ่งเป็นของที่มีถิ่นกำเนิดและผลิตในประเทศเยอรมัน อันเป็นของต้องห้ามต้องจำกัด และมีผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยงการเสียภาษีศุลกากรอันเป็นการนอ้ค่าภาษีของรัฐบาลที่จะต้องเสียค่าภาษีขาเข้า โดยจำเลยทั้งห้ากับพวกรู้แล้วว่าเป็นของที่ผู้อื่นลักลอบนำและพาหนีศุลกากรเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงอากรข้อห้ามข้อจำกัดที่ต้องเสีย 900 บาท รวมราคาของและอากรเข้าด้วยกันจำนวน 3,900 บาท เจ้าพนักงานยึดได้ไม้หวงห้ามดังกล่าว เครื่องเลื่อยยนต์ 1 เครื่อง และรถจักรยานยนต์ 1 คัน ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ใช้ในการกระทำความผิด และได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเป็นของกลางขอให้ส่งโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 5 6 7 11 54 69 73 74 74 ทวิ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 ทวิ พระราชบัญญัติให้บำเหน็จการปราบปรามผู้กระทำความผิด พ.ศ. 2489 มาตรา 4 5 6 7 8 9 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 33 63 91 ธิบของกลาง และจ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าพนักงานผู้จับตามกฎหมาย

จำเลยทั้งห้าให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งห้ามีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 73 วรรคสอง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 จำคุกคนละ 6 ปี และจำเลยที่ 5 มีความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 ทวิ ปรับ 15,600 บาท รวมจำคุกจำเลยที่ 5 มีกำหนด 6 ปี และปรับ 15,600 บาท จำเลยทั้งห้าให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 79 คงจำคุกจำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 คนละ 4 ปี จำเลยที่ 5 จำคุก 4 ปีและปรับ 10,400 บาท ไม่ชำระค่าปรับจัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 รับไม้และเครื่องเลื่อยยนต์ของกลาง จ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าพนักงานผู้จับตามกฎหมาย ค่าขอและข้อหาอื่นให้ยก

จำเลยทั้งห้าอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษายืน

จำเลยทั้งห้าฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษา

ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัย พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นฟังได้ว่า ในวัน เวลา และสถานที่เกิดเหตุตามฟ้อง นายดาบตำรวจพีระ ศิริมังคะโล กับพวก จับกุมจำเลยทั้งห้าและยึดได้ ไม้ยาง ไม้สัก ไม้คอง ไม้แคนบาน ไม้แดงควน ไม้ฉาก ไม้หวด และไม้เลื้อยควาย ซึ่งเป็นไม้หวงห้าม ประเภท ก 27 ต้น ปริมาตร 28.83 ลูกบาศก์เมตร กับเครื่องเลื่อยยนต์ 1 เครื่อง ซึ่งเป็นของที่มีถิ่นกำเนิด และผลิตในประเทศเยอรมันอันเป็นของต้องห้ามต้องจำกัดและมีผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยง ภาษีศุลกากรและจำเลยที่ 5 รีบไว้โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นของผู้อื่นลักลอบนำและพาหนีศุลกากรเข้ามา ในราชอาณาจักรดังกล่าวเป็นของกลาง ที่จำเลยทั้งห้าฎีกาว่า โจทก์ไม่ได้บรรยายฟ้องและนำสืบว่า ได้คัดสำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ. 2530 ไว้ตามสถานที่ต่างๆ ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 5 ซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิด ทำให้จำเลยทั้งห้าไม่ทราบว่าเป็นไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามนั้น เห็นว่าการคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาไว้ตามสถานที่ต่างๆ ดังกล่าว ไม่ใช่องค์ประกอบข้อหาทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต หากแต่เป็นเพียงวิธีการให้พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำเพื่อมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดโต้แย้งว่า ยังไม่ทราบพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมาในฟ้องด้วย และการที่โจทก์มิได้บรรยายฟ้องและนำสืบเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนี้ หากได้มีผลทำให้จำเลยทั้งห้าไม่ทราบว่าเป็นไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามไม่ พยานหลักฐานของจำเลยทั้งห้าไม่มีน้ำหนักหักล้าง พยานหลักฐานโจทก์ ศาลฎีกาเชื่อว่าจำเลยทั้งห้าร่วมกับพวกตัด ฟืน เลื่อยไม้ของกลางโดยไม่ได้รับ อนุญาต จึงมีความผิดข้อหาทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ฎีกาของจำเลยทั้งห้าฟังไม่ขึ้น แต่ข้อเท็จจริง นำเชื่อว่าจำเลยทั้งห้ากับพวกกระทำการดังกล่าวเพื่อทำถนนใช้เป็นทางสัญจรให้สะดวก โทษที่ศาลล่าง ทั้งสองกำหนดมานั้นหนักเกินไป สมควรกำหนดเสียใหม่ให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด

พิพากษาแก้เป็นว่า สำหรับข้อหาความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง, 73 วรรคสอง ให้ลงโทษจำคุกคนละ 3 ปี เมื่อลดโทษให้ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คนละหนึ่งในสามแล้ว คงจำคุกคนละ 2 ปี นอกจากนี้แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8

3.3.2.4 กรณีที่ 4 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 960/2539

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2531 ถึงวันที่ 12 ตุลาคม 2533 เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครอง แฝงวางป่า ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้วยป่อ จำนวน 131 ไร่ และจำเลยเข้าไปทำไม้โดยตัดฟันไม้หวงห้ามประเภท ก มีไม้ยาง 3 ต้น ไม้พลวง 8 ต้น ไม้เข้ว่า 2 ต้น และไม้มะค่าแต่ 1 ต้น เป็นการทำให้เสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาตและมีได้รับยกเว้นตามกฎหมาย ภายหลังจากกระทำผิดข้างต้น จำเลยแปรรูปไม้เข้ว่าภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้โดยมิได้รับอนุญาต จำเลยมีไม้แปรรูปตามจำนวนและปริมาตรดังกล่าวไว้ในครอบครองเกินกว่า 0.20 ลูกบาศก์เมตร ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้โดยมิได้รับอนุญาต และจำเลยมีไม้มะค่าแต่ซึ่งยังมีได้แปรรูป 1 ท่อน ปริมาตร 2 – 12 ลูกบาศก์เมตร ไว้ในครอบครองโดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวง หรือรอยตรารัฐบาลขาย และจำเลยพิสูจน์ไม่ได้ว่าได้ไม้ดังกล่าวมาโดยชอบด้วยกฎหมาย เหตุเกิดที่ตำบลหนองหิน อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร เจ้าพนักงานยึดไม้เข้ว่าแปรรูป 3 แผ่น/เหลี่ยม ปริมาตร 0.40 ลูกบาศก์เมตร ไม้มะค่าแต่ 1 ท่อน ปริมาตร 2.12 ลูกบาศก์เมตร เป็นของกลาง ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 6 9 14 31 35 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 7 11 48 69 73 74 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 33 71 ธิบของกลาง ให้จำเลย คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวารของจำเลยออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ และย้ายสินบนนำจับตามกฎหมาย

จำเลยให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14, 31 วรรคแรก พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11, 48, 73 ลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 31 วรรคแรก จำคุก 2 ปี ฐานทำไม้ยางตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 73 วรรคสอง จำคุก 1 ปี ฐานแปรรูปไม้หวงห้ามในเขตควบคุม และฐานมีไม้แปรรูปหวงห้ามไว้ในครอบครองเกิน 0.20 ลูกบาศก์เมตร ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 71 วรรคแรก จำคุกกระหนงละ 1 ปี รวมจำคุก 5 ปี ธิบของกลาง ให้จำเลย คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวารของจำเลยออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ และย้ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับกึ่งหนึ่ง

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14, 31 วรรคแรก และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11, 48, 73 เสียด้วย ไม้ธิบของกลาง ไม่ย้ายสินบนนำจับ และไม่สั่งให้จำเลย

คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวารของจำเลยออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ นอกจากที่แก้ไขเป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ในข้อต่อไปว่า จำเลยทำไม้ยาง ไม้พลวง ไม้เข้ว่า ไม้มะค่าแต่ อันเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก หรือไม้ สำหรับไม้พลวง ไม้เข้ว่าและไม้มะค่าแต่นั้น เนื่องจากโจทก์นำสืบไม่ได้ความชัดว่า ไม้ดังกล่าวขึ้นอยู่ในหรือนอกเขตที่ดินตามหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินเอกสารหมายเลข 2 และ 3 จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยแก่จำเลย โดยฟังข้อเท็จจริงว่า ไม้ดังกล่าวขึ้นอยู่ในที่ดินตามหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินเอกสารหมายเลข 2 และ 3 จึงไม่ใช่ไม้ในป่า เพราะป่าหมายถึง ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ดังนั้นไม้พลวง ไม้เข้ว่า และไม้มะค่าแต่ที่โจทก์จับว่า จำเลยตัด ฟืน ทำไม้ นั้นจึงมิใช่ไม้หวงห้าม เพราะไม้ชนิดอื่นนอกจากไม้สัก และไม้ยางแล้ว จะเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก ได้โดยพระราชกฤษฎีกาจะต้องเป็นไม้ในป่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ไม้ดังกล่าวมิใช่ไม้หวงห้ามประเภท ก แล้ว แม้จำเลยจะตัด ฟืน ไม้ดังกล่าว จำเลยก็ไม่มี ความผิด ส่วนไม้ยางนั้น ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ ณ ที่ใดในราชอาณาจักร ก็เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก ทั้งสิ้น จึงมีปัญหาว่าจำเลยได้ตัดฟืน ไม้ยาง จำนวน 8 ต้น ตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า โจทก์ไม่มีพยานรู้เห็นว่า จำเลยตัด ฟืน ไม้ยางหรือร่วมกับผู้อื่นตัดไม้ยาง จำนวน 8 ต้นดังกล่าว จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกฟ้องโจทก์ในข้อหานี้ ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยในข้อหาที่สาม มีว่า จำเลยแปรรูปไม้เข้ว่าและมีไม้เข้ว่าแปรรูปไว้ในครอบครองเกินกว่า 0.20 ลูกบาศก์เมตร ในเขตควบคุมการแปรรูปไม้หรือไม่ เห็นว่า โจทก์นำสืบพิสูจน์ไม่ได้ว่า ไม้เข้ว่าดังกล่าวเป็นไม้ที่ขึ้นอยู่ในป่ามิใช่ในที่ดินตามหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินเอกสารหมายเลข 2 และ 3 ที่นายพั้ว นายชู ได้มาตามกฎหมายที่ดินและโอนการครอบครองแก่จำเลยโดยชอบดังได้วินิจฉัยไว้แล้วในปัญหาข้อ 2 ตอนต้น ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่า ไม้เข้ว่าดังกล่าวเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก ดังนั้นแม้จะฟังได้ว่า จำเลยแปรรูปไม้เข้ว่าและมีไม้เข้ว่าจำนวนเกินกว่า 0.20 ลูกบาศก์เมตร ไว้ในครอบครองในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ จำเลยก็ไม่มี ความผิด ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกฟ้องข้อหานี้ จึงชอบแล้ว ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น

พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14, 31 วรรคสอง จำคุกจำเลย 2 ปี และปรับ 50,000 บาท จำเลยประกอบอาชีพขายน้ำมันเป็นหลักฐานมั่นคง มีความประพฤติดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมตามกิจกรรมในภาพถ่ายซึ่งแนบท้ายคำแถลงการณ์ชั้นอุทธรณ์ หลังเกิดเหตุจำเลยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดยศธร ทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน เพื่อให้โอกาสที่จำเลยจะกลับตัวเป็นพลเมืองดี

จึงให้รอการลงโทษจำคุกจำเลยไว้มีกำหนด 3 ปี ไม่ชำระค่าปรับ ให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 ในการกักขังจำเลยแทนค่าปรับ ให้กักขังเป็นระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี ได้ ให้จำเลย คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของจำเลย ออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม้ของกลางไม่ริบ ค่าขอให้จ่ายสินบนนำจับให้ยก นอกจากนี้ที่แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1

3.4 การกำหนดโทษปรับที่ไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

สาเหตุการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่เพิ่มขึ้น สาเหตุหนึ่งที่น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้จำนวนคดีการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้เพิ่มขึ้น นั่นก็คือ อัตราโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายป่าไม้ นับว่าต่ำมากในยุคปัจจุบัน ทั้งโทษจำคุกและปรับ เนื่องจากผลทางเศรษฐกิจของประเทศไทย นับตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงมากเมื่อเทียบกับอัตราแลกเปลี่ยนของต่างประเทศ จึงทำให้เงินค่าปรับที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งคิดว่าสูงแล้วในขณะบัญญัติกฎหมาย ไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันอัตราโทษปรับตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายป่าไม้ จึงไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษปรับ นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนดโทษปรับไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ โดยมีหลายสาเหตุด้วยกัน คือ

3.4.1 อัตราโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

ดังที่กล่าวนำมาตั้งแต่ต้นว่า สาเหตุของการกำหนดโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิด ประการหนึ่งก็คือ อัตราโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง กล่าวคือ แม้สถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ของไทย มีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมมากมายเพียงใด การพิจารณากำหนดโทษปรับของศาลจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ศาลไม่อาจจะกำหนดโทษปรับให้แตกต่างไปจากที่กฎหมายกำหนดได้ เช่น

1) ความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้าม อันยังมีได้แปรรูปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 69 กำหนดอัตราโทษไว้ให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำเกี่ยวกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกิน 4 ลูกบาศก์เมตร จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กฎหมายบัญญัติเอาโทษผู้กระทำความผิดฐานดังกล่าว

เพียงจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 หมื่นบาท หากผู้กระทำความผิดทำความผิดกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่นเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรเกิน 4 ลูกบาศก์เมตร ให้จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ 5 พันบาทถึงสองแสนบาทเท่านั้น ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้กระทำความผิดมิไว้ในครอบครองซึ่งไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข เป็นจำนวน 10,000 ท่อน ปัญหาศาลจะพิพากษาให้ลงโทษปรับผู้กระทำความผิดเกินกว่าสองแสนได้หรือไม่ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ปัญหาประการต่อมาคือมีอยู่ว่า โทษปรับเป็นโทษทางอาญาหรือไม่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 บัญญัติว่า

โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด มีดังนี้

1. ประหารชีวิต
2. จำคุก
3. กักขัง
4. ปรับ
5. ริบทรัพย์สิน

เพราะฉะนั้น โทษปรับ คือ โทษทางอาญาชนิดหนึ่ง การพิจารณาลงโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ดังนั้น ศาลจะพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในกฎหมายป่าไม้เท่านั้น ไม่อาจจะกำหนดโทษรุนแรงตามผลการกระทำได้

2) ความผิดฐานยึดถือ ครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 14 มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กำหนดอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำเป็นเนื้อที่ยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้สัก ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข ตามกฎหมายป่าไม้ หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม่เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือเสียหายแก่ต้นน้ำลำธาร จำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท มีปัญหาอยู่ว่า หากผู้กระทำความผิดได้เข้าไปกระทำการก่อสร้าง แผ้วถาง เผา ยึดถือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นเนื้อที่ 1,000 ไร่ ศาลจะกำหนดโทษปรับ

ผู้กระทำความผิดเกินกว่าอัตราตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้หรือไม่ ก็คงเป็นไปตามที่วิเคราะห์ไว้ในข้อ 1 ศาลไม้อาจจะกำหนดโทษปรับผู้กระทำสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ได้

3.4.2 คุณพินิจของศาล

การใช้คุณพินิจในการกำหนดโทษปรับของศาลก็นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การกำหนดโทษปรับในการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิด เพราะคุณพินิจการกำหนดโทษปรับของศาลย่อมเป็นไปตามกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อจำเลยในคดีอาญาให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนหรือชั้นพิจารณา ก็ถือว่ามีเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้” ตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ เมื่อเจ้าพนักงานจับกุมผู้กระทำความผิดได้ ผู้ต้องหามักจะให้การรับสารภาพเสมอเมื่อขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาศาลมักจะใช้คุณพินิจลดโทษปรับให้กับผู้กระทำความผิดกึ่งหนึ่ง ดังนั้นจึงทำให้การกำหนดโทษปรับจึงไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิด เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6007/2546 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง 73 วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 เป็นความผิดกรรมเดียวต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษฐานทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุกคนละ 1 ปี และปรับคนละ 10,000 บาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คนละกึ่งหนึ่ง คงจำคุกคนละ 6 เดือน และปรับคนละ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษมีกำหนด 2 ปี เมื่อศาลชั้นต้นมิได้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 73 วรรคหนึ่ง แต่ลงโทษจำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 31 วรรคหนึ่ง อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด และพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติให้จ่ายเงินบนนำจับ ดังนั้น ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จ่ายเงินสินบนนำจับตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 74 จัตวา หาได้ไม่ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาไม่จ่ายเงินสินบนนำจับ จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ฎีกาของโจทก์ยังไม่ขึ้น พิพากษายืน

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายประเทศไทยกับต่างประเทศ ในการกำหนดโทษปรับในการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

4.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ของไทย นอกจากต้องนำบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเกี่ยวกับป่าไม้มาใช้บังคับแล้ว ยังต้องให้สอดคล้องกับกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาสู่กระบวนการพิจารณาได้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ มีดังนี้

4.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

เนื่องจากโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายป่าไม้ของไทย กำหนดโทษไว้และโทษนั้นก็ เป็นโทษทางอาญา เช่น จำคุก ปรับ หรือริบทรัพย์ ดังนั้นจึงต้องอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นหลักในการพิจารณาดำเนินการด้วย เช่น

มาตรา 17 บัญญัติว่า “บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้นๆ จะได้บัญญัติใช้เป็นอย่างอื่น”

นอกจากนั้น ยังนำบทบัญญัติในหมวด 4 ความรับผิดในทางอาญา ตั้งแต่มาตรา 59 ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา มาตรา 72 มาตรา 76 เรื่องอายุของผู้กระทำความผิด มาตรา 78 เหตุบรรเทาโทษ มาตรา 83 การกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาตรา 86 ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด มาตรา 90 ความผิดกรรมเดียว มาตรา 91 ความผิดหลายกรรม เป็นต้น

4.1.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เนื่องจากพระราชบัญญัติเกี่ยวกับป่าไม้เป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา การที่จะเอาผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติได้ ต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เรียกว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้โดยเคร่งครัด หากไม่ดำเนินการตามกฎหมาย

ก็จะทำให้ผลการดำเนินการเสียไป หรือไม่มีผลที่จะดำเนินการต่อไปได้เลย ตามหลัก ผลไม้จากต้นไม้อันมีพิษ

ก็จะทำให้ผลการดำเนินการเสียไป หรือไม่มีผลที่จะดำเนินการต่อไปได้เลย ตามหลักผลไม้จากต้นไม้ อันมีพิษ Fruit of the poisonous tree doctrine เช่น เรื่องอำนาจสืบสวนและสอบสวนตามมาตรา 17 – 21 อำนาจการสอบสวน มาตรา 22 – 27 บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลตามมาตรา 28 การดำเนินคดีอาญาซ้ำ มาตรา 39 (4) การออกหมายจับ มาตรา 66 การปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 106 การสอบสวนตามมาตรา 120 การแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิให้กับผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 134 การฟ้องตามมาตรา 158 โจทก์ขาดนัดพิจารณาตามมาตรา 166 การพิจารณาและสืบพยานในศาลตามมาตรา 172 การพิพากษาคดีตามมาตรา 185 การทำคำพิพากษาตามมาตรา 192 การอุทธรณ์ตามมาตรา 193 การฎีกาตามมาตรา 216 พยานหลักฐานตามมาตรา 226 ถึงมาตรา 244 การบังคับคดีตามมาตรา 245 – 251 เป็นต้น

4.2 ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้เป็นกฎหมายหลักในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่อันเป็นต้นน้ำลำธาร เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เพื่อให้มีพื้นที่ป่า พื้นที่ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ริมน้ำ มีเพียงพอสมดุลกับพื้นที่ของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีมาตรฐานตามสมควรเท่าที่รัฐจะจัดให้ กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ของไทยมี 4 ฉบับ กฎหมายแต่ละฉบับกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดดังนี้

4.2.1 ความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

1. ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้าม อันยังมีได้แปรรูปโดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าไม้นั้นได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹

2. กรณีตามข้อ 1. ถ้าไม้ที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข² หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้น

¹ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 69.

² ไม้หวงห้าม มีสองประเภท คือ

ประเภท ก ไม้หวงห้ามธรรมดา ได้แก่ ไม้ซึ่งการทำไม้จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้

ประเภท ข ไม้หวงห้ามพิเศษ ได้แก่ ไม้หายาก หรือไม้ที่ควรสงวนซึ่งไม่อนุญาตให้ทำไม้ เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตในกรณีพิเศษ

หรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม่เกินสี่ลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท³

3. ผู้ใดก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴

4. กรณีตามข้อ 3. ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท⁵

5. ผู้ใดทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶

6. ผู้รับอนุญาต ทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷

7. กรณีตามข้อ 5. ข้อ 6. ถ้าการกระทำนั้นเกี่ยวกับไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้น หรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม่เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม่เกินสองลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท⁸

4.2.2 ความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปีและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าแสนบาท⁹ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้สัก ไม้ยาง

³ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 69 วรรคสอง.

⁴ แห่งเดิม. มาตรา 54 โทษตามมาตรา 72 ตี.

⁵ แห่งเดิม. มาตรา 72 ตี วรรคสอง.

⁶ แห่งเดิม. มาตรา 11 โทษตามมาตรา 73.

⁷ แห่งเดิม. มาตรา 12 โทษตามมาตรา 73.

⁸ แห่งเดิม. มาตรา 73 วรรคสอง.

⁹ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507, มาตรา 14 โทษตามมาตรา 31.

ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข ตามกฎหมายป่าไม้ หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อน หรือ ทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือต้นน้ำลำธาร ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท¹⁰

4.2.3 ความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

1. ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือครอบครองที่ดินหรือปลูก หรือ ก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โคน แผลวถาง เผา หรือทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลียงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วม เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹

2. เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือครอบครองที่ดิน หรือตัด โคน แผลวถาง เผา ทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือ ขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลียงสัตว์ หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹²

4.2.4 ความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึง ก่อสร้าง แผลวถาง หรือเผาป่า เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้ เสื่อมสภาพซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทราย ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹³

ความผิดฐานต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นความผิดที่เกี่ยวกับการป่าไม้จริงๆ แม้จะเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อความมุ่งหมายให้เป็นมาตรการเสริม มิได้มุ่งประสงค์ ให้การกระทำเกี่ยวกับการป่าไม้เป็นความผิดอาญาโดยตรงและไม่ต้องการที่จะนำมาตราทางอาญา มาใช้ในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมหรือรักษาระบบนิเวศน์อย่างเป็นระบบ ซึ่งความผิดเหล่านี้แม้มี

¹⁰ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507, มาตรา 14 โทษตามมาตรา 31 วรรคสอง.

¹¹ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535, มาตรา 38 โทษตามมาตรา 45.

¹² แห่งเดิม. มาตรา 42 วรรคสอง โทษตามมาตรา 45.

¹³ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504, มาตรา 16 (1) (2) (4) โทษตามมาตรา 24.

โทษทางอาญา แต่เป็นโทษทางอาญาที่มีลักษณะเป็นบทลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน หรือไม่ดำเนินการตามกฎหมายขั้นตอนที่รัฐกำหนดหรืออนุญาตให้ดำเนินการ ความผิดอาญาในลักษณะนี้ เรียกในเชิงวิชาการว่า “Regulatory Offence”¹⁴ แต่อย่างน้อยที่สุดก็เป็นการบัญญัติเพื่อคุ้มครองต้นไม้ ป่าไม้ และพื้นที่ป่า ไม้ให้ถูกระงับโดยปราศจากการควบคุม การตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.3 The proceeds of crime act (cwth) หรือ เรียกว่า The proceeds Act

ความคิดเกี่ยวกับป่าไม้เข้าข่ายเป็นความคิดที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ น่าจะนำมาตราการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาเป็นมาตรการเสริม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายป่าไม้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโยภาส ได้อธิบายไว้ว่า “ความผิดมูลฐาน” คือ ต้องมีการกระทำความผิดในลักษณะเป็นขบวนการ เป็นความผิดที่ยากจะสาวไปถึงบุคคลที่อยู่เบื้องหลัง และเป็นความผิดที่ทำให้เงินได้เป็นมูลค่าสูง¹⁵

4.4 วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาโทษปรับเกี่ยวกับป่าไม้

4.4.1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2311/2543

คดีนี้ โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้อง มีใจความว่า เมื่อประมาณเดือนธันวาคม 2540 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2541 เจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 2 ได้ตรวจค้นและอายัดไม้สักท่อนจำนวน 13,215 ท่อนของโจทก์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 2 ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีอำเภอภูธรอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ให้ดำเนินคดีแก่โจทก์ในข้อหา ไม้สักท่อนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตอันความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และทำไม้สักท่อนจำนวน 13,215 ท่อน ของโจทก์ไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการละเมิดต่อโจทก์ ขอให้จำเลยทั้งสองมีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดไม้สักท่อนและไม้สักแปรรูปดังกล่าวของโจทก์ ก่อนที่จำเลยทั้งสองจะยื่นคำให้การ โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา

¹⁴ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2543). กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง เรื่อง บทบาทอัยการในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม. หน้า 255.

¹⁵ วีระพงษ์ บุญโยภาส. (2545). “ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย.” วารสารกฎหมาย. หน้า 333.

ขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัดไม้จำนวนดังกล่าวของโจทก์ โดยโจทก์ขอวางหลักประกัน เป็นเงิน 150,000,000 บาท

จำเลยที่ 2 ยื่นคำคัดค้านว่า ไม้สักท่อนจำนวนดังกล่าวเป็นไม้ที่เจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 2 ตรวจสอบพบว่าได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีการแจ้งหลักฐานออกใบเบิกทางนำไม้เคลื่อนที่ อันเป็นที่ง จึงทำการยึดไว้ และจำเลยที่ 2 ได้มอบให้จำเลยที่ 1 ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดฐานร่วมกันมีไม้สักท่อนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 69 พนักงานสอบสวน รับคำร้องทุกข์และยึดไม้สักท่อน จำนวน 13,215 ท่อน ไว้เป็นของกลางในคดีอาญา ขณะนี้คดีอาญา อยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ไม้สักท่อนดังกล่าวจึงตกอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนซึ่งยึดไว้เป็นของกลาง เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานอันสำคัญแห่งคดีในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาของศาล หากศาลสั่งถอนการอายัดและโจทก์รับไม้สักท่อนของกลางไปทำการแปรรูป จำหน่าย จ่ายโอน ก็จะไม่พยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด และถ้าศาลมีคำพิพากษาให้รับไม้สักท่อนของกลางในที่สุด ก็ย่อมไม่มีไม้สักท่อนของกลางให้รับหลักทรัพย์หรือหนังสือค้ำประกันของธนาคารที่โจทก์จะวางต่อศาล ไม่ใช่ของกลางที่ศาลจะรับได้ ขอให้ยกคำร้อง

ศาลชั้นต้นไต่สวนคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้เพิกถอนการยึดของจำเลยที่ 2 โดยให้โจทก์วางหลักประกันจำนวน 150,000,000 บาท

จำเลยที่ 2 อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษากลับให้ยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อน พิพากษาของโจทก์

โจทก์ฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านตาก รับคำร้องทุกข์จากจำเลยที่ 2 และมีคำสั่งให้ยึดไม้สักท่อน จำนวน 13,215 ท่อน เป็นของกลางในการสอบสวนคดีอาญาแล้ว ก็ถือได้ว่าไม้สักท่อนของกลางดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมไว้เพื่อดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด การที่จำเลยที่ 2 ดูแลรักษาไม้ของกลางในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน จึงเป็นการกระทำแทนพนักงานสอบสวน กรณียังไม่เป็นที่พอใจว่า คำฟ้องโจทก์ที่ขอให้บังคับจำเลยที่ 2 เพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัดไม้สักของกลาง มิมูล จึงไม่อาจอนุญาตให้นำวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษามาตามที่โจทก์ขอมาใช้บังคับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 255 ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ให้ยกคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของโจทก์นั้น ชอบแล้ว ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น

กรณีนี้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ได้เข้าตรวจสอบไม้สักท่อนที่กองอยู่บริเวณหมอนไม้ของโจทก์ที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก จากการตรวจสอบนำเชื่อว่าใบเบิกทางนำไม้เคลื่อนที่ของไม้สักท่อนเหล่านั้นเป็นเท็จ จึงได้อายัดไม้สักจำนวน 15,085.83 ลูกบาศก์เมตร และได้มอบหมายให้จำเลยที่ 1 ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อให้ดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์และยึดไม้สักท่อนจำนวนดังกล่าวเป็นของกลางในคดี คดีอยู่ในระหว่างสอบสวนในระหว่างการอายัดก่อนที่จะมีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน โจทก์ได้ขออนุญาตนำไม้สักที่ถูกอายัดไปแปรรูปจำนวน 5,576 ท่อน คงเหลือไม้สักจำนวน 9,302 ท่อน เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จได้เสนอฟ้องต่อศาล คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล โจทก์ได้มีคำร้องต่อศาลขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาขอให้ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัดไม้จำนวนดังกล่าวของโจทก์ พร้อมทั้งขอวางหลักประกันเป็นเงิน 150,000,000 บาท ศาลชั้นต้นได้สวนคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้เพิกถอนการยึดของจำเลยที่ 2 โดยให้โอกาสวางหลักประกัน จำนวน 150,000,000 บาท จำเลยที่ 2 อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษากลับให้ยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของโจทก์ โจทก์ฎีกาและศาลฎีกามีคำพิพากษาขึ้นตามศาลอุทธรณ์ภาค 2

คดีนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับโทษปรับทางอาญาตามความผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้โดยตรงที่ยกตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นว่า การกระทำความผิดกฎหมายป่าไม้มีจำนวนมากมายมหาศาล ซึ่งตอนที่บัญญัติกฎหมายในเรื่องโทษปรับ คงคาดไม่ถึงว่าจะพบการกระทำความผิดมากมายขนาดนี้มาก่อน จึงบัญญัติโทษฐานความผิดมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูปโดยมิได้รับอนุญาต มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าเป็นการกระทำเกี่ยวกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกิน 4 ลูกบาศก์เมตร จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท จะเห็นได้ว่ากฎหมายบัญญัติอัตราโทษปรับไว้จำนวนห้าพันบาทถึงสองแสนบาท ในกรณีที่มีไว้ในครอบครองไม้เกินกว่า 20 ต้นหรือท่อน แต่ในความผิดในคดีนี้พบไม้สักอยู่ในครอบครองโดยผิดกฎหมายถึง 13,215 ท่อน ในขณะที่ผู้กระทำความผิดยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการอายัดไม้ของกลาง วางหลักประกันถึง 150,000,000 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้แล้ว นับว่าน้อยมาก อัตราโทษปรับตามกฎหมายไม่อาจจะป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ได้

4.4.2 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6007/2546

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 4 6 7 8 9 14 31 35 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 5 6 7 11 73 74 74 ทวิ 74 จัตวา ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ริกของกลาง และจ่ายเงินสินบนนำจับตามกฎหมาย

จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14 31 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง 73 วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมาย มาตรา 83 เป็นความผิดกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษฐานทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุกคนละ 1 ปี และปรับคนละ 10,000 บาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คนละกึ่งหนึ่ง คงจำคุกคนละ 6 เดือน และปรับคนละ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 ริกไม้ของกลาง ส่วนที่ขอให้ ริกรถจักรยานยนต์และรถเข็นล้อของกลาง ให้ยกคำขอจ่ายเงินสินบนนำจับตามกฎหมาย

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14, 31 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง, 73 วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 เป็นความผิดกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษฐานทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมาย มาตรา 90 จำคุกคนละ 1 ปี และปรับคนละ 10,000 บาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คนละกึ่งหนึ่ง คงจำคุกคนละ 6 เดือน และปรับคนละ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษมีกำหนด 2 ปี เมื่อศาลชั้นต้นมิได้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 73 วรรคหนึ่ง แต่ลงโทษจำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 31 วรรคหนึ่ง อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด และพระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติให้จ่ายสินบนนำจับ ดังนั้น ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จ่ายเงินสินบนนำจับตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 74 จัตวา หาได้ไม่ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาไม่จ่ายสินบนนำจับ จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว พิพากษายืน

วิเคราะห์

คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยได้กระทำความผิดข้อหายึดถือ ครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผา ป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14 และมาตรา 31 วรรคหนึ่ง ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดอัตราโทษไว้ให้มีโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปีและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุกคนละ 1 ปี และปรับคนละ 10,000 บาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้คนละกึ่งหนึ่ง คงจำคุกคนละ 6 เดือน และปรับคนละ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี โจทก์ขอให้รับจักรยานยนต์และรถเข็นรถยางของกลาง

ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาให้รับของกลาง นอกจากนั้นให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์ฎีกา ศาลฎีกายืน เพราะฉะนั้นคดีนี้จำเลยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกคนละ 6 เดือน ปรับคนละ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษมีกำหนด 2 ปี

ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ จะเห็นได้ว่าศาลได้นำบททั่วไปของประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ด้วยโดยเฉพาะมาตรา 74 เพราะเหตุว่าในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ จำเลยมักจะให้การรับสารภาพเสมอ และผู้กระทำความผิดก็ทราบว่าจะเมื่อให้การรับสารภาพ ศาลจะลดโทษให้กึ่งหนึ่งเสมอ จึงทำให้บทลงโทษตามกฎหมายป่าไม้ที่กำหนดไว้เพียงเล็กน้อย ก็ยังไม่อาจจะเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้ ส่งผลกระทบต่อหลักการลงโทษทางอาญากฎหมายป่าไม้ให้ได้รับการกระทบกระเทือน ไม่อาจจะป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดด้านหลัก Deterrence ได้ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับตามกฎหมาย สรุปแล้วคดีนี้จำเลยไม่ถูกลงโทษจำคุก เนื่องจากศาลให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี แต่ได้รับโทษเพียงเสียค่าปรับเพียง 5,000 บาท เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำความผิดแล้วแทนจะไม่มีผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดเลย

เมื่อเทียบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากผลของการกระทำความผิดแล้ว จะเห็นได้ว่า โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดฐานยึดถือ ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผา ป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ได้บุกรุก ก่อสร้าง แผ้วถาง ป่าสงวนแห่งชาติเป็นเนื้อที่เท่าใด แต่เป็นที่ทราบโดยทั่วไปแล้วว่า เขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ ก่อนข้างสูง การบุกรุกเข้าไปทำกิจกรรมใดๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติของมนุษย์ ย่อมเป็นการทำลายระบบนิเวศวิทยา สูญเสียพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ไปไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะเมื่อกระทำความผิดเข้าไปก่อกองสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ในเขตอุทยานแห่งชาติ ย่อมเป็นการทำลายป่าไป ในขณะที่เดียวกันแม้จะจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ แต่ก็ไม่สามารถ

ที่จะพลิกฟื้นระบบนิเวศวิทยาที่สูญเสียไป พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่สูญเสียไป ไม่สามารถจะฟื้นฟูให้กลับคืนสภาพเดิมภายในระยะเวลาอันรวดเร็วได้ ต้องใช้ระยะเวลาอย่างน้อย 20 – 30 ปี จึงพลิกฟื้นสภาพป่าให้กลับคืนมาดังเดิมได้ หากไม่สามารถจะเอาตัวผู้กระทำความผิดได้หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปล่อยปละละเลย ย่อมทำให้พื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติสูญเสียเพิ่มมากยิ่งขึ้น หากปล่อยปละละเลยนานออกไป ผู้บุกรุกก็จะเพิ่มสมาชิกในครอบครัวสูงขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อกระทำความผิด บุกรุกพื้นที่ป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มมากยิ่งขึ้น กินเนื้อที่บริเวณกว้างยิ่งขึ้น ซึ่งสภาพดังกล่าวประเทศไทยกำลังประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ตามตะเข็บรอยต่อระหว่างเขตป่าสงวนแห่งชาติที่จะบุกรุก คืบคลานเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติทีละเล็กละน้อย เมื่อทุกครอบครัวทำเช่นเดียวกัน พื้นที่ป่าสงวนย่อมลดน้อยลงไปจนไม่เหลือสภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติอีกต่อไป กลายเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เป็นข้ออ้างของประชาชนขอเข้าไปทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ คำพิพากษาศาลฎีกาในคดีนี้ชี้ให้เห็นว่า อัตราโทษปรับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายไม่อาจจะปราบปรามผู้กระทำความผิดได้

เมื่อเทียบโทษปรับที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษปรับจำเลยคนละ 5,000 บาท นั้น นับว่าเป็นปริมาณเล็กน้อยเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด เนื่องจากเมื่อบุกรุกแผ้วถาง ก่อสร้าง เข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ย่อมได้รับผลพลอยได้จากการกระทำความผิดนั้นคือ ไม้ ตามที่กล่าวอ้างไว้ตั้งแต่ต้นแล้วว่า ป่าสงวนแห่งชาติเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพันธุ์ไม้พันธุ์สัตว์ หากทำการบุกรุกเข้าไปเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ น่าจะตัดต้นไม้ออกไปเกือบ 100 ต้น หากเป็นไม้สัก ไม้ยาง ไม้ประดู่ ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามประเภท ข ย่อมมีราคาสูง ย่อมขายได้เป็นเงินในจำนวนที่มากเพียงพอ คู่มีค่ากับความเสียหายในการกระทำความผิด การที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษปรับจำเลยคนละ 5,000 บาท นับว่าน้อยมาก ไม่อาจจะเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำความผิดได้เลย

4.4.3 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5350/2545

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งห้ากับพวกอีก 5 คน ที่ยังไม่ได้ตัวมาฟ้องร่วมกันบุกรุกเข้าไปแผ้วถางและทำไม้ในป่าไร่ดอก โดยตัด ฝืนเลื่อยไม้ยาง ไม้สัก ไม้คอง ไม้แสนบาน ไม้แดงควน ไม้บากบุก และไม้เลือดควาย ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก จำนวน 27 ต้น ปริมาตร 28.83 ลูกบาศก์เมตร แล้วยึดถือครอบครองที่ดินประมาณ 5 ไร่ โดยไม่ได้รับอนุญาต และจำเลยทั้งห้ากับพวกร่วมกันมีไม้หวงห้ามประเภท ก อันยังมีได้แปรรูป จำนวนดังกล่าวไว้ในครอบครองโดยไม่มียอดตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย และจำเลยทั้งห้ากับพวกซื้อหรือรับไว้ซึ่งเครื่องเลื่อยยนต์ 1 เครื่อง ราคา 3,000 บาท ซึ่งเป็นของที่มีถิ่นกำเนิดและผลิตในประเทศเยอรมัน อันเป็นของต้องห้ามต้องจำกัด

และมีผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยงการเสียภาษีศุลกากรอันเป็นการหนีค่าภาษีของรัฐบาล ที่จะต้องเสียค่าภาษีขาเข้า โดยจำเลยทั้งห้ากับพวกรู้แล้วว่าเป็นของผู้อื่นลักลอบนำและพาหนีศุลกากร เข้ามาในราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยงอากรข้อห้ามข้อจำกัดที่ต้องเสีย 900 บาท รวมราคาของและอากร เข้าด้วยกันจำนวน 3,900 บาท เจ้าพนักงานยึดได้ไม้หวงห้ามดังกล่าว เครื่องเลื่อยยนต์ 1 เครื่อง และ รถจักรยานยนต์ 1 คัน ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ใช้ในการกระทำความผิด และได้ใช้เป็นอุปกรณ์ ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเป็นของกลาง ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 5 6 7 11 54 69 73 74 74 ทวิ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 ทวิ พระราชบัญญัติ ให้บำเหน็จการปราบปรามผู้กระทำความผิด พ.ศ. 2489 มาตรา 4 5 6 7 8 9 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 33 63 91 ธิบของกลาง และจ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าพนักงานผู้จับตามกฎหมาย

จำเลยทั้งห้าให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งห้ามีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 73 วรรคสอง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 จำคุกคนละ 6 ปี และจำเลยที่ 5 มีความผิด ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 ทวิ ปรับ 15,600 บาท รวมจำคุกจำเลยที่ 5 มีกำหนด 6 ปี และปรับ 15,600 บาท จำเลยทั้งห้าให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเป็นประโยชน์ แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 79 คงจำคุกจำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 คนละ 4 ปี จำเลยที่ 5 จำคุก 4 ปีและปรับ 10,400 บาท ไม่ชำระค่าปรับ จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 รับไม้และเครื่องเลื่อยยนต์ของกลางจ่ายเงินรางวัล แก่เจ้าพนักงานผู้จับตามกฎหมาย ค่าขอและซื้อหาอื่นใน獄

จำเลยทั้งห้าอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษายืน

จำเลยทั้งห้าฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้น อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัย พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นฟังได้ว่า ในวัน เวลา และ สถานที่เกิดเหตุตามฟ้อง นายคาบตำรวจพิระ ศิริมังกรโอ กับพวก จับกุมจำเลยทั้งห้าและยึดได้ไม้ยาง ไม้สัก ไม้คิง ไม้แคนบาน ไม้แดงควน ไม้บากบุก ไม้ชวด และไม้เลื้อยควาย ซึ่งเป็นไม้หวงห้าม ประเภท ก 27 ต้น ปริมาตร 28.83 ลูกบาศก์เมตร กับเครื่องเลื่อยยนต์ 1 เครื่อง ซึ่งเป็นของที่มีถิ่นกำเนิด และผลิตในประเทศเยอรมันอันเป็นของต้องห้ามต้องจำกัดและมีผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยง ภาษีศุลกากร และจำเลยที่ 5 ธิบไว้โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นของผู้อื่นลักลอบนำและพาหนีศุลกากรเข้ามา ในราชอาณาจักรดังกล่าวเป็นของกลาง ที่จำเลยทั้งห้าฎีกาว่า โจทก์ไม่ได้บรรยายฟ้องและนำสืบว่า ได้คัดสำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ. 2530 ไว้ตามสถานที่ต่างๆ ที่ระบุไว้

ในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 5 ซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิด ทำให้จำเลยทั้งห้าไม่ทราบว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามนั้น เห็นว่าการคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาไว้ตามสถานที่ต่างๆ ดังกล่าว ไม่ใช่องค์ประกอบข้อหาทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต หากแต่เป็นเพียงวิธีการให้พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำเพื่อมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดโต้แย้งว่า ยังไม่ทราบพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมาในฟ้องด้วย และการที่โจทก์มิได้บรรยายฟ้องและนำสืบเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนี้ หากได้มีผลทำให้จำเลยทั้งห้าไม่ทราบว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามไม่ พยานหลักฐานของจำเลยทั้งห้าไม่มีน้ำหนักหักล้างพยานหลักฐานโจทก์ ศาลฎีกาเชื่อว่าจำเลยทั้งห้าร่วมกับพวกตัด ฟัน เลื่อยไม้ของกลางโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงมีความผิดข้อหาทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ฎีกาของจำเลยทั้งห้าฟังไม่ขึ้น แต่ข้อเท็จจริงนำเชื่อว่าจำเลยทั้งห้ากับพวกกระทำการดังกล่าวเพื่อทำถนนใช้เป็นทางสัญจรให้สะดวก โทษที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดมานั้นหนักเกินไป สมควรกำหนดเสียใหม่ให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด

พิพากษาแก้เป็นว่า สำหรับข้อหาความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง 73 วรรคสอง ให้ลงโทษจำคุกคนละ 3 ปี เมื่อลดโทษให้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คนละหนึ่งในสามแล้ว คงจำคุกคนละ 2 ปี นอกจากนี้แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8

วิเคราะห์

คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งห้ากับพวกอีก 5 คน บุกรุกเข้าไปแผ้วถางและทำไม้ในป่าไร่ดอก โดยตัด ฟัน เลื่อย ไม้ยาง ไม้สัก ไม้ก่อ ไม้เสนาบาน ไม้แดงควบ ไม้บากบุก และไม้เลือดควาย ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก จำนวน 27 ต้น ปริมาตร 28.83 ลูกบาศก์เมตร แล้วยึดถือครอบครองที่ดินประมาณ 5 ไร่ โดยไม่ได้รับอนุญาตโดยใช้เครื่องเลื่อยยนต์

จำเลยทั้งห้าให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษา ให้ลงโทษจำคุกจำเลยทั้ง 5 คนละ 6 ปี ปรับ 15,600 บาท จำเลยทั้งห้าให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสาม คงจำคุกจำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 คนละ 4 ปี จำเลยที่ 5 จำคุก 4 ปี และปรับ 10,400 บาท

จำเลยทั้งห้าอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษายืน

จำเลยทั้งห้าฎีกา

ศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นว่า สำหรับข้อหาความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง 73 วรรคสอง ให้ลงโทษจำคุกคนละ 3 ปี ลดโทษให้คนละหนึ่งในสาม คงจำคุกคนละ 2 ปี นอกจากนี้แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8

ผลของคำพิพากษาของศาลในคดีนี้ ก็คือ ลงโทษจำคุกคนละ 2 ปี และปรับ 10,400 บาท ผลการกระทำความผิดในคดีนี้ ได้แก่ บุกรุก แผ้วถาง และทำไม้ จำนวน 27 ต้น ปริมาตร 28.83 ลูกบาศก์เมตร และยึดถือครอบครองที่ดินประมาณ 5 ไร่ ซึ่งตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 73 กำหนดให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำนั้นกระทำกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้าม ประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม่เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม่เกินสองลูกบาศก์เมตร จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับ ตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท แต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้ จำเลยได้บุกรุกทำไม้ถึง 27 ต้น รวม ปริมาตรได้ 28.83 ลูกบาศก์เมตร ตามกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับ ตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท แต่โทษที่จำเลยในคดีนี้ได้รับ คือ จำคุกคนละ 2 ปี ปรับเพียง 10,400 บาท จะเห็นได้ว่าโทษปรับเป็นโทษปรับเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ตอบแทน จากการกระทำความผิด พบว่าเทียบกันไม่ได้ โทษที่ได้รับจึงไม่เพียงพอที่จะยับยั้งการกระทำความผิด ของผู้กระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้

4.4.4 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 960/2539

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2531 ถึงวันที่ 12 ตุลาคม 2533 เวลา กลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยบุกรุกเข้าไปยึดถือ ครอบครอง แผ้วถางป่า ภายในเขต ป่าสงวนแห่งชาติห้วยป่อ จำนวน 131 ไร่ และจำเลยเข้าไปทำไม้โดยตัดฟันไม้หวงห้ามประเภท ก มีไม้ยาง 3 ต้น ไม้พลวง 8 ต้น ไม้เข้ว่า 2 ต้น และไม้มะค่าแต่ 1 ต้น เป็นการทำให้เสื่อมเสียแก่สภาพ ป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาตและมีได้รับยกเว้นตามกฎหมาย ภายหลังจากกระทำผิดข้างต้น จำเลยแปรรูปไม้เข้ว่าภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้โดยมิได้รับอนุญาต จำเลยมีไม้แปรรูปตามจำนวน และปริมาตรดังกล่าวไว้ในครอบครองเกินกว่า 0.20 ลูกบาศก์เมตร ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ โดยมิได้รับอนุญาต และจำเลยมีไม้มะค่าแต่ซึ่งยังมีได้แปรรูป 1 ท่อน ปริมาตร 2 – 12 ลูกบาศก์เมตร ไว้ในครอบครองโดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวง หรือรอยตรารัฐบาลขาย และจำเลยพิสูจน์ไม่ได้ว่า ได้ไม่ดังกล่าวมาโดยชอบด้วยกฎหมาย เหตุเกิดที่ตำบลหนองหิน อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร เจ้าพนักงานยึดไม้เข้ว่าแปรรูป 3 แผ่น/เหลี่ยม ปริมาตร 0.40 ลูกบาศก์เมตร ไม้มะค่าแต่ 1 ท่อน ปริมาตร 2.12 ลูกบาศก์เมตร เป็นของกลาง ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 6 9 14 31 35 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 7 11 48 69 73 74

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 33 71 ริมของกลาง ให้จำเลยคนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวารของจำเลยออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ และย้ายสินบนนำจับตามกฎหมาย

จำเลยให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้ว พิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14, 31 วรรคแรก พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11, 48, 73 ลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 31 วรรคแรก จำคุก 2 ปี ฐานทำไม้ยางตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 73 วรรคสอง จำคุก 1 ปี ฐานแปรรูปไม้หวงห้ามในเขตควบคุมและฐานมีไม้แปรรูปหวงห้ามไว้ในครอบครองเกิน 0.20 ลูกบาศก์เมตร ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 71 วรรคแรก จำคุกกระทงละ 1 ปี รวมจำคุก 5 ปี ริมของกลาง ให้จำเลย คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวารของจำเลยออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ และย้ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับกิ่งหนึ่ง

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14 31 วรรคแรก และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 11 48 73 เสียด้วย ไม้ริมของกลาง ไม่ย้ายสินบนนำจับ และไม่สั่งให้จำเลย คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวารของจำเลยออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ในข้อต่อไปว่า จำเลยทำไม้ยาง ไม้พลวง ไม้เข้ว่า ไม้มะค่าแต่ อันเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก หรือไม้ สำหรับไม้พลวง ไม้เข้ว่าและไม้มะค่าแต่นั้น เนื่องจากโจทก์นำสืบไม่ได้ความชัดว่า ไม้ดังกล่าวขึ้นอยู่ในหรือนอกเขตที่ดินตามหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินเอกสารหมายเลข ๖.2 และ ๖.3 จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยแก่จำเลย โดยฟังข้อเท็จจริงว่า ไม้ดังกล่าวขึ้นอยู่ในที่ดินตามหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินเอกสารหมายเลข ๖.2 และ ๖.3 จึงไม่ใช่ไม้ในป่า เพราะป่าหมายถึงที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ดังนั้นไม้พลวง ไม้เข้ว่า และไม้มะค่าแต่ที่โจทก์จับว่า จำเลยตัด ฟืน ทำไม้ นั้นจึงมิใช่ไม้หวงห้าม เพราะไม้ชนิดอื่นนอกจากไม้สักและไม้ยางแล้ว จะเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก ได้โดยพระราชกฤษฎีกา จะต้องเป็นไม้ในป่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ไม้ดังกล่าวมิใช่ไม้หวงห้ามประเภท ก แล้ว แม้จำเลยจะตัด ฟืน ไม้ดังกล่าว จำเลยก็ไม่มีผิด ส่วนไม้นั้น ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร ก็เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก ทั้งสิ้น จึงมีปัญหาว่า จำเลยได้ตัดฟืนไม้นั้นจำนวน 8 ต้นตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า โจทก์ไม่มีพยานรู้เห็นว่า จำเลยตัด ฟืนไม้นั้น หรือร่วมกับผู้อื่น

ตัดไม้ยาง จำนวน 8 ต้นดังกล่าว จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยแก่จำเลย ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกฟ้องโจทก์ในข้อหานี้ ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยในข้อหาที่สามมีว่า จำเลยแปรรูปไม้เข้ว่าและมีไม้เข้ว่าแปรรูปไว้ในครอบครองเกินกว่า 0.20 ลูกบาศก์เมตร ในเขตควบคุมการแปรรูปไม้หรือไม่ เห็นว่า โจทก์นำสืบพิสูจน์ไม่ได้ว่า ไม้เข้ว่าดังกล่าวเป็นไม้ที่ขึ้นอยู่ในป่ามิใช่ในที่ดินตามหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินเอกสารหมายเลข 02 และ 0.3 ที่นายพั้ว นายชูได้มาตามกฎหมายที่ดินและโอนการครอบครองแก่จำเลย โดยขอคงได้วินิจฉัยไว้แล้ว ในปัญหาข้อ 2 ตอนต้น ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่า ไม้เข้ว่าดังกล่าวเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก ดังนั้นแม้จะฟังได้ว่า จำเลยแปรรูปไม้เข้ว่า และมีไม้เข้ว่าจำนวนเกินกว่า 0.20 ลูกบาศก์เมตร ไว้ในครอบครองในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ จำเลยก็ไม่มี ความผิดที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกฟ้องข้อหานี้ จึงชอบแล้วฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น

พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14, 31 วรรคสอง จำคุกจำเลย 2 ปี และปรับ 50,000 บาท จำเลยประกอบอาชีพขายน้ำมัน เป็นหลักฐานมั่นคง มีความประพฤติดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมตามกิจกรรมในภาพถ่าย ซึ่งแนบท้ายคำแถลงการณ์ชั้นอุทธรณ์ หลังเกิดเหตุจำเลยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดยศโสทร ทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน เพื่อให้โอกาสที่จำเลยจะกลับตัวเป็นพลเมืองดี จึงให้รอการลงโทษจำคุกจำเลยไว้มีกำหนด 3 ปี ไม่ชำระค่าปรับ ให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 ในการกักขังจำเลยแทนค่าปรับ ให้กักขังเป็นระยะเวลาเกินกว่า 1 ปีได้ ให้จำเลย คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของจำเลย ออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม้ของกลางไม่ริบ คำขอให้ย้ายสินบนนำจับให้ยก นอกจากที่แก้ ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1

วิเคราะห์

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า โจทก์ฟ้องว่า จำเลยบุกรุกเข้าไปยึดถือ ครอบครอง แฝงถางป่าสงวนแห่งชาติห้วยป่อ จำนวน 181 ไร่ เข้าทำไม้หวงห้ามประเภท ก ได้แก่ ไม้ยาง 8 ต้น ไม้พลวง 8 ต้น ไม้เข้ว่า 2 ต้น และไม้มะค่าแต่ 1 ต้น และแปรรูปไม้เข้ว่าโดยไม่ได้รับอนุญาต

จำเลยให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุก 5 ปี ริบของกลาง ให้จำเลย คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของจำเลยออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ และย้ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับกิ่งหนึ่ง

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ยกฟ้องโจทก์ สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่ริบของกลาง ไม่จ่ายสินบนนำจับ และไม่สั่งให้จำเลย คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวารของจำเลยออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ นอกจากที่แก้ ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำคุกจำเลย 2 ปี และปรับ 50,000 บาท จำเลยประกอบอาชีพขายน้ำมันเป็นหลักฐานมั่นคง ได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาจังหวัดยโสธร จึงให้รอกการลงโทษจำคุกไว้มีกำหนด 3 ปี

จากคำพิพากษาศาลฎีกาลงมาพบว่ามี จำเลยบุกรุก แฝ้วถาง ครอบครองเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวนถึง 181 ไร่ และทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ รวมจำนวน 21 ต้นที่สุดแล้วศาลพิพากษาให้จำคุก 2 ปี ปรับ 50,000 บาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้มีกำหนด 3 ปี เท่ากับว่าจำเลยได้รับโทษชำระค่าปรับเพียง 5 หมื่นบาท จากคำพิพากษาศาลฎีกา พบว่า ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีฐานะทางการเงิน เป็นเจ้าของธุรกิจน้ำมัน เป็นสมาชิกสภาจังหวัด

4.5 ปัญหาการลงโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

ปัญหาการลงโทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักการข่มขู่ปราบปราม Deterrence เกิดขึ้น ด้วยสาเหตุหลายประการด้วยกัน ดังนี้

4.5.1 ปัญหาที่เกิดจากกฎหมายป่าไม้โดยตรง

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ทำให้การลงโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เนื่องจากโทษปรับในกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ กำหนดแบบตายตัว และอัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ในกฎหมายก็ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน นอกจากนั้นกฎหมายยังกำหนดจำนวน ไม้หรือพื้นที่ในการกระทำความผิด ยกตัวอย่างเช่น

1. ความผิดฐานมีไว้ในครอบครอง ซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมีได้แปรรูปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 69 กำหนดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำเกี่ยวกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้าม ประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้ไม่เกิน 4 ลูกบาศก์เมตร จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท จะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดผลของการกระทำที่จะต้องรับโทษสูงขึ้นไว้ต่ำเกินไป เมื่อเทียบกับสถานการณ์การกระทำความผิด

เกี่ยวกับป่าไม้ในปัจจุบัน กล่าวคือ กฎหมายป่าไม้ กำหนดให้ผลของการกระทำความผิดไว้เพียงมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามเป็นต้นหรือเป็นท่อนเกินยี่สิบต้นหรือท่อนขึ้นไป วางอัตราโทษไว้ให้ได้รับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท จากกรณีตัวอย่างในบทที่ 3 พบว่า การกระทำความผิดในคดีนั้น จำเลยมีไว้ในครอบครองไม้สักถึง 13,215 ต้น จำเลยยินยอมวางเงินสดเป็นหลักประกันถึง 150,000,000 บาท ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลคุ้มครองชั่วคราวมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัดไม้ของกลางของพนักงานเจ้าหน้าที่ กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ในปัจจุบันรุนแรงผลของการกระทำความผิดมากมายนหาศาลเมื่อเทียบโทษปรับทางอาญาในกฎหมายป่าไม้ ซึ่งกำหนดอัตราปรับไว้สูงสุดเพียงสองแสนบาทไม่อาจจะเทียบกันได้เลยกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของประเทศ

2. ความผิดฐานยึดถือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กำหนดอัตราโทษไว้ให้จำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปีและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท ถ้าการกระทำเป็นเนื้อที่ยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้สัก ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข ตามกฎหมายป่าไม้ หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือเสียหายแก่ต้นน้ำ ลำธาร จำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นถึงหนึ่งแสนบาท ความผิดฐานนี้วางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึงห้าปี กรณีกระทำความผิดโดยทั่วไป หากการกระทำนั้นเป็นเนื้อที่ยี่สิบห้าไร่ หรือทำความเสียหายแก่ไม้หวงห้ามประเภท ข มีจำนวนรวมกันเกินกว่ายี่สิบต้นหรือท่อน ปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือทำความเสียหายแก่ต้นน้ำ ลำธาร ระวังโทษจำคุกตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

4.5.2 ปัญหาคำนำหลักการในประมวลกฎหมายอาญา มาบังคับใช้กับการกระทำความผิดกฎหมายป่าไม้

1. การลดโทษให้กับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 78

เนื่องจากโทษทางอาญา มีจุดมุ่งหมายเพื่อลงโทษกับการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายและการกระทำความผิดนั้นเป็นการฝ่าฝืนคุณธรรม ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นความผิดในตัวของมันเอง (MALA IN SE) เมื่อระงับยับยั้งการกระทำความผิด ดับต่อความทุกข์รวมของสังคม เช่น การฆ่าการตาย การลักทรัพย์ การปล้นทรัพย์ การข่มขืน การพราดผู้เยาว์ เป็นต้น เมื่อผู้กระทำความผิดถูกจับกุมได้ มีความสำนึกถึงการกระทำของตนว่า เป็นความผิด ก็จะให้การรับสารภาพว่า ตนเองได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาจริง ก็แสดงให้เห็นศาลและคนในสังคมให้เห็นว่า

แม้ได้กระทำความผิดทางอาญาลงไปแล้ว เมื่อจับได้ก็สำนึกถึงการกระทำความผิดว่า สิ่งที่ได้กระทำลงไปนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ขัดกับประเพณี ศีลธรรมอันดีของคนในชุมชน ซึ่งปฏิบัติต่อๆ กันมาหลายชั่วอายุคน บุคคลเช่นนี้ ตังคมน่าจะให้โอกาสการกระทำผิดของเขาโดยลงโทษในอัตราโทษพอสมควร เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง กฎหมายอาญาของไทยจึงได้บัญญัติให้ศาลพิพากษาลดโทษให้กับผู้กระทำความผิด ถ้าผู้กระทำความผิดให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78

แต่การกระทำความผิดตามกฎหมายป่าไม้ไม่ได้เป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสังคม ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ไม่ได้เป็นการฝ่าฝืนคุณค่าของความเป็นมนุษย์หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด แต่ที่ที่มีความผิดทางอาญาเพราะกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษทางอาญาไว้ เพราะความผิดในลักษณะนี้เรียกว่า ความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือที่เรียกว่า “MALA PROHIBITA” ก่อปรกกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เป็นการกระทำ ความผิดที่ส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่า อันเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ แม้จะไม่ใช่ความผิดในตัวของมันเอง แต่ก็มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคมในวงกว้าง มีผลกระทบต่อสภาพดิน ฟ้า อากาศ ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดิน อันเป็นแหล่งเพาะปลูกธัญพืช เพื่อหล่อเลี้ยงทั้งมนุษย์และสัตว์ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกจับได้ก็จะให้การรับสารภาพโดยตลอด เพราะผู้กระทำความผิดมองทะลุแล้วว่า ผลของการรับสารภาพ ผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษเพียงใด เป็นผลดีต่อตนกับคนในครอบครัวมากกว่าที่จะต่อสู้คดี ที่จะสูญเสียทั้งเวลาและเงินทอง โดยไม่ทราบผลในอนาคตว่าเป็นประการใด ผู้ให้การรับสารภาพให้เสร็จไป การพิจารณาคดีก็จะรวดเร็วขึ้น หากศาลจะพิพากษาที่จะลดโทษให้ตามหลักการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ผลก็คือศาลจะพิพากษาให้ลดโทษให้ทั้งจำทั้งปรับจำนวนกึ่งหนึ่งเสมอ สำหรับโทษจำคุกก็จะรอการลงอาญามีระยะเวลาตามที่ศาลกำหนด เพราะฉะนั้นการให้การรับสารภาพของผู้กระทำความผิดกฎหมายป่าไม้ไม่ใช่ผู้ที่สำนึกถึงผลของการกระทำความผิดของตนแต่อย่างใด แต่ที่รับสารภาพเพราะต้องการให้ศาลลดโทษทั้งจำและปรับ ส่วนโทษจำคุกก็จะได้รับการพิจารณาให้รอการลงโทษตามระยะเวลาตามที่ศาลกำหนด

4.5.3 ปัญหากระบวนการพิจารณาและการกำหนดโทษ

กระบวนการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ไม่ค่อยจะมีปัญหายุ่งยากมากนัก เพราะเป็นคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตั้งแต่ชั้นสอบสวนถึงชั้นพิจารณาแก้จำเลย ก็จะขอความกรุณาต่อศาลให้รอการลงโทษ แต่จะมีปัญหาในเรื่องการกำหนดโทษปรับของศาล เนื่องจากกฎหมายป่าไม้ของไทยเป็นระบบการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว การลงโทษปรับจะมากมายเพียงใด

ก็ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ตลอดจนผลกระทบต่อสภาพการทำลายว่ามากขนาดไหน ทั้งนี้ก็คงเป็นไปตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาด้วย แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องไม่เกินกว่าอัตราสูงสุดที่กฎหมายกำหนดไว้ได้

จากการศึกษา โทษปรับทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ น่าจะเป็นไปในอัตรา ก้าวหน้าตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับ คงจะเหมาะสมกับสถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ในประเทศไทย เพราะเห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เพราะพื้นที่ป่าเป็นแหล่งสะสมทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ เมื่อมีการกระทำความผิดมาก ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของประเทศที่รุนแรง หากจะฟื้นฟูสภาพเดิมได้ต้องใช้งบประมาณมหาศาล และใช้ระยะเวลาจนถึงจะกลับฟื้นคืนมาได้คงเดิมทั้งหมดได้ เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์บางชนิดที่สูญพันธุ์จากการบุกรุกทำลายของมนุษย์ไปแล้ว ไม่อาจจะฟื้นฟูให้กลับมาสู่ระบบนิเวศใหม่ได้ การลงโทษตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับมีหลักอยู่ว่า ผู้ใดกระทำความผิดโดยหวังผลประโยชน์ตอบแทนทางเศรษฐกิจและจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเท่าใด ก็จะต้องได้รับผลร้ายตามจำนวนเท่าผลประโยชน์ที่ได้รับตามที่กฎหมายกำหนด เช่น หากคนบุกรุกทำลายป่า หรือทำไม้ประเภท ข โดยมีขอบด้วยกฎหมาย หากผลตอบแทนจากการกระทำความผิดคิดเป็นเงินจำนวน 100,000 บาท อาจจะกำหนดโทษปรับไว้ จำนวน 2 เท่า หรือ 3 เท่า ของผลประโยชน์ตอบแทนจะได้รับ ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษปรับเป็นเงิน 200,000 บาท หรือ 300,000 บาท เป็นต้น น่าจะมีผลระงับยับยั้งการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้ เช่นเดียวกับโทษปรับตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 296 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 238 มาตรา 239 มาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 243 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกิน 2 เท่าของผลประโยชน์ที่บุคคลนั้นได้รับไว้ หรือพึงจะได้รับ เพราะการกระทำฝ่าฝืนดังกล่าว แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เป็นต้น

อีกประการหนึ่ง ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ น่าจะเข้าข่าย เป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการเจริญทางเทคโนโลยีทำให้ทุนต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยทั้งทุนที่มาจากชอบด้วยกฎหมายและทุนที่ได้จากการกระทำความผิดฐานอื่น บางครั้งก็จะเข้ามาทั้งเงินทุนและผู้ก่อการร้ายข้ามชาติ ผู้ทรงอิทธิพล เจ้าพ่อ หรือผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรงเข้ามาอยู่ มาลงทุนในประเทศไทย ทั้งมาหลบหนีความผิด ทั้งมาเพื่อฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดด้วย นายทุนเหล่านี้ เมื่อเข้ามากระทำความผิดกฎหมายป่าไม้ของไทยมักจะ ไม่ลงมือด้วยตนเองมักจะทำความผิดโดยผ่านคนในพื้นที่ ทั้งชาวบ้าน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยให้บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ดำเนินการให้ เมื่อเจ้าหน้าที่ทำการจับกุมก็มักจะ ไม่ถูกจับดำเนินคดี ผู้ที่ถูกจับ ก็คือ ชาวบ้าน ผู้รับจ้างนายทุนมาทำผิด

เมื่อถูกดำเนินคดีก็จะคอยให้ความช่วยเหลือทั้งค่าจ้างทนายความในการแก้ต่างคดี ค่าใช้จ่ายในระหว่างถูกดำเนินคดี เมื่อคดีสิ้นสุดลงแล้วบุคคลเหล่านั้นก็จะบุกรุกเข้าไปครอบครองใหม่ การบุกรุกทำลายก็จะทำเป็นบริเวณกว้าง ความเสียหายต่อทรัพยากรป่าไม้เป็นจำนวนมาก กระบวนการดังกล่าวเข้าข่ายเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส ได้อธิบายไว้ว่า การกระทำความผิดในลักษณะเป็นกระบวนการยากที่จะสาวไปถึงตัวบุคคลที่อยู่เบื้องหลัง และเป็นความผิดที่ให้เงินได้เป็นมูลค่าสูง น่าจะนำมาตราการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาเสริม เพื่อจะระงับยับยั้งการกระทำความผิดลงได้ สอดคล้องหลักการตาม THE PROCEED OF CRIME ACT 1987 ของประเทศแคนาดา ทั้งนี้โดยเพิ่มความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินลงไปด้วย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

โทษทางอาญาตามกฎหมายป่าไม้ของไทยเป็นความผิด เพราะกฎหมายบัญญัติห้าม (mala prohibita) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้เข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก ในขณะที่เดียวกันเพื่อเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะต้องรับโทษ เพื่อให้คนทั่วไปที่ได้ทราบจะได้เกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อปกป้องคุ้มครองรักษาพื้นที่ป่าให้เพียงพอเอื้อต่อการเป็นอยู่ของสมาชิกภายในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้รักษาสภาพธรรมชาติเดิมไว้คงอยู่เพื่อสงวนไว้เป็นประโยชน์เพื่อการศึกษาและรันทรมย์ของประชาชน เพื่อป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อสงวนรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรและสัตว์ป่า โดยกำหนดอัตราโทษปรับไว้ในลักษณะตายตัว Fixed sum system แต่การกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ที่กำหนดไว้ในกฎหมายป่าไม้นั้น นับว่าต่ำมากไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน จึงทำให้การลงโทษปรับตามกฎหมายไม่อาจจะบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เช่น ความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้าม อันยังมีได้แปรรูปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กำหนดอัตราจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าเป็นการกระทำกับไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้าม ประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้น หรือเป็นท่อนเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกิน 4 ลูกบาศก์เมตร จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท มีปัญหาว่า หากผู้กระทำความผิดฐานนี้ กับไม้หวงห้ามประเภท ข รวมเป็นจำนวน 10,000 ท่อนหรือตัน หรือ 100,000 ท่อนหรือตัน ศาลจะพิจารณาพิพากษาให้ลงโทษปรับจำนวนเกินกว่า 200,000 บาท ได้หรือไม่ ตามหลักตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 ศาลไม่อาจจะลงโทษปรับจำนวนเกินกว่า 200,000 บาทได้ เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่จำเลยจะได้รับจากการกระทำความผิดแล้ว ไม่อาจจะเทียบกันได้เลย ปัญหาผู้กระทำความผิดสามารถกระทำความผิดในจำนวนมากตามที่ยกตัวอย่างได้หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า เนื่องจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ผู้กระทำความผิดสามารถนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการกระทำความผิดได้ และกระทำได้อย่างรวดเร็ว ได้ผลงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีกรณีความผิดมาแล้ว กรณีการกระทำผิดลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในป่าสาละวิน พบว่า มีการอายัดไม้ของกลาง

จำนวนถึง 103,379 ท่อน ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 ก็เช่นเดียวกัน
การกระทำความผิดฐานครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

จำนวนถึง 103,379 ท่อน¹ ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ก็เช่นเดียวกัน การกระทำความผิดฐานครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผา ป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กำหนดอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปีและปรับ ตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท ถ้ากระทำเป็นเนื้อที่ยี่สิบห้าไร่หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้สัก ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข ตามกฎหมายป่าไม้ หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใด อย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือเสียหายแก่ต้นน้ำลำธาร จำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท จากผลการศึกษาคณะตัวอย่าง พบว่ามีการกระทำความผิดฐานยึดครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นเนื้อที่กว่าร้อยไร่ แต่กฎหมายไม่สามารถที่จะลงโทษปรับผู้กระทำความผิดเกินกว่าหนึ่งแสนบาท

นอกจากข้อจำกัดในเรื่องอัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้แล้ว พบว่า ยังมีปัจจัยอื่นที่ทำให้มาตรการลงโทษปรับทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ก็คือ การนำหลักการในประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับความผิดในกฎหมายป่าไม้ โดยเฉพาะ เหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 เนื่องจากเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดก็เนื่องมาจากในความคิดในตัวเอง mala in se เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ฯลฯ หากจำเลยให้การรับสารภาพทางกฎหมายถือว่าผู้กระทำความผิด สำนึกในการกระทำความผิดของตนรับสารภาพการกระทำความผิดของตนต่อพนักงานสอบสวน หรือศาลทราบเช่นนี้ ถือว่าผู้กระทำความผิด รู้ผิดชอบชั่วดี เมื่อรับสารภาพสมควรที่สังคมจะให้ โอกาสบุคคลคนนั้นกลับเนื้อกลับตัวกลับเข้าสู่สังคม กฎหมายจึงกำหนดให้ลดโทษให้ผู้กระทำผิด กึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลวางไว้ แต่ในความคิดเกี่ยวกับป่าไม้เป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ ถึงแม้จะมีอัตราโทษทั้งจำคุกและปรับ การรับสารภาพของผู้กระทำผิดมิได้เกิดขึ้นเพราะสำนึกในการกระทำความผิดแต่ประการใด การรับสารภาพผู้กระทำความผิดก็เพราะทราบว่าศาลจะต้องพิจารณาลดโทษ ให้กับตนโดยแน่แท้ การรับสารภาพก็เพื่อประโยชน์ที่จะได้รับจากคำรับสารภาพของตนมากกว่า มาตรการโทษปรับในความผิดกฎหมายป่าไม้ จึงไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

¹ ยอดยิ่งยวด. (ม.ป.ป.). ป่าสาละวินก่อนจะสิ้นผืนป่า (สุดท้าย). หน้า 70 – 73.

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากสรุปปัญหาการบังคับใช้โทษปรับตามกฎหมายป่าไม้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น มีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

5.2.1 จากสถิติการบุกรุกทำลายป่าในประเทศไทยในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ทำให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยลดน้อยลงทุกปี เห็นว่าการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรก ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียพื้นที่ป่า จากการศึกษาพบว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมนับวันยิ่งรุนแรงขึ้น โดยไม่อาจจะคำนวณค่าเสียหายได้ การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้จึงนับว่าเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มาตรการที่จะช่วยระงับยับยั้งปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมควรที่จะกำหนดอัตราโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ เป็นไปในอัตราก้าวหน้าตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับ กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการกระทำความผิดจำนวนเท่าใด ต้องกำหนดโทษปรับในความผิดนั้นๆ ตามจำนวนเท่าผลประโยชน์ที่ผู้นั้นจะได้รับ อาจจะกำหนดอัตราโทษปรับขั้นสูงไว้เป็น 2 เท่า หรือ 3 เท่า ของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ มาตรการดังกล่าวจะช่วยป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดให้มีประสิทธิภาพ เพราะว่าหากกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้กำหนดอัตราโทษปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่จะได้รับ ผู้กระทำความผิดก็จะต้องพิจารณาไตร่ตรองชั่งน้ำหนักระหว่างผลได้และผลเสียที่ตนจะได้รับจากการกระทำความผิดอย่างละเอียดรอบคอบ หากพบว่าการกระทำความผิดของตนจะถูกปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับแทนที่ตนจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่น่าพอใจ แต่กลับถูกศาลลงโทษปรับ 2 – 3 เท่าของผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ ผู้กระทำความผิดก็จะระงับยับยั้งการกระทำความผิดนั้นลงได้ ปริมาณคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ก็จะลดลง ส่งผลต่อการตัดไม้ทำลายป่าลดลงได้ เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ เนื่องจากราคาไม้ในปัจจุบันค่อนข้างสูง ถ้าผู้กระทำความผิดจับกุมดำเนินคดีโทษที่จะพึงได้รับทั้งจำคุกและปรับ หากโทษปรับเป็นไปตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์จะได้รับแล้ว โทษปรับย่อมสูงมากเกินความสามารถที่ผู้กระทำความผิดจะรับผิดชอบได้ เมื่อถูกจับกุมดำเนินคดีก็就会被ลงโทษปรับจนกระทั่งทรัพย์สินเงินทองที่เก็บสะสมไว้มาเป็นเวลานานสูญหายไปจนคราวเดียวกัน ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้ อย่างเช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 296 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 238 มาตรา 239 มาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 243 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกิน 2 เท่า

ของผลประโยชน์ที่บุคคลนั้นๆ ได้รับไว้ หรือพึงจะได้รับเพราะการกระทำฝ่าฝืนดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เป็นต้น

5.2.2 น่าจะมีการทบทวนการนำเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 มาบังคับใช้กับความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เพราะไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การบรรเทาโทษ โดยเฉพาะการรับสารภาพของผู้กระทำความผิดจากการศึกษาการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดกฎหมายป่าไม้ ส่วนใหญ่จะรับสารภาพ เหตุผลในการรับสารภาพหาใช่การสำนึกถึงการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดไม่ แต่เพื่อผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะพึงได้รับจากคำพิพากษา เช่น ลดโทษจำคุกลงครึ่งหนึ่ง และรอการลงโทษ หรือลดโทษปรับลงเหลือครึ่งหนึ่ง เป็นต้น เพื่อจะได้มีโอกาสกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

5.2.3 นำมาตรการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาเสริมในความผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ จากผลการศึกษาพบว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ไม่เคยจับผู้บงการ นายทุน ผู้ทรงอิทธิพล ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้ การกระทำความผิดมักจะกินอาณาบริเวณกว้าง ทำลายน้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ในพื้นที่ป่าไปจำนวนมหาศาล ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำพื้นที่ไปทำธุรกิจขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ หรือป้อนโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศ เช่น บุกรุกเพื่อเป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันส่งโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อปลูกยางพารา หรือทำเป็นรีสอร์ต เพื่อบริการให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ตามที่ยกตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า การกระทำต้องใช้ทุนสูงมาก เพราะต้องใช้ทั้งเครื่องจักร เครื่องยนต์ และแรงงานจำนวนมาก แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจพบเข้าทำการจับกุมก็จะจับได้เฉพาะลูกจ้างและเครื่องมือเท่านั้น จะเห็นได้ว่า การกระทำความผิดป่าไม้ในปัจจุบันได้พัฒนาไปมากตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้นำเทคโนโลยีและทุนสูง ทุนเหล่านั้นอาจจะมาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นทุนที่มาจากกระทำความผิดฐานอื่นก็เป็นได้ซึ่งต่างจากการกระทำความผิดในอดีตที่ผ่านมา เท่าที่จับได้ก็เป็นชาวบ้าน ผู้ยากไร้ การกระทำผิดก็เป็นปริมาณเพียงเล็กน้อยทั้งพื้นที่และปริมาณต้นไม้ เพราะใช้แรงงานคนในการกระทำความผิดการที่ศาลในอดีตจะให้ความประณีตกับบุคคลเหล่านั้นก็น่าจะเหมาะสมแล้ว แต่การกระทำผิดในปัจจุบันมีความรุนแรงขึ้นหลายเท่าตัว น่าจะนำมาตรการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

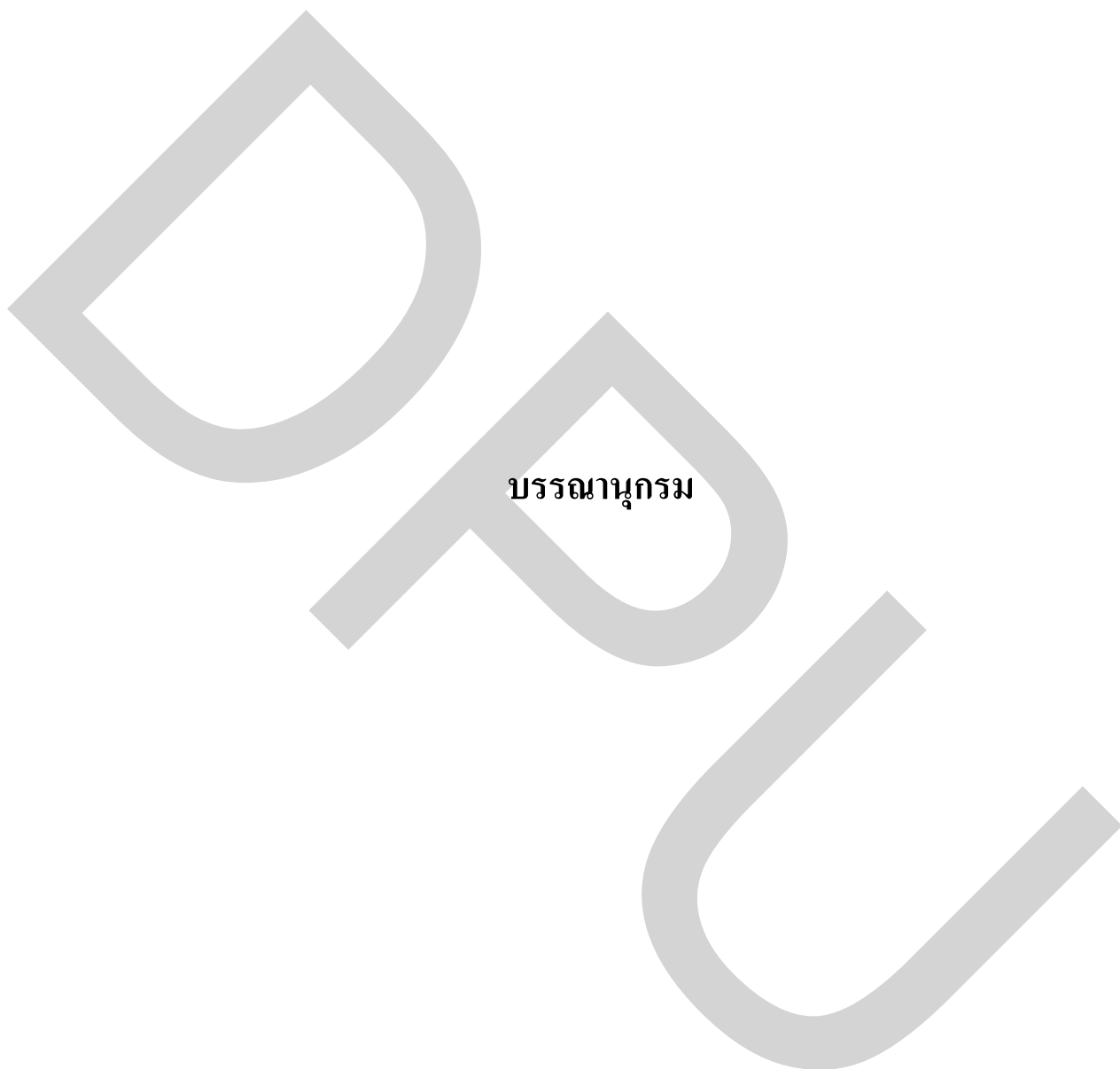
5.2.4 สมควรที่จะนำหลักเกณฑ์ความรับผิดโดยเคร่งครัด Strict Liability ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้กับความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ด้วย เนื่องจากการพิจารณาคำดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับในกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดไว้ว่าการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนสิ้นความสงสัย หรือ (Proof beyond a reasonable doubt) มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ขาดน้ำหนัก

พยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำ ความผิดนั้น

วรรคสอง เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยก ประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

ดังนั้น เมื่อโจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิด ก็เป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้อง นำพยานหลักฐานทั้งหมดเข้าสืบพิสูจน์ให้ประจักษ์ชัดต่อศาลว่า จำเลยกระทำผิดเช่นนั้นจริง จึงจะสามารถพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดได้ หากโจทก์ไม่สามารถจะพิสูจน์ให้ศาลเชื่อ โดยสิ้นสงสัยว่า จำเลยกระทำผิดจริงศาลจะต้องยกประโยชน์ในความสงสัยนั้นให้จำเลย กล่าวคือ ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องโจทก์ไป กดีก็จะสิ้นสุดไม่สามารถจะฟ้องจำเลยเป็นคดีต่อศาลพิจารณา อีกต่อไปได้ หากนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด Strict Liability มาใช้แล้ว จะเป็นประโยชน์ ต่อการพิจารณามาก โดยหลักการนี้มีอยู่ว่าเมื่อจำเลยถูกจับกุมดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ จึงเข้าข้อสันนิษฐานของศาลว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาจริง โดยไม่ต้องนำพยานหลักฐาน สืบพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดต่อศาล หากผู้กระทำความผิดอ้างว่าตนไม่ได้กระทำความผิด ตามที่ถูกกล่าวหาานั้น เป็นหน้าที่ของผู้กระทำความผิดหรือจำเลยจะต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบพิสูจน์ ต่อศาลว่า ตนไม่ได้มีพฤติกรรมตามที่ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด หากสามารถพิสูจน์ได้ ศาลก็จะพิพากษา ยกฟ้องไป หากไม่สามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบพิสูจน์ต่อศาลเพื่อหักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ได้ จำเลยก็ต้องรับผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ เห็นว่า น่าจะเป็นมาตรการหนึ่งที่จะป้องกันและปราบปราม การกระทำความผิดให้ลดลงได้

ด้วยมาตรการดังกล่าว เห็นว่าหากได้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ให้มีโทษปรับ ตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับนำมาตรการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาเป็นมาตรการเสริม ปรับปรุงเหตุบรรเทาโทษตามกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับคดีป่าไม้ และ นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด Strict Liability เข้ามาเสริมในส่วนกระบวนการพิจารณาความผิด เกี่ยวกับป่าไม้ น่าจะช่วยลดความบกพร่องการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ลงได้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ลดปริมาณคดีการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ลง รักษาสวนทรัพยากร ป่าไม้ให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนภายในประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2543). **กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง**
เรื่อง บทบาทอัยการในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์. (2541). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณิต ณ นคร. (2543). **กฎหมายอาญาภาคทั่วไป**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จิตติ ตั้งศักดิ์. (2529). **กฎหมายอาญา ภาค 1** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษา.
- จรรยา แวงวุฒินันท์. (2535). **รวมกฎหมายป่าไม้** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ไชยเจริญ สันติศิริ. (2506). **คำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**. กรุงเทพฯ: พิทยา.
- ณรงค์ศักดิ์ ชนวิบูลย์ชัย. (2544). **เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติ**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นิกร เสวีกุล. (2543). **การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ**.
กรุงเทพฯ: Translators-al-low.com.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2537). **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. คณะวนศาสตร์
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประดิษฐ์ วนาพิทักษ์. (2531). **วันสถาปนากรมป่าไม้ ครบ 42 ปี**. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2533). **หลักทัณฑ์วิทยา**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- พระยานิติศาสตร์ไพศาล. (2493). **กฎหมายอาญาพิสดาร**. พระนคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง.
- ภารดร ภคพัฒน์. (2521). **การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อการลงโทษ**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2544). **อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- สุกรานต์ โรจน์ไพรวงศ์. (2542). **สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2540 – 2541**. กรุงเทพฯ:
อมรินทร์ปริ้นติ้งแอนพับลิชชิง.

- สมพร อิศวิลานนท์. (2540). **เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลักและทฤษฎี**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2545). **คำอธิบายการดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**. กรุงเทพฯ:
วิญญูชน.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2546). **หลักกฎหมายอาญา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- หยุด แสงอุทัย. (2544). **กฎหมายอาญา ภาค 1** (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประเสริฐศิริ.
- หลวงสุทธิวาทนมุติ. (2524). **ประวัติศาสตร์กฎหมาย**. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอ ดูส์. (2477). **กฎหมายอาญาคำสอนชั้นปริญญาตรี**. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และการเมือง.
- อุทิศ แสนโกศิก. (2515). **หลักกฎหมายอาญา การลงโทษอุทกโทษอนุสรณ์**. นครหลวงกรุงเทพธนบุรี:
โรงพิมพ์สรรพสามัญ.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2543). **พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากรกระบวนทัศน์และนโยบาย**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2527). **กฎหมายสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- อภิรัตน์ เพชรศิริ. (2526). **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บทความ

- โกเมน ภัทรภิมย์. (2516). “โทษปรับ.” **บทบัญญัติ, ฉบับที่ 3**. หน้า 77 – 89.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2539). “การตัดไม้ทำลายป่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ล้มเหลว
ในการปราบปราม.” **วารสารสุดสัปดาห์, 9, 201**. หน้า 32 – 33.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสาณฑ์. (2536). “โทษทางอาญาทางเศรษฐกิจ.” **วารสารนิติศาสตร์, 23, 3**.
หน้า 27 – 29.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2534). “การดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ
ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507.” **วารสารนิติศาสตร์, 21, 2**. หน้า 111 – 121.
- พัฒพงษ์ พงษ์นิกร และสายทิพย์ สุดดีพันธ์. (2531). “ปัญหาป่าไม้และที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์:
มิติทางลักษณะอาญา ร.ศ. 127.” **วารสารนิติศาสตร์, 18, 2**. หน้า 33 – 96.
- วีรพล ปานะบุตร. (2532). “โทษปรับในสวีเดน.” **วารสารอัยการ, 2, 14**. หน้า 109 – 121.
- สมพร พรหมหัตถ์ธาร. (2512). “โทษปรับ.” **วารสารอัยการนิเทศ, 31, 4**. หน้า 79 - 85.

สรรเสริญ โกรจิดต์. (2523). “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ.” วารสารดุลพินิจ, 27, 1. หน้า 21-36.

เอกสารอื่น ๆ

- กิติ ศิริวัลลภ. (2532). สาเหตุที่ทำให้การดำเนินการป้องกันรักษาป่าไม้ที่ผ่านมามีได้ผล และแนวทางแก้ไข (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิตติ ประทุมแก้ว. (2532). การบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ (รายงานการวิจัย). ชลบุรี: กมลศิลป์การพิมพ์.
- โชค จารุจินดา. (2527). ปัจจัยที่จะอำนวยให้การลดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 8, 3. หน้า 2 – 34.
- ดุสิต พานิชพัฒน์. (ม.ป.ป.). ป่าไม้กับนโยบายความมั่นคงของประเทศ. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- นาท ต้นทวีรุฬห์. (2527). ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมความมั่นคงของชาติ. สรุปผลการสัมมนา ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมกับความมั่นคงของชาติ.
- รองพล เจริญพันธ์. (2521). การใช้โทษปรับเป็นมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องคำพรรณณาคุณภาพ.
- สีหนาท ประยูรรัตน์. (2547, 6-7 กันยายน). ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับมาตรการการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้ทรงอิทธิพลในประเทศไทย. การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2 มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้ทรงอิทธิพล ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ส.

วิทยานิพนธ์

- ทรงพล พลเยี่ยม. (2537). มาตรการทางอาญากับปัญหาการก่อให้เกิดมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทียา ทองสุข. (2527). ความเหมาะสมของโทษจำคุกกรณีประมาททางอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นพพร โพธิ์รังสียากร. (2524). **การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคนธ์ พันธุ์วิชาติกุล. (2521). **การลงโทษสภาพหนักต่อผู้กระทำผิด**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชยนต์ นิพาสพงษ์. (2542). **โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine)**. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พิรุฬห์ ไตศุกวาร. (2532). **การลงโทษปรับทางอาญา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สทรน มิ่งงานไพโรจิต. (2527). **ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย
สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484.

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535.

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2507.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่ง – สถานที่ทำงานปัจจุบัน

นายกิตติ คำมี

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พุทธศักราช 2532

หัวหน้ากลุ่มงานวินัยและนิติการ กลุ่มบริหารงานบุคคล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ